”I arbetet med att ta fram effektiva antikorruptionsprogram har advokater en nyckelroll.”

VICTORIA VON UEXKÜLL, GÄSTKRÖNIKÖR

Tidskrift för
Sveriges advokatsamfund

Advokaten

#8
2026

Pris: 100 kr

Ny GDPR-vägledning ger advokatbyråerna praktiskt stöd

Skäliga villkor ett sätt att säkra oberoendet

Vägledande uttalande om värdebaserade arvodesmodeller

• STOCKHOLM I AKTIETOPPEN •

Het marknad gynnar advokater

Nyhet

Ett pris. Alla kurser. 18 000 kr/år.

Välj fritt bland våra advokat- och juristkurser – till ett fast pris.

Några exempel:

17–18 nov
Tingsrättsprocessen i dispositiva tvistemål
Föreläsare: David Löfgren och Johannes Ericson

19 nov
Återvinning i konkurs i praktiken
Föreläsare: Joakim Hedström

3 dec
Förhandling i mark- och miljödomstol – juridik, retorik och strategi
Föreläsare: Magnus Fröberg

4 dec
Bevisning i brottmål och tvistemål – fördjupningskurs
Föreläsare: Christoffer Démery

10 dec
Bodelning i praktiken – om egendom, värdering, bodelningsförrättning och tvist
Föreläsare: Linnéa Brossner

14 dec
Påföljder och påföljdsval i praktiken
Föreläsare: Christoffer Démery och Evelina Englund

29 jan
Aktuell praxis inom straffrätt från Högsta domstolen
Föreläsare: Sofie Démery

11 maj
Projektledning för jurister – Legal Project Management
Föreläsare: Marion Ehmann

Se alla kurser

JP INFONET

Vem minns världen i morgon?

FREDAGEN DEN 9 OKTOBER meddelade den norska Nobelkommittén att Nobels fredspris 2026 tilldelas den sydafrikanska juristen Navi Pillay, för hennes insats för fred och internationella rättsprinciper. Det var inte första gången hon uppmärksammades i Norden. År 2010 tilldelades Navi Pillay det internationella människorättspriset Stockholm Human Rights Award. Priset instiftades 2009 av International Bar Association (IBA), International Legal Assistance Consortium (ILAC) och Sveriges advokatsamfund. Mottagare av Stockholm Human Rights Award är personer eller organisationer som har gjort särskilt framstående insatser för att stödja demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter.

UNDERTECKNAD mötte henne i Stockholm.

”Kalla mig för Navi Pillay. Inte ens min mamma kallade mig för det där långa namnet (Navanethem)”, sa Navi Pillay då vi möttes på samfundets kansli. Navi Pillay gav ett vänligt och jordnära intryck och brast ofta ut i ett befriande skratt. Navi Pillay växte upp under Sydafrikas apartheidår vilket har kommit att prägla hennes liv. I över 50 år har hon kämpat för att främja fred och internationell rätt.

INTE SÅ FÖRVÅNANDE att många berömde årets val av fredspristagare. Men alls inte alla. USA:s president blev trumpen och tvär och riktade från kritik mot den norska Nobelkommittén. Presidenten tyckte priset egentligen borde ha gått till honom. Han argumenterade för att fredspriset borde ha gått till USA, representerat av Trump som president, med hänvisning till sin egen roll i att ha avslutat olika krig. Kort därefter införde USA nya, skärpta sanktioner mot Internationella brottmålsdomstolen (ICC) i Haag, där Pillay tidigare tjänstgjort som domare.

Frågan är hur framtiden kommer att minnas somliga presidenter och Nobelpristagare från år 2026. Vem blir ihågkommen för att ha bidragit till en bättre värld, och vem kommer att betraktas som sin tids monster? ●

TOM KNUTSON
Chefredaktör

Läs mer på s. 12, s. 13 och i Advokaten nr 1, 2011.

• ADVOKATENS ROLL I RÄTTSSTATEN •

Skriften Advokatens roll i rättsstaten handlar om varför advokaterna är viktiga och varför de måste vara oberoende. Den gavs ut av Advokatsamfundet hösten 2025.

Den går att ladda ner gratis, och det är även möjligt att beställa tryckta exemplar. Skanna qr-koden till höger och följ instruktionen.

Advokat Johan Lundbergs arbete har blivit allt mer internationellt, läs mer i Fokus på s. 20.

TIDSKRIFTEN ADVOKATEN
ges ut av Sveriges advokatsamfund,
info@advokatsamfundet.se
Postadress: Box 27321, 102 54 Stockholm
Besöksadress: Laboratoriegatan 4, Stockholm **Tel:** 08-459 03 00 (vxl)
E-post: advokaten@advokatsamfundet.se
Ansvarig utgivare: Mia Edwall Insulander, mia.edwall.insulander@advokatsamfundet.se
Webbplats: www.advokaten.se

REDAKTION

Tom Knutson (TK),
chefredaktör, journalist
08-459 03 25
tom.knutson@advokatsamfundet.se

Magnus Andersson (MA),
journalist
08-459 03 03
magnus.andersson@advokatsamfundet.se

Ulrika Öster (UÖ),
journalist
08-459 03 07
ulrika.oster@advokatsamfundet.se

REDAKTIONSRÅD
Mia Edwall Insulander, Tom Knutson, Annika Nisser, Ängla Pändel, Carl Svernlöv, Dag Wetterberg, Magnus Andersson och Ulrika Öster

ANNONSER
John Klockhoff,
Rabalder Media, 070-670 16 00,
john.klockhoff@rabaldermedia.se

FORMGIVNING
Tidningsmakarna AB

KORREKTUR
Klara Ord Stockholm HB

TRYCK
Multiply

OMSLAGSFOTO: TT

På s. 9 kommenterar Emil Andersson styrelsens vägledande uttalande.

Victoria von Uexküll är månadens gästkrönikör, läs mer på s. 18.

På s. 48 förklaras varför det är viktigt att biträdande jurister har skäliga arbetsvillkor.

På s. 42 berättar Björn Goldman vad som är på gång i Västra avdelningen.

Dahae Roland är månadens advokat, läs mer på s. 41.

•LEDAREN•

6 Dags att släppa timglasmentaliteten?

•NYHETER & REPORTAGE•

8 Nämndemän granskade: Utbildning och granskning brister
9 Värdebaserat arvode strider inte mot god advokatsed
10 Näringspenningtvätt: Ännu osäkert hur lagen ska tillämpas
12 **VÄRLDEN:** USA:s sanktioner mot ICC slår mot rättsstatsprincipen
14 **REPORTAGE:** Ny GDPR-vägledning ger advokatbyråerna praktiskt stöd
18 **GÄSTKRÖNIKA:** Victoria von Uexküll, generalsekreterare för Institutet Mot Mutor: ”Vem släppte in gängen?”

•FOKUS•

20 STOCKHOLM I AKTIETOPPEN
Stockholms aktiemarknad har en särställning i Europa. Här finns både stora börsbolag och en bred flora av mindre och medelstora företag – något som skapar en jämn ström av uppdrag för advokatbyråer som arbetar med kapitalmarknadsfrågor.

•ESSÄ•

34 Anni Carlsson, jur. dr i konstitutionell rätt: ”Därför blir du en bättre advokat av att läsa skönlitteratur”

•AKTUELLT•

41 **MÅNADENS ADVOKAT:** Dahae Roland
45 Planerad jubileumsfond ska stötta Juridicums verksamhet
46 **BIBLIOTEKET:** Ny litteratur och lästips

•ETIK•

48 Skäliga villkor ett sätt att säkra oberoendet

•SAMFUNDET•

51 Vägledande uttalande om värdebaserade arvodesmodeller
52 Nya ledamöter
54 Magnus Wallander, ordförande i disciplinnämnden: ”Mängdrabatt”

MANUS
Manusstopp nästa nummer: 16 november 2026. Sänds till Tom Knutson (e-post eller postadress föregående sida). Åsikter och förslag som framförs i artiklar står helt för författarnas eller de intervjuades räkning och behöver inte delas av Sveriges advokatsamfund. Redaktionen förbehåller sig rätten att stryka i längre inlägg. För ej beställda artiklar och bilder tar redaktionen inget ansvar. ADVOKATENs texter lagras elektroniskt. Tidskriften publiceras även på internet. Den som sänder material till tidskriften anses medge elektronisk publicering/lagring.

ADRESSÄNDRING
Advokatsamfundets ledamöter och biträdande jurister: registrator@advokatsamfundet.se
Prenumeranter: prenumeration@advokatsamfundet.se

PRENUMERATION
Helår, 9 nr, 600 kr. Studerande 200 kr.

Tidskriften ADVOKATEN är med i Sveriges Tidskrifter. Den TS-kontrollerade upplagan är 9 600 ex. ISSN 0281-3505

Kompenserad i enlighet med ClimateCalc. www.climatecalc.eu CC-000093/SE

Svanenmärkt trycksak, 3041 0001

© Sveriges advokatsamfund 2026

Dags att släppa timglasmentaliteten?

Den juridiska marknaden är inne i en genomgripande förändring. Digitalisering, AI-verktyg och nya klientförväntningar utmanar den traditionella affärsmodell som länge har dominerat den affärsjuridiska branschen – timarvodesmodellen. I detta landskap har styrelsen för Sveriges advokatsamfund den 1 oktober 2026 antagit ett vägledande uttalande som tydliggör att värdebaserade arvodesmodeller är förenliga med god advokatsed. Uttalandet är framtaget av arbetsgruppen för affärsjuridiska frågor, som har i uppdrag att analysera och utvärdera affärsadvokaternas förutsättningar att bedriva högkvalitativ juridisk rådgivning i en tid av förändring.

Uttalandet slår fast vad som i sak redan följer av de vägledande reglerna om god advokatsed (VRGA): att nedlagd tid bara är en av flera faktorer vid bedömningen av ett skäligt arvode. Uppdragets art, svårighetsgrad, betydelse för klienten, advokatens erfarenhet och skicklighet samt resultatet av uppdraget ska alla vägas in. Samtidigt förtydligar uttalandet att det finns ett betydande utrymme för alternativa arvodesmodeller – fasta arvoden, retaineravtal, success fees, hybridmodeller och andra värdebaserade upplägg. Uttalandet lyfter även specifikt fram arvodesmodeller anpassade för uppdrag där AI-verktyg används, såsom graderade timarvoden och abonnemangsbaserade lösningar.

VARFÖR ÄR DETTA VIKTIGT? För det första adresserar uttalandet en osäkerhet som länge har funnits i branschen. Många advokatbyråer har tvekat inför att fullt ut implementera alternativa prismodeller, delvis av oro för att det skulle kunna anses strida mot god advokatsed. Styrelsens vägledande uttalande undanröjer denna osäkerhet genom att uttryckligen bekräfta att värdebaserade modeller ryms inom regelverket och skapar förutsättningar för en sund utveckling av affärsmodellerna på den juridiska marknaden.

För det andra är uttalandet särskilt angeläget i ljuset av den snabba AI-utvecklingen. När AI-verktyg gör det möjligt att utföra juridiskt arbete snabbare och mer effektivt uppstår en paradox i den timbaserade modellen: den advokat som investerar i teknik och kompetens för att leverera bättre resultat på kortare tid riskerar att få lägre ersättning. Det är en ordning som varken gynnar advokaten eller klienten. Advokatsamfundets förtydligande att minskad tidsåtgång till följd av AI-användning inte i sig gör ett avtalat arvode oskäligt är därför av central betydelse. Det erkänner att den skicklighet som krävs för att använda AI-verktyg på ett kvalitetssäkrat sätt i sig har ett värde.

> **Det vägledande uttalandet är ett viktigt steg mot en mer klientorienterad advokatbransch.**

För det tredje stärker uttalandet klientperspektivet. Värdebaserade arvodesmodeller ökar förutsägbarheten i kostnader och skapar en tydligare koppling mellan pris och levererat värde. Klienter – inte minst företagsklienter med sofistikerade juridiska behov – efterfrågar i allt högre grad transparens och kostnadsförutsägbarhet. En bransch som enbart prissätter efter nedlagd tid riskerar att tappa i relevans i förhållande till klienter som vill betala för resultat, inte för timmar.

Uttalandet innebär också att svenska advokater ges bättre förutsättningar att konkurrera på en internationell marknad. Samtidigt understryker Advokatsamfundet att grundläggande krav på skälighet, oberoende och tillvaratagande av klientens intresse fortsatt gäller. Det handlar alltså inte om en avreglering, utan om ett förtydligande som möjliggör nytänkande inom ramen för de etiska principer som utgör kärnan i advokatrollen.

DET VÄGLEDANDE UTTALANDET är ett viktigt steg mot en mer klientorienterad advokatbransch. Det är nu upp till advokatbyråerna att ta vara på det utrymme som det vägledande uttalandet skapar – att utveckla arvodesmodeller som speglar det verkliga värdet av juridisk rådgivning i en tid där teknik och mänsklig expertis samverkar på nya sätt. Timglaset har tjänat branschen väl, men det är dags att lyfta blicken. ●

MIA EDWALL INSULANDER
Generalsekreterare
Sveriges advokatsamfund
mia.edwall.insulander@advokatsamfundet.se

Läs mer på s. 9 och s. 51.

Arkivia

Första ärendehanteringssystemet
Advokatsamfundet tecknat ramavtal med

Ärende- och dokumenthantering för advokatbyråer.

Ett system för hela byrån, med integrationer mot verktygen ni redan använder. Vi migrerar er data kostnadsfritt.

Ärendehantering	Dokumenthantering	Klienthantering	Jävskontroll
Projektledning	Fristbevakning	Klientportal	Integrationer

Boka en demo

Skanna koden eller besök
arkivia.se/demo

Samfundet säger nej till sämre skydd för intagna

Kriminalvårdens platsbrist behöver lösas med mer resurser, inte med försvagade rättigheter för de intagna. Det anser Advokatsamfundet, som avstyrker flera utredningsförslag på området.

Utredningen om en översyn av häkteslagen och fängelselagen i syfte att underlätta för Kriminalvårdens expansion föreslår i ett delbetänkande bland annat att rätten till egen cell i häktet ska avskaffas. Utredningen vill också införa en lagreglerad möjlighet att tillfälligt placera häktade i polisarrest och ta bort tidsgränserna för hur länge en fängelsedömd ska få hållas kvar i häktet.

Advokatsamfundet är i sitt remissvar kritiskt mot utredningsförslagen. Samfundet uttrycker förståelse för att Kriminalvården har stora kapacitetsproblem, men anser att problemen i första hand ska lösas genom ökade resurser och utbyggnad av verksamheten, inte genom att ändra lagstiftningen så att de intagnas rättigheter försvagas.

UTREDNINGEN FÖRESLÅR också utökade möjligheter att avtjäna fängelsestraff med elektronisk övervakning, exempelvis fotboja. Detta förslag tillstyrks av Advokatsamfundet. ●

NÄMNDEMÄN GRANSKADE

Utbildning och granskning brister

Dagens system når inte upp till målet att nämndemännen ska spegla befolkningen, enligt Riksrevisionen. Myndighetens granskning visar också på brister i utbildning av lekmannadomarna, som dessutom kontrolleras allt för dåligt.

Granskningen visar att den svenska nämndemannakåren inte speglar befolkningens sammansättning.

Riksrevisionens granskning visar att den svenska nämndemannakåren inte speglar befolkningens sammansättning. Trots upprepade försök att bredda rekryteringen är till exempel yngre och utlandsfödda fortfarande underrepresenterade.

Domstolsverket har bedrivit flera informationskampanjer för att förändra detta, men inte följt upp vilka grupper som faktiskt har nåtts, konstaterar Riksrevisionen. Dagens system där politiska partier nominerar nämndemän och där ingen har ett helhetsansvar för gruppens sammansättning utgör troligen en förklaring till situationen. Även villkoren för uppdraget kan påverka individers vilja och möjlighet att tjänstgöra.

– De problem som granskningen belyser, och att nämndemannakåren inte speglar befolkningen fullt ut, kan i längden leda till minskat förtroende för rättsväsendet, säger riksrevisor Christina Gellerbrant Hagberg i ett pressmeddelande.

GRANSKNINGEN VISAR dessutom att domstolarnas möjligheter att kontrollera nämndemännen mot polisens olika register är begränsade. I dagsläget får domstolarna endast göra sådana kontroller i samband med att nämndemännen utses. Kontroller som ändå gjorts senare, till exempel när en nämndeman lånas ut från en domstol till en annan, har lett till att begångna brott har upptäckts. Enligt Riksrevisionen tyder detta på att kontrollmöjligheterna behöver utökas.

Riksrevisionen konstaterar också att nämndemännen endast får en kort introduktionsutbildning, och att den varierar i längd hos de olika domstolarna, från en till åtta timmar. Samtidigt uppger en tredjedel av domstolarna att nämndemännens beteende i rättssalen har påverkat domstolens trovärdighet negativt, vilket delvis bör bero på bristande kunskaper om vad uppdraget kräver.

Totalt tjänstgör cirka 8 100 nämndemän i svenska domstolar.

Riksrevisionen: Nämndemän i domstolar – sammansättning, utbildning och kontroll (RiR 2026:24)

• RIKSREVISIONENS REKOMMENDATIONER •

Riksrevisionen bedömer att det inom ramarna för dagens system troligen inte går att få en fullt ut allsidig sammansättning av nämndemän som speglar befolkningen. Om regeringen vill förändra systemet bör den ge någon aktör eller funktion helhetsansvar för nämndemannakårens sammansättning. Om systemet lämnas som det är bör regeringen överväga att ge domstolarna större möjligheter att löpande kontrollera nämndemän mot misstanke- och belastningsregistren.

Domstolsverket rekommenderas bland annat att

- utveckla utbildningarna för nämndemän
- rekommendera en minimilängd på utbildningarna
- se till att riktade kommunikationsinsatser når underrepresenterade grupper samt nominerande organ.

Affärsjuridiskt frukostseminarium: Hållbarhet skapar värde

Hållbarhetsarbetet påverkar företagens finansiering, leveranskedjor och tillgång till marknader. Därför behöver affärsjuridisk rådgivning hjälpa klienterna att hantera verkliga risker för människor och miljö. Det framhöll Malin Helgesen, Rights Advisory, och Théo Jaekel, Jaekel Consulting, vid Advokatakademiens frukostseminarium den 13 oktober på tema Affärsjuridik och hållbarhet. De betonade att hållbarhet är värdedrivande och att den numera systematiska försämringen av miljö och mänskliga rättigheter slår direkt mot affärerna.

Föreläsarna visade med exempel att hållbarhet inte bara handlar om compliance, utan är en affärsfråga. De betonade särskilt att hållbarhetskraven i allt större utsträckning utvecklas från att vara internationella normer till bindande lagkrav, och påminde om punkt 2.9 i de vägledande reglerna om god advokatsed som föreskriver att advokater inte får lämna råd i syfte att motverka eller kringgå Europakonventionen.

Paradoxalt nog kan traditionell rådgivning både öka klienternas rättsliga exponering och orsaka kostnader som inte skapar värde för klienten. Malin Helgesen och Théo Jaekel pekade på ett stort gap mellan företagens hållbarhetsåtaganden och det praktiska arbetet. Arbetet behöver utgå från riskerna för människor och miljö, med åtgärder som följs upp och dialog med dem som berörs.

Det innebär affärsmöjligheter för advokater: Klienterna behöver rådgivare som kan omsätta hållbarhetsarbetet i effektiva lösningar.

Läs mer i kommande nummer av Advokaten.

FOTO: CARL JOHAN ERIKSON

VÄGLEDANDE UTTALANDE FRÅN STYRELSEN

Värdebaserat arvode strider inte mot god advokatsed

Nedlagd tid är bara en av många faktorer som ska vägas in i arvodet och ett värdebaserat arvode kan också vara skäligt. Det klargjorde Advokatsamfundets styrelse i ett vägledande uttalande i oktober.

Det vägledande uttalandet antogs vid styrelsens möte den 1 oktober och riktar in sig på advokatuppdrag som inte ersätts av allmänna medel. Styrelsen uttrycker i uttalandet att ”nedlagd tid endast är en av flera faktorer vid bedömningen av ett skäligt arvode”, och att det finns ett ”betydande utrymme för arvodesmodeller som inte enbart baseras på nedlagd tid”.

I det vägledande uttalandet ges ett antal exempel på olika möjliga arvodesmodeller, där tiden inte är ensamt avgörande: avrops- eller retaineravtal, fast arvode, värdebaserad ersättning och olika hybridmodeller.

Emil Andersson.

– Det huvudsakliga skälet till att vi gjorde det här vägledande uttalandet var att vi såg ett stort behov av att påminna om att reglerna om arvodering och hur man får ta betalt innehåller en flexibilitet, eller en möjlighet att ta hänsyn till många olika faktorer. Inte bara tiden, säger Emil Andersson, advokat och delägare på Delphi i Göteborg, och vice ordförande i Advokatsamfundets styrelse.

Han konstaterar att det vägledande uttalandet väckt två olika typer av reaktioner, mycket beroende på hur olika ledamöter har sett på arvoderingsregeln.

– Det ena sättet man kan läsa det här vägledande uttalandet på är att ”det här är inget nytt”. Det andra sättet är ”just det, så kan man göra och tänka också. Vi är inte låsta till timarvoden”, säger Emil Andersson.

Möjligheten att ta betalt utifrån andra faktorer än nedlagd tid är alltså inte ny. Trots det är många advokatbyråer helt inriktade på timarvoden, konstaterar Emil Andersson. Men den pågående AI-utvecklingen kan leda till förändringar.

– AI-åldern innebär ett annat landskap, både i hur vi kan tillhandahålla tjänster, hur vi utför arbetet och vad vi därmed tar betalt för, fastslår Emil Andersson.

Utvecklingen berörs i det vägledande uttalandet där styrelsen pekar på att uppdrag, tack vare AI-investeringar, tar mindre tid att utföra. Detta behöver dock inte innebära att arvodet ska sättas ned, eftersom ett arvodes skälighet bygger på en rad olika faktorer förutom tidsåtgången.

• VÄGLEDANDE REGLER OM GOD ADVOKATSED OM ARVODEN •

4.1.1 Det arvode som en advokat debiterar skall vara skäligt.
4.1.2 Vid bedömning av vad som är skäligt arvode för ett uppdrag får beaktas vad som avtalats med klienten, uppdragets omfattning, dess art, svårighetsgrad och betydelse, liksom advokatens skicklighet, arbetets resultat och andra sådana omständigheter.

Att de vägledande reglerna redan i dag är så flexibla i arvodesfrågorna innebär att styrelsen just nu inte ser något behov av förändringar av de vägledande reglerna. Emil Andersson utesluter inte att det kan behöva ändras, men tror ändå att det kommer att dröja.

– Den inneboende flexibiliteten i arvodesregeln gör att den kommer hålla ganska länge, säger han.

Läs det vägledande uttalandet i sin helhet på s. 51. **UÖ**

• ENKÄT •

Vad innebär klargörandet för din byrå och hur ni tar betalt för era tjänster?

– Förtydliganden av det här slaget är välkomna, inte minst nu när advokatbranschen präglas av ny teknik, förändrade klientförväntningar och en allt hårdare konkurrens. För oss på Vinge är det viktigt att kunna erbjuda en bred palett av arvodesmodeller. Då kan vi möta klienternas önskemål och skapa rätt incitament i varje enskilt uppdrag. Vi ser därför positivt på att styrelsens uttalande bekräftar att det finns utrymme för den typen av flexibilitet. Samtidigt är det viktigt att Advokatsamfundet fortsätter att löpande se över regelverket, även i andra frågor, så att det speglar den verklighet som affärsjuridiska byråer verkar i i dag.

Advokat Louise Brorsson Salomon, managing partner, Vinge

– Vi ser positivt på styrelsens uttalande som enligt vår uppfattning kodifierar vad som gällt sedan tidigare, det vill säga att skälighetsbedömningen bygger på ett flertal faktorer utöver nedlagd tid och att värdebaserade modeller därmed har varit fullt förenliga med god advokatsed. Vi har sedan länge arbetat med värdebaserade inslag i vår prissättning där arvodet speglar uppdragets värde för klienten snarare än enbart nedlagd tid. Uttalandet innebär således inte någon förändring av hur vi kommer att ta betalt för våra tjänster. Avslutningsvis tycker vi att det är positivt att samfundet vill klargöra och främja förutsättningarna för advokatverksamhet på en marknad som förändras i snabb takt med anledning av nya verktyg.

Advokat Manfred Löfvenhaft, managing partner, Gernandt & Danielsson

Överfullt i fängelserna

Det totala antalet intagna på anstalt har mer än fördubblats de senaste tio åren och antalet nyintagna på anstalt under 2025 var det högsta på 30 år, enligt statistik från Brottsförebyggande rådet, Brå. Samtidigt fortsätter beläggningsgraden på anstalterna att öka, och den ligger i dag på 141 procent. En orsak till att fängelserna är så fulla är att allt fler döms till långa straff. Sedan 2016 har antalet personer som fått de längsta fängelsepåföljderna (mer än fyra år) ökat med 319 procent. Även antalet livstidsdömda har ökat. Under 2025 påbörjade 31 personer en livstidspåföljd, jämfört med 2016 då motsvarande siffra var 11.

Walthon och Ramberg går samman vid nyår

BRANSCH De båda affärsjuridiska advokatbyråerna Walthon och Ramberg går från årsskiftet samman och bildar Walthon Ramberg. Den nya byrån får omkring 40 jurister. Samgåendet ska enligt byråerna ”skapa en bredare kompetensbas” och erbjuda specialistkompetens inom bland annat fastighetsrätt, arbetsrätt, bolagsrätt, finansiering, aktiemarknadsrätt och kommersiella avtal.

Funktionshinder påverkar karriären

Var tionde akademiker inom fackförbundet Akavia har en eller flera funktionsnedsättningar och var åttonde har barn med funktionsnedsättning, visar en undersökning från Akavia. Gemensamt för de båda grupperna är att arbetslivet påverkas negativt av funktionsnedsättningen. Bland effekterna finns försämrat inflytande över arbetsuppgifter, uteblivna karriärmöjligheter och sämre välmående. Bakom rapporterna ligger två års arbete med att samla in och bearbeta data från 31 000 medlemmar samt djupintervjuer och fokusgrupper. Arbetet har mynnat ut i en rapport om akademiker med funktionsnedsättning.

FOTO: MYKHAILO FEDORCHENKO M.FL.

Nya ramavtal på AI-tjänster

Tre nya AI-tjänster kompletterar utbudet av ramavtal för advokaterna. Bland de nya tjänsterna finns ett AI-drivet ärendehanteringssystem.

AI-tjänster har blivit ett allt viktigare redskap för advokater. För att öka tillgängligheten till tjänsterna har Advokatsamfundet förhandlat fram ramavtal med flera AI-bolag. Ramavtalen ger fördelaktiga villkor för advokater och advokatbyråer som vill använda AI-tjänster inom sin juridiska verksamhet.

Under hösten blev ramavtal klara med tre nya leverantörer: Arkivia, Vesence och Blendow-Noxtua. Arkivia är ett svenskt AI-drivet ärendehanteringssystem för juridisk verksamhet och det första ärendehanteringssystemet bland AI-tjänsterna som samfundet har ramavtal med.

Vesence är en AI-agent skräddarsydd för Microsoft Office, med en egen webbplattform och integrerade tilllägg direkt i Office-programmen. Blendow-Noxtua är en juridisk AI-plattform utvecklad specifikt för kvalificerat juridiskt arbete. Tjänsten kombinerar AI med svenska och europeiska rättskällor samt juridiskt innehåll från Blendow Lexnova.

MER INFORMATION om ramavtalen finns på Advokatsamfundets webbplats, advokatsamfundet.se/ramavtal-ai (inloggning krävs). ●

NÄRINGSPENNINGTVÄTT

Ännu osäkert hur lagen ska tillämpas

Tolv år efter att regeln om straff för näringspenningtvätt kom till råder fortfarande osäkerhet om hur den ska tillämpas. Trots att lagändringen gjordes för att komma åt penningtvätt i näringsverksamhet gäller en stor majoritet av anmälningarna personer som inte alls drev företag, enligt en utvärdering gjord av Brå.

Bestämmelsen om straff för näringspenningtvätt infördes den 1 juli 2014 och gör det möjligt att straffa någon för penningtvättsåtgärder utan att det förbrott som åtgärden var tänkt att dölja behöver bevisas. Syftet med lagändringen var att komma år så kallade kontomålvakter, och lagstiftaren ville framför allt komma åt penningtvätt i näringsverksamhet.

Brottsförebyggande rådet, Brå, har nu granskat hur lagen tillämpas. Granskningen visar att bestämmelsen om näringspenningtvätt i sin helhet har kommit att användas bredare än avsett. I det granskade materialet avsåg bara en tiondel av anmälningarna personer som ägde eller drev företag som utnyttjades för brottet. Nästan hälften rörde i stället ringa näringspenningtvätt i form av innehav av kontanter som polis och åklagare misstänker kan härröra från brott, till exempel narkotikabrott.

Brå pekar också på osäkerhet om hur brottsrekvisiten ska tolkas, särskilt innebörden av ”klandervärt risktagande”. Närmare 40 procent av dem som åtalades för ringa näringspenningtvätt friades i tingsrätten. Enligt Brå förefaller det som om åklagarna ibland väcker åtal med svag bevisning. Myndighetens övergripande bedömning är samtidigt att skuldfrågan är tillräckligt tydligt avgjord i de fällande tingsrättsdomarna.

SOM UNDERLAG för rapporten har sex försvarsadvokater också intervjuats. De intervjuade advokaterna framhåller att stor vikt fästs vid den tilltalades berättelse i mål om näringspenningtvätt, och alla beskriver det som ett slags omvänd bevisbörda, det vill säga att den tilltalade ska bevisa att han eller hon inte har gjort det som åklagaren påstår, till följd av att bestämmelsen om näringspenningtvätt bygger på en tanke om ett slags lättnad av beviskravet.

Brå bedömer att de nya reglerna om självständigt förverkande kan minska användningen av bestämmelsen vid misstänkta kontantinnehav. En minskning av anmälningarna om ringa näringspenningtvätt syntes redan under 2025.

Utvärderingen bygger främst på en genomgång av slumpvis utvalda förundersökningar från 2023 och alla tingsrättsdomar från 2023 om näringspenningtvätt samt intervjuer med åklagare, hovrättsdomare, försvarsadvokater och polisanställda. Det är första gången sedan bestämmelsen infördes för tolv år sedan som tillämpningen undersöks systematiskt.

Brå-rapport 2026:26, Näringspenningtvätt – En utvärdering av bestämmelsen om näringspenningtvätt

Sverige toppland för innovation

Sverige är fortsatt ett av världens främsta innovationsländer, med en andraplats i rankningen Global Innovation Index 2026. Sverige rankas etta i världen inom två av indexets sju huvudområden: infrastruktur och näringslivets innovationsförmåga. Global Innovation Index (GII) ges ut av FN-organet World Intellectual Property Organization (WIPO) och mäter länders innovationsförmåga i 139 ekonomier utifrån omkring 80 indikatorer.

MR-försvarare riskerar att tystas

Människor som arbetar med mänskliga rättigheter i Sverige riskerar att utsättas för hot, nedtystning och ekonomisk styrning, enligt en ny undersökning från Institutet för mänskliga rättigheter. Rapporten bygger på FN:s deklaration om människorättsförsvarare och intervjuer med cirka 100 personer som arbetar med mänskliga rättigheter i Sverige.

MR-institutet pekar i rapporten på tre olika risker för MR-företrädare: nedtystning när den som lyfter fram brister utsätts för negativa följder, ekonomisk styrning i form av bristande finansiering, projektifiering, administrativa krav och bidragsvillkor samt angrepp mot person, där MR-försvarare utsätts för hot, smutskastning eller andra angrepp på grund av sitt människorättsarbete.

Institutet för mänskliga rättigheter: Människorättsförsvarare i Sverige

Nämnd klargör om sprängningar

Nämnden för brottsskadeersättning har i flera nya beslut utvecklat tydligare nivåer för hur stor ersättning en person kan få efter en sprängning i eller nära sin bostad. I de aktuella fallen har ersättningen bestämts till 20 000, 40 000 eller 80 000 kronor. Beslutande blir vägledande för framtiden.

Läs mer på Brottsoffermyndighetens webbplats.

FOTO: ISTOCK

MIGRATIONSRÄTTEN

Advokater väljer bort asyluppdrag sedan nya regler infördes

Tre av fyra asyladvokater åtar sig inte längre uppdrag som offentligt biträde sedan reglerna ändrades. En undersökning genomförd av Advokatsamfundet visar att erfarna advokater nu lämnar rättsområdet och att asylsökandes rättssäkerhet försämras.

Den 12 juli i år trädde nya regler i utlänningslagen 18 kap. 1 a – 1 b §§ om ersättning för rådgivning i asyl- och migrationsärenden i kraft. Inför förändringarna varnade många advokater för att reformen skulle innebära att advokater inte längre kan ta biträdesuppdrag i ärenden om internationellt skydd.

Advokatsamfundet genomförde i september en enkätundersökning bland asyl- och migrationsadvokater i Sverige för att undersöka vad de nya reglerna inneburit. Undersökningen visar att 75,3 procent av de advokater som har svarat inte åtar sig uppdrag enligt de nya reglerna. Advokatsamfundets rapport visar också att 42,7 procent av advokaterna avser att sluta åta sig migrationsuppdrag, och ytterligare 41,3 procent överväger att lämna rättsområdet permanent.

Advokat Karin Gyllenring var en av de advokater som tillsammans med kollegorna i Advokatsamfundets arbetsgrupp för migrationsrättsliga frågor varnade för konsekvenserna av regeländringarna.

– Att tre av fyra svarande advokater inte längre åtar sig dessa uppdrag är en mycket allvarlig signal. Det är inte ett uttryck för bristande engagemang hos advokatkåren, utan för att systemet har utformats på ett sätt som gör det svårt att förena uppdragen med våra advokatetiska skyldigheter, säger hon.

Särskilt bekymmersamt är det, enligt Karin Gyllenring, att problemen inte handlar om enskilda brister i tillämpningen, utan om hur hela systemet har utformats.

– Asylrätten handlar ytterst om människors liv och säkerhet. Att utreda en persons skyddsbehov, identifiera relevanta rättsliga frågor och ge välgrundade råd är inget som kan standardiseras till ett kort informationsmöte, fastslår hon.

Just den begränsade ersättningsbara tiden för rådgivning, en eller två timmar, beskrivs som en central brist av de advokater som deltagit i Advokatsamfundets undersökning. I rapporten beskriver advokater att de behöver fortsätta arbeta utan ersättning för att kunna ge sin klient tillräcklig hjälp.

• LÄS RAPPORTEN •

Advokatsamfundets rapport Offentligt biträde i ärenden om internationellt skydd – hur fungerar det nya regelverket i praktiken? finns att läsa på Advokatsamfundets webbplats.

Advokat Karin Gyllenring.

KARIN GYLLENRING och hennes kollegor på Asylbyrån hör till den stora grupp advokater som i dag avstår från biträdesuppdrag i asylärenden hos Migrationsverket.

– Vi har alla sett oss tvingade att tacka nej till uppdrag som rättsliga rådgivare enligt det nya regelverket, eftersom vi, i linje med Advokatsamfundets bedömning, anser att uppdragen inte går att förena med våra advokatetiska skyldigheter, säger Karin Gyllenring.

Beslutet att tacka nej till uppdragen har samtidigt inte varit lätt, påpekar hon.

– Vi är en advokatbyrå där samtliga medarbetare har valt att ägna sina yrkesliv åt att hjälpa människor som riskerar förföljelse, tortyr och andra allvarliga övergrepp. Att då behöva tacka nej när Migrationsverket ringer och vill förordna oss för en människa som behöver vårt juridiska stöd känns både sorgligt och frustrerande. Men vi kan inte låta vårt engagemang för klienterna leda till att vi åtar oss uppdrag som vi inte kan utföra på ett professionellt och advokatetiskt försvarbart sätt, säger Karin Gyllenring.

För de asylsökande får de nya reglerna förstås allvarliga konsekvenser, anser Karin Gyllenring.

– Människor som flyr från krig, tortyr och förföljelse riskerar att stå utan kvalificerad juridisk hjälp när de behöver den som allra mest, säger hon, och tillägger att detta inträffar samtidigt som läget på migrationsrättens område är oerhört svåröverskådligt och rättsligt komplicerat.

Som en följd av undersökningen har Advokatsamfundet skickat en hemställan till Justitiedepartementet om att reglerna behöver ändras. ●

Kriminella rekryterar digitalt

Kriminella nätverk använder digitala medier för att locka barn och unga med snabba pengar i utbyte mot att de utför brott, visar en ny forskningsstudie från Brå, Brottsförebyggande rådet. Digitala medier används genom hela rekryterings- och utförandeprocessen för att etablera kontakt, förmedla uppdrag och instruera barn och unga i genomförandet av brotten. Rekryteringsprocessen präglas ofta av manipulation, där barn och unga lockas och övertalas att acceptera och genomföra brottsuppdraget. När uppdraget väl accepterats förändras tonläget mot de unga, och hot är vanligt förekommande.

Brå: Kriminella nätverks rekrytering via digitala medier – En studie om hur barn och unga utnyttjas i allvarlig brottslighet. Rapport 2026:32.

Arbetet mot sex-trafficking otillräckligt

Riksrevisionen har granskat Migrationsverkets, Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens arbete mot människohandel för sexuella ändamål. Granskningen visar att deras arbete kan bli mer effektivt. En av bristerna är, enligt Riksrevisionen, att Polisens organisation inte är ändamålsenlig för arbetet mot människohandel och att Polisen saknar rätt kompetens. Migrationsverket har i vissa fall svårt att fånga upp signaler om människohandel, och Åklagarmyndighetens specialistkompetens om människohandel används inte i alla relevanta ärenden, konstaterar Riksrevisionen också.

Arbetet mot människohandel för sexuella ändamål – otillräckligt och med bristande styrning (RiR 2026:18)

B'Tselem: vittnesmål från Västbanken

Den israeliska människorättsorganisationen B'Tselem har presenterat rapporten *The Elimination Project*, om vad organisationen beskriver som en systematisk nedmontering av palestinskt samhällsliv på den ockuperade Västbanken.

Rapporten hävdar att Israels angrepp på palestiniernas livsvillkor har trappats upp kraftigt sedan den nuvarande regeringen tillträdde 2022, särskilt efter oktober 2023. B'Tselem beskriver ett läge där palestinier riskerar att utsättas för våld från soldater eller beväpnade bosättare, gripanden, övergrepp och förnedring, och i vissa fall dödligt våld. Organisationen menar att händelserna inte bör ses som isolerade övergrepp, utan som delar av en sammanhängande process som försvårar palestiniers existens på Västbanken och stärker israelisk kontroll.

Rapporten bygger på mer än 2 000 vittnesmål som B'Tselem har samlat in sedan oktober 2023 samt dokumentation av människorättskränkningar under mer än 30 år. Enligt rapporten har processen blivit öppnare och våldsammare och bygger i allt högre grad på samverkan mellan israeliska myndigheter och bosättarmiliser, som enligt B'Tselem verkar med statligt stöd.

B'Tselem tog emot Stockholm Human Rights Award 2014.

Rapporten finns på btselem.org

ANGREPPEN PÅ ICC

IBA: USA:s sanktioner mot ICC slår mot rättsstatsprincipen

USA:s sanktioner mot ICC fördöms kraftfullt av advokatorganisationen IBA. Sanktionerna kan hindra den internationella domstolen från att fullgöra sina grundläggande uppgifter, anser advokatorganisationen. 2017 fick ICC ta emot Stockholm Human Rights Award.

ICC:s främsta ämbetsmän tillsammans med DD. MM. Konungen och Drottningen på Advokatsamfundets kansli i samband med att Stockholm Human Rights Award överlämnades vid en ceremoni i Berwaldhallen i Stockholm den 20 november 2017.

International Bar Association (IBA) fördömde i oktober i starkast möjliga ordalag USA:s sanktioner mot Internationella brottmålsdomstolen (ICC). IBA uppmanade alla stater som är parter till Romstadgan att vidta konkreta och snabba åtgärder för att skydda domstolen och begränsa verkningarna av sanktionerna.

– IBA är djupt oroat över att sanktionerna mot ICC, världens enda permanenta internationella brottmålsdomstol, ska äventyra domstolens uppdrag och omintetgöra brottsoffrens förhoppningar om rättvisa. Utöver att hindra brottsoffren från att få rättvisa innebär sanktionerna en oacceptabel påfrestning på oberoendet hos de domare och jurister som arbetar för deras sak. IBA står fast vid sitt stöd för domstolen och uppmanar alla stater att respektera ICC:s oberoende och rättsstatsprincipen, sa IBA:s ordförande Claudio Visco i ett uttalande.

Läs mer i Advokaten nr 1, 2018.

ICC var mottagare av Stockholm Human Rights Award 2017. Domstolens tre främsta representanter berättade i Advokaten nr 1, 2018, om både stora framgångar och svåra utmaningar som domstolen möter i arbetet med att bekämpa straffrihet för de värsta brotten i världen.

Den 9 oktober införde USA sanktioner mot ICC med stöd av presidentdekret 14203 från den 6 februari 2025. Till skillnad från tidigare sanktioner, som har riktats mot enskilda befattningshavare och domare, innebär de nya sanktionerna att domstolen som institution förs upp på den amerikanska sanktionslistan. Åtgärden väntas allvarligt påverka domstolens möjligheter att fortsätta sin verksamhet och fullgöra sitt uppdrag, om Romstadgans parter inte skyndsamt vidtar åtgärder för att skydda domstolen, dess personal och dem som samarbetar med den, enligt IBA.

IBA HAR KONSEKVENT fördömt sanktionerna mot ICC, dess personal och befattningshavare samt dem som samarbetar med domstolen som ett oacceptabelt försök att hindra domstolen från att fullgöra sitt uppdrag. IBA har också kraftfullt fördömt den pågående kampanj mot ICC som USA:s utrikesminister Marco Rubio tillkännagav i juli 2026.

Romstadgan är det fördrag som inrättade ICC. Stadgan fastställer domstolens jurisdiktion över folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggressionsbrott. ●

Österrikes domare strejkar mot arbetsbelastning

I Österrike har domare och åklagare protesterat mot hög arbetsbelastning och personalbrist. Under en vecka i oktober genomförde de strejker och manifestationer, och bara brådskande ärenden handlades.

Enligt domarförbundets ordförande Gernot Kanduth är domstolarnas genomsnittliga arbetsbelastning omkring 120 procent. Domstolarna har 1 478 domare, men skulle behöva fler än 1 700. Nya lagar har ökat arbetsbördan, liksom långa inlagor skrivna med hjälp av AI. Yrkesföreträdarna varnar för längre handläggningstider och minskat förtroende för rättsstaten. De efterlyser 100 nya tjänster i ett första steg.

Justitieminister Anna Sporrer säger att hon förstår situationen, men hänvisar till att statsfinanserna först måste komma i ordning.

Källa: Österreichischer Rundfunk

Amerikansk jättebyrå mörklägger vinstsiffror

Kirkland & Ellis, advokatfirman med världens högsta intäkter, slutar efter 2026 att lämna sina globala intäkts- och vinstsiffror till branschtidskriften *The American Lawyer*, som publicerar branschens ledande rankning. Tidskriften har sammanställt byråernas ekonomi sedan 1979.

Kirkland & Ellis anser att siffrorna inte ger klienterna något meningsfullt värde och att rankningar riskerar att lyfta kvantitativa mått framför kvaliteten på juridiska tjänster. Beslutet följer på ett rekordår: Omsättningen 2025 var 10,6 miljarder dollar och den genomsnittliga vinstandelen för delägare 11,1 miljoner dollar.

The American Lawyer säger att rankningen även fortsättningsvis ska ge en tillförlitlig marknadsbild när byråer avstår från att lämna uppgifter.

Källa: Financial Times

FOTO: MICKE LUNDSTRÖM

NOBELS FREDSPRIS 2026

Navi Pillay årets fredspristagare – prisades av samfundet 2010

Den sydafrikanska juristen Navi Pillay får Nobels fredspris år 2026. Den sydafrikanska juristen har hela sitt yrkesliv arbetat för rättsstatens principer och respekten för mänskliga rättigheter. 2010 prisades hon av bland andra Advokatsamfundet, när hon fick ta emot Stockholm Human Rights Award.

Den 30 november 2010 mottog FN:s kommissionär för mänskliga rättigheter, den sydafrikanska juristen Navi Pillay, det andra Stockholm Human Rights Award. Hon intervjuades i Advokaten nr 1, 2011.

Navi Pillay får Nobels fredspris för sitt långa arbete för fred och internationella rättsprinciper, ett arbete hon bedrivit med exceptionellt mod och integritet, enligt motiveringen.

Genom karriären har Navi Pillay varit såväl advokat som domare och FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter. Under sin tid i Rwandatribunalen spelade hon en avgörande roll i att våldtäkter kom att bedömas som en form av folkmord. Även på områdena yttrandefrihet och hets mot folkgrupp var Navi Pillay med och drev utvecklingen framåt.

ÅR 2010 TILLDELADES Navi Pillay, som andra mottagare i ordningen, det internationella människorättspriset Stockholm Human Rights Award. Priset instiftades 2009 av International Bar Association (IBA), International Legal Assistance Consortium (ILAC) och Sveriges advokatsamfund. Mottagare är personer eller organisationer som har gjort särskilt framstående insatser för att stödja demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter.

Enligt motiveringen tilldelades Navi Pillay Stockholm Human Rights Award ”för sitt livslånga arbete för att främja rättsstatens principer och mänskliga rättigheter, och för sin roll i utvecklandet av en banbrytande rättspraxis för att våldtäkter ska bedömas som folkmord”.

Navi Pillay tog emot Stockholm Human Rights Award 2010 vid en prisceremoni på Sveriges advokatsamfunds kansli i närvaro av gäster från bland annat diplomatkåren, domstolarna, advokatkåren och universiteten. Nobels fredspris delas ut i Oslo den 10 december i år. ●

• OM NAVI PILLAY •

Navi Pillay (egentligen Navanethem Pillay) föddes 1941 i Sydafrika, och växte upp under en period då landet helt präglades av apartheidpolitiken. Hon utbildade sig till jurist och var den första kvinnan att öppna ett advokatkontor i sin hemprovins Natal år 1967. Under de närmast följande åren företrädde hon antiapartheidaktivister, avslöjade tortyr och såg till att fångarna på Robben Island fick sina grundläggande rättigheter tillgodosedda.

Hon föreläste också på University of KwaZulu-Natal, och kom så småningom att utses till vice ordförande i universitetsstyrelsen för University of Durban-Westville.

Efter avskaffandet av apartheid utsågs Navi Pillay år 1995 till domare i High Court of South Africa. Samma år utnämndes hon till domare i FN-tribunalen för Rwanda, där hon arbetade i åtta år, varav de fyra sista åren (1999–2003) som tribunalens ordförande.

Navi Pillay utsågs 2003 till domare i den internationella brottmålsdomstolen ICC. År 2008 utsågs hon till FN:s kommissarie för mänskliga rättigheter.

2025 presenterade Pillay, tillsammans med två andra experter, en rapport där de fastslog att Israel gjort sig skyldig till folkmord i Gaza, vilket ledde till hård kritik från Israel.

Läs mer i Advokaten nr 1, 2011.

Sprit, spel och stress drabbar Illinoisadvokater

En studie av drygt 6 700 advokater i Illinois i USA visar omfattande problem med stress och psykisk ohälsa. Över hälften av advokaterna uppgav ihållande stress, ofta kopplad till hög arbetsbelastning och känslan av att inte uppskattas. En av fem bedömde sin psykiska hälsa som medelgod eller dålig. Av dem uppgav en tredjedel att de haft självmordstankar.

Över 28 procent sade att de drack mer än de hade tänkt eller hade svårt att sluta, 22 procent uppgav missbruk av narkotika eller läkemedel under det senaste året och 3 procent hade problem med spel. Enligt författarna är studien den första som undersöker spelproblem bland amerikanska jurister.

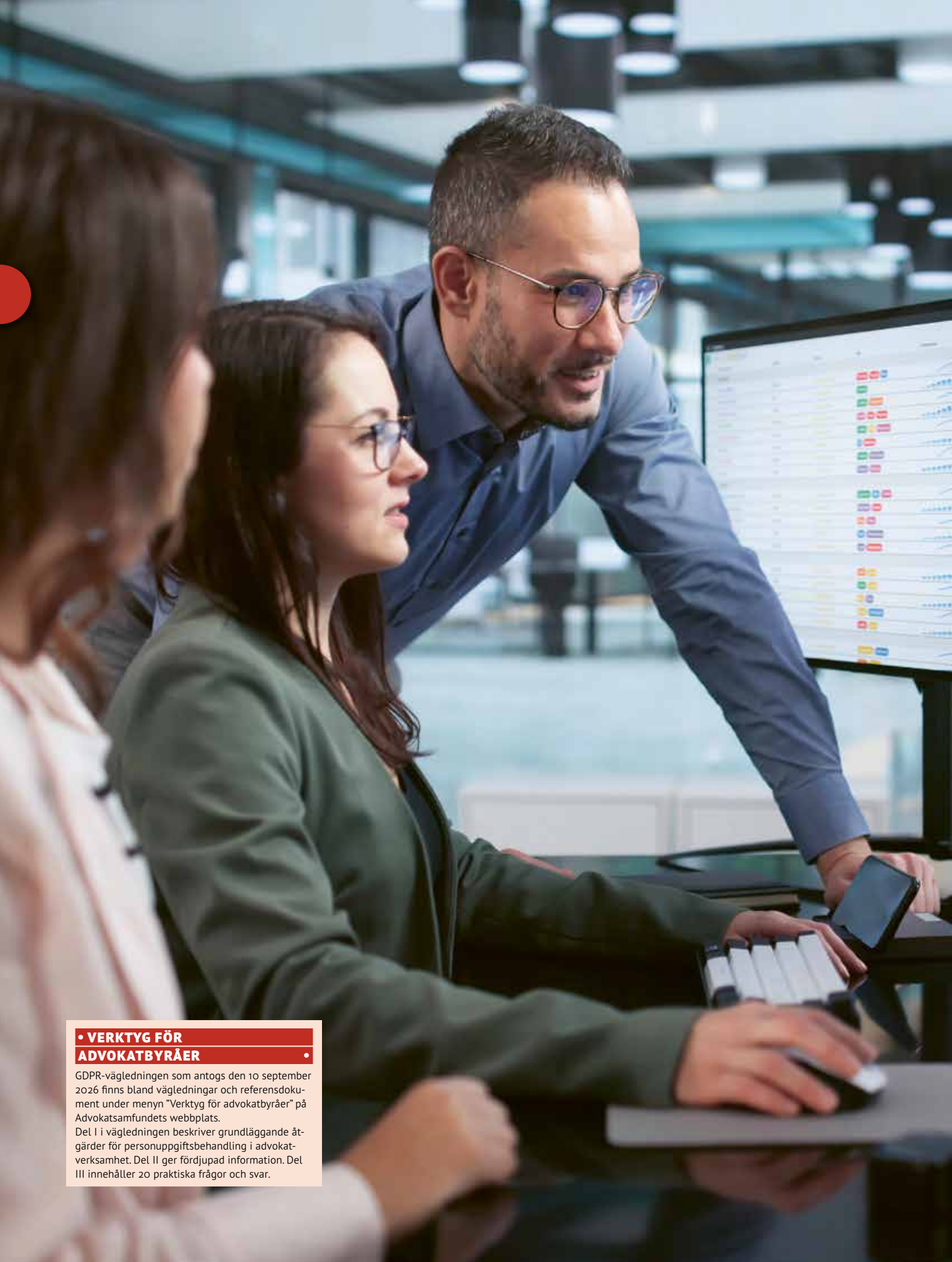
Rapporten efterlyser utbildning samt arbetsplatser som motverkar stigmatisering. *Källa: Reuters*

Nederländska advokatsamfundet vill öppna för riskkapital

Det nederländska advokatsamfundet NOvA har föreslagit en modell som i grunden kan förändra restriktionerna för advokatbyråernas ägarstrukturer i landet. Förslaget kan öppna för riskkapital och annan extern finansiering av advokatbyråer. Advokaterna i en firma ska samlas i en skyddad enhet, ”staak”, och behålla avgörande inflytande över verksamheten och yrkesbesluten även om externa investerare äger andelar.

Byråer som söker finansiering ska enligt förslaget förhandsprövas, registreras och stå under tillsyn. Bindande regler saknas ännu, och villkor för finansiering och styrning återstår. Förslaget måste även följa EU:s konkurrensregler. Därför är tidplanen osäker. Externa finansiärer behöver också ta hänsyn till att domstolsuppdrag i Nederländerna, förutom småmål, är förbehållna advokater. *Källa: law.com*

FOTO: MICKE LUNDSTRÖM

• VERKTYG FÖR ADVOKATBYRÅER •

GDPR-vägledningen som antogs den 10 september 2026 finns bland vägledningar och referensdokument under menyn ”Verktyg för advokatbyråer” på Advokatsamfundets webbplats.
Del I i vägledningen beskriver grundläggande åtgärder för personuppgiftsbehandling i advokatverksamhet. Del II ger fördjupad information. Del III innehåller 20 praktiska frågor och svar.

PERSONUPPGIFTSBEHANDLING I RÅDGIVNINGEN

Ny GDPR-vägledning ger advokatbyråerna praktiskt stöd

Advokatsamfundets nya GDPR-vägledning ger stöd för advokatbyråerna i det dagliga arbetet. Advokat Caroline Olstedt Carlström **pekar ut viktiga steg** för att komma i gång.

TEXT: **MAGNUS ANDERSSON**

Advokatsamfundets styrelse har antagit en ny vägledning för tillämpning av EU:s dataskyddsförordning (GDPR) i advokatverksamhet. Den ersätter den tidigare vägledningen från 2018.

Advokat Caroline Olstedt Carlström ingick i arbetsgruppen som utarbetade vägledningen. Här lyfter hon fram några centrala avsnitt.

– Vi har tagit ett praktiskt grepp och fokuserat på själva rådgivningen, det som är specifikt för byråernas verksamhet. Syftet är att ge advokatbyråer en närmare vägledning i de vanligaste frågorna om hur de bör behandla personuppgifter och hantera kraven på dokumentation och information till dem som är berörda, säger hon.

Den nya vägledningen är indelad i tre delar: **Del I** omfattar grundläggande åtgärder, **del II** ger fördjupad information och **del III** innehåller praktiska frågor och svar.

Caroline Olstedt Carlström föreslår en startpunkt för byråledningens strategiska GDPR-arbete, den organisatoriska frågan: Vem äger dataskyddsfrågorna på byrån? Vem är ansvarig?

– Börja med del I, den praktiska handledningen, och läs sedan igenom Q&A-frågorna i del III för att se om det är någon fråga man särskilt har fastnat på. Sedan kan man djupdyka i en mängd olika frågor i del II, säger Caroline Olstedt Carlström.

> Vi har tagit ett praktiskt grepp och fokuserat på själva rådgivningen.
>
> CAROLINE OLSTEDT CARLSTRÖM

Advokatbyrån är personuppgiftsansvarig

Caroline Olstedt Carlström framhåller att den övergripande punkten i GDPR-arbetet är att alla som leder arbetet på en advokatbyrå från början förstår att advokatbyrån är personuppgiftsansvarig.

– Ansvaret faller tillbaka på advokatbyrån, och därmed på delägarna och styrelsen, för att utforma processer eller dokumentation på det sätt som man behöver i verksamheten, säger hon.

GDPR kräver att en personuppgiftsansvarig, det vill säga advokatbyrån, ska kunna visa att den följer gällande regler.

– Det är svårt om man inte har någon dokumentation på plats. Därför är en rekommendation alltid att man bygger upp sitt interna regelverk utifrån de noteringar som finns i vägledningen, eftersom det skyddar verksamheten. Där kan man börja ganska enkelt, säger Caroline Olstedt Carlström.

Avsnitt 2.1 i vägledningens del I beskriver att byrån behöver se över sitt behov och upprätta en dataskyddsorganisation anpassad till byråns storlek och arbetsuppgifter. Större byråer har i allmänhet redan en dataskyddsorganisation.

– Men det ser annorlunda ut på en liten byrå. I det fallet handlar det kanske inte om att upprätta en hel organisation, utan om att utpeka någon som är ansvarig för frågorna internt, säger Caroline Olstedt Carlström.

Nästa steg är att jämföra vägledningen med vad som redan finns på plats. Vilka rutiner fungerar? Vilken dokumentation saknas? En sådan gap-analys ger underlag för fortsatta åtgärder.

Utbilda personalen från början

För att kunna visa att byrån följer reglerna måste personalen utbildas. Enligt **avsnitt 2.4** i del I behöver alla som har tillgång till eller behandlar personuppgifter utbildning om reglerna och byråns processer. Vad får skickas med e-post? Vilka uppgifter får användas i olika tjänster? Hur ska ett misstänkt nätfiskemejl hanteras?

Arbetsgruppen föreslår att utbildningen tar utgångspunkt i vägledningen. Utbildningen behöver inte vänta tills alla förberedelser är klara. Arbetet kan starta med en gemensam lunch där ledningen berättar vad som ska göras och varför, föreslår Caroline Olstedt Carlström. Samtidigt kan

FOTO: ISTOCK

ledningen påminna om risker och om vart medarbetarna ska vända sig vid en eventuell incident.

Att byrån lägger upp ett internt utbildningsprogram skapar struktur för deltagande och repetition, och dokumentationen blir ett sätt för byrån att visa sin regelefterlevnad. Utbildningen bör återkomma regelbundet.

Byrån kan göra vägledningen tillgänglig på sitt intranät och använda den för gemensamma genomgångar av byråns viktigaste frågor.

Kartlägg byråns behandling

Avsnitt 2.2 i del I beskriver att byrån behöver inventera och dokumentera vilka personuppgifter byrån behandlar, var de finns och varför de används, samt kartlägga hur uppgifterna samlas in och lämnas ut, vilken information de registrerade får och vilket rättsligt stöd behandlingen har.

Inventeringen omfattar klient- och motpartsregister, ärendehantering, tidredovisning, ekonomisystem, e-post och kalendrar. Även enklare filer måste uppmärksammas. Typiska ändamål är jävs- och penningtvättskontroller, klientens rättsliga intressen och administration.

Resultatet behöver dokumenteras i ett behandlingsregister. Registret beskriver behandlingarna som sådana, inte varje enskild persons uppgifter. Likartade behandlingar med ett enhetligt syfte kan anges som en behandling. Registret behöver hållas aktuellt när behandlingar tillkommer, förändras eller upphör. Utse därför en ansvarig för uppdateringen.

Registret hjälper också byrån att informera de registrerade, hantera registerutdrag och se över säkerheten. Vid en incident blir det lättare att förstå vilka uppgifter och personer som berörs.

Formellt sett är organisationer med färre än 250 sysselsatta undantagna från skyldigheten att ha ett behandlingsregister enligt GDPR. Men Advokatsamfundets bedömning är att undantaget inte är tillämpligt på advokatbyråer.

– Oavsett vilket så är man ändå alltid skyldig att ha god ordning internt och att ha kontroll på sina behandlingar. Då kan man lika gärna ha det i ett behandlingsregister som på något annat sätt, säger Caroline Olstedt Carlström.

Skriv ett integritetsmeddelande

Den som korresponderar med eller på annat sätt lämnar personuppgifter till en advokatbyrå behöver kunna förstå vad som händer med uppgifterna. **Avsnitt 2.5** i del I behandlar informationsskyldigheten mot de registrerade. Caroline Olstedt Carlström betonar transparenskravet i GDPR:

– Det är viktigt att man är transparent och tydlig med den behandling som man utför, så att alla registrerade förstår och har möjlighet att ta del av informationen.

Byrån behöver utforma ett integritetsmeddelande med tydlig och lättbegriplig information om bland annat ändamålen med behandlingen, hur länge uppgifterna sparas och eventuella överföringar till tredjeland.

– Advokater kan få in mycket information som är otroligt känslig för avsändaren, och då är det viktigt för avsändaren att veta: Vad gör ni med min information? Vart tar den vägen? I meddelandet ska också ligga information om de registrerades rättigheter: Hur gör jag om jag vill ta del av vilka uppgifter ni behandlar om mig, eller om jag vill begära att ni raderar viss information? säger Caroline Olstedt Carlström.

> Advokater kan få in mycket information som är otroligt känslig för avsändaren, och då är det viktigt för avsändaren att veta: Vad gör ni med min information? Vart tar den vägen?
>
> **CAROLINE OLSTEDT CARLSTRÖM**

Informationen kan publiceras på byråns webbplats, men byrån måste också se till att den når fram. Vägledningen anger exempelvis att byrån kan länka till integritetsmeddelandet i uppdragsbekräftelsen och mejlfoten. Informationen bör inte lämnas i byråns allmänna villkor, för då är risken att tydlighetskravet inte uppfylls.

Informationen behöver anpassas till olika kategorier av registrerade. För advokatbyråer är tystnadsplikten avgörande. När uppgifter har hämtats från någon annan än den registrerade och måste förbli konfidentiella på grund av advokatens tystnadsplikt finns undantag från informationsskyldigheten. Byrån ska alltså inte rutinmässigt kontakta exempelvis en motpart eller ett vittne om behandling i ett klientärende. Däremot gäller informationsskyldigheten normalt gentemot klienten när det gäller klientens egna uppgifter.

Förbered för incidenter

Caroline Olstedt Carlström har bistått företag i olika branscher vid personuppgiftsincidenter, även advokatbyråer. Rutinerna måste finnas innan något händer, betonar hon.

– Man behöver ha utbildat all sin personal. Alla behöver veta hur de ska förfara om de råkar ut för en incident: Vad gör jag? Vem ska jag kontakta? Vilka dokument ska jag fylla i? säger Caroline Olstedt Carlström.

Avsnitt 2.7 i del I beskriver rutiner för att upptäcka, rapportera, dokumentera, utreda och hantera incidenter. Rutinen ska visa hur informationen når rätt person och hur teknisk hjälp ordnas. Även leverantö-

Caroline Olstedt Carlström.

• 7 GRUNDLÄGGANDE ÅTGÄRDER •

... för advokatbyråns arbete enligt GDPR-vägledningen

Advokatbyrån behöver

2.1 se över sitt behov och upprätta en dataskyddsorganisation
2.2 kartlägga sin behandling av personuppgifter och skapa ett behandlingsregister
2.4 utbilda sin personal rörande GDPR
2.5 lämna information till de olika kategorierna av registrerade
2.7 ha rutiner för att rapportera personuppgiftsincidenter till Integritetsskyddsmyndigheten och ge information till de registrerade
2.11 ha rutiner för att säkerställa de registrerades rättigheter
2.12 ha en erforderlig teknisk säkerhet

rernas rapportering måste fungera och regleras i avtal.

En anmälan till Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) ska göras utan onödigt dröjsmål och om möjligt senast 72 timmar efter att byrån har fått vetskap om incidenten. Därför gör helger beredskapen särskilt viktig. Anmälan behöver inte göras om det är osannolikt att incidenten medför risk för registrerades fri- och rättigheter. Vid allvarliga risker ska även de registrerade informeras.

Knyt säkerheten till verksamheten

Avsnitt 2.12 i del I gäller teknisk säkerhet. Nivån ska bestämmas utifrån behandlingen och riskerna för enskilda. Ju mer integritetskänslig behandling, desto mer omfattande skydd behövs.

– Det är viktigt att byrån arbetar antingen tillsammans med sin egen tekniker, om man har det, eller tillsammans med en extern resurs, och att byrån hanterar informationen på tillräckligt säkert sätt. Säger Caroline Olstedt Carlström.

Vägledningen tar bland annat upp säkerhetskopiering, uppdaterat skydd, kryptering av bärbar utrustning, lösenord och skydd mot obehörig intern åtkomst. En IT-policy kan ange användarregler och behörigheter samt reglera hur olika system får användas.

Granska leverantörer och avtal

Med alla underleverantörer som behandlar personuppgifter för byråns räkning krävs ett skriftligt personuppgiftsbiträdesavtal. **Avsnitt 2.9** i del I omfattar exempelvis molntjänster, AI-tjänster, säkerhetskopiering och extern lönehantering. Byråns ansvar kvarstår även när arbetet utförs av någon annan.

Caroline Olstedt Carlström uppmanar byråerna att kontrollera att avtal finns och granska innehållet.

– Om byrån har ett otillräckligt avtal, eller inget avtal alls, och det sker en incident hos en underleverantör, så ställer det till en hel del problem. Dessutom är det då tydligt att organisationen inte har skyddat personuppgifterna för alla sina registrerade tillräckligt, varnar Caroline Olstedt Carlström.

Byrån ska bara anlita biträden som ger tillräckliga garantier för lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder. Det kräver en riskbedömning och granskning av tjänstevillkoren. Vilka underbiträden används? Hur rapporteras incidenter? Kan leverantören stänga av åtkomsten eller använda klientinformation för egna ändamål? Åtkomst från tredjeland behöver också bedömas.

• 3 FRÅGOR FÖR ADVOKATBYRÅNS LEDNING ATT STARTA MED •

1. Vem äger och är ansvarig för GDPR-frågan hos oss?
2. Vad i Advokatsamfundets GDPR-vägledning har vi redan på plats i dag?
3. Ska vi göra en kartläggning av våra system och vår personuppgiftsbehandling?

Skapa rutiner för registerutdrag

Registerutdrag kan kräva mycket arbete parallellt med klientuppdragen. **Avsnitt 2.11** i del 1 tar upp rutiner för registrerades tillgång, rättelse, radering och andra rättigheter. Förutsättningarna skiljer sig mellan olika kategorier av registrerade.

– När man får en begäran om registerutdrag är det många gånger en stor process internt. Om byrån inte har exakta rutiner, om den inte har ett behandlingsregister och redan vet exakt var den hanterar information, så kan det vara mycket arbetsamt, säger Caroline Olstedt Carlström.

Materialet måste sammanställas med skydd för konfidentiella uppgifter och andra personers rättigheter. Arbetet underlättas om byrån har behandlingsregister och interna instruktioner.

Huvudregeln är att en begäran ska besvaras utan onödigt dröjsmål och senast inom en månad. Byrån måste verifiera mottagaren före utlämnandet. Rätten till tillgång innebär inte en ovillkorlig rätt att få ut hela akten: Tystnadsplikt och andra personers integritet kan begränsa utlämnandet. En begäran om radering behöver också bedömas mot bland annat skyldigheter att bevara material.

Exempel: Ta med dataskyddet på resan

Ett exempel på hur medarbetarna behöver tänka efter när det gäller GDPR är fråga 13 i Q&A-delen, del III i vägledningen: **”Får jag mejla och läsa dokument när jag är ute och reser?”** Det är en praktisk fråga som många ställs inför.

– Det går bra att mejla och jobba när du är ute och reser. Men det är viktigt att säkerställa att man har tillräcklig säkerhet på plats, till exempel kryptering, stark autentisering, uppdaterade säkerhetsinställningar, och att undvika öppna nät och osäkra internetanslutningar, säger Caroline Olstedt Carlström.

Caroline Olstedt Carlström berättar om en incident som började med en vd för ett stort bolag som var på tjänsteresa i Sydeuropa.

– Han skulle snabbt ta tag i ett dokument, så han gick in på sitt hotell och var uppkopplad i högst 15 minuter. Men någon hann hitta honom då och lyckades skaffa sig tillgång till hans inbox. Det blev en stor incident för hela bolaget och mycket att hantera. ●

Korruption är den **organiserade brottslighetens viktigaste verktyg**. Med EU:s nya antikorruptionsdirektiv rustar företag och organisationer upp sina främsta försvar.

Vem släppte

När vi talar om gängkriminaliteten handlar det ofta om skjutningar, sprängningar och skärpta straff. Hur ska vi snabbt nog bygga fler fängelseplatser och hur får vi tag i gängledare som gömmer sig utomlands? Men den som vill förstå hur den organiserade brottsligheten faktiskt fungerar måste ställa sig ytterligare en fråga – *Vem lät gängen ta kontroll? Och hur kan vi ta tillbaka den?*

Korruptionen öppnar dörren

Organiserad brottslighet är beroende av möjliggörare som ger gängen tillgång – till information, system och pengar. Narkotikasmuggling kräver någon i logistikkedjan. Penningtvätt kräver ett bolag eller en bank som inte ställer frågor. Välfärdsbrott kräver någon som godkänner en utbetalning eller ett tillstånd.

Det vi kallar insiderbrottslighet eller otillåten påverkan är i grunden korruption – någon missbrukar sin ställning för otillbörlig vinning. Korruption är att rubba lojaliteter, det kan vara lojaliteten till arbetsgivaren, till förtroendeuppdraget eller helt enkelt till de regler som gäller för tjänsten man utför. Ibland köps lojaliteten med pengar eller andra typer av otillbörliga förmåner, ibland pressas den fram med hot. Inte sällan kan det börja i det lilla för att skapa en relation, kanske med middagar eller generösa tjänster, för att sedan gå över i utkrävande av gentjänster. Resultatet är detsamma – verksamheten arbetar för någon annan än den ska.

Transparency International pekar ut den organiserade brottsligheten som en avgörande förklaring till att Sverige halkat ned i korruptionsindex, där vi i dag ligger sist i Norden tillsammans med Island. Där ska vi naturligtvis inte vara. Sverige är fortfarande ett av världens minst korrupta länder, men den felaktiga uppfattningen att vi är immuna riskerar att låta problemet eskalera. Vår korruption tar sig normalt inte uttryck som en femhundralapp i polismannens hand för att slippa fortkörningsboten, eller en flaska vin till bygglovshandläggaren för att skynda på processen (även om handläggare i närtid funnits skyldiga till mutbrott för att ha tagit emot padeltider och nya matchställ till barns basketlag). Korruptionen i Sverige tar sig i bred bemärkelse uttryck som tjänster mellan bekanta, jobb åt en släkting, eller skapandet av konsultuppdrag för att kunna anlita en vän. Detta är inte nödvändigtvis olagligt, men kan vara förtroendeskadligt, kan vara negativt för organisationen och kan skapa öppningar för brottsligheten att ta sig in.

> **I arbetet med att ta fram effektiva antikorruptionsprogram har advokater en nyckelroll.**

Försvaret måste byggas inifrån

Korruptionsbrott är till sin natur svårutredda: Båda parter har intresse av att hålla tyst om saken och det saknas ett tydligt brottsoffer, vilket kan göra anmälningsbenägenheten låg. För att vända Sveriges negativa trend i korruptionsutvecklingen, och påminna om sakens allvar, vore det välkommet med fler utredda brott och fler fällande domar. Förra året avkunnades bara 20 mutbrottsdomar i Sveriges domstolar. Det är en minimal topp av ett bra mycket större isberg. Även om fler utredningsresurser har tillförts och fokus har ökat på denna typ av brottslighet, kan inte polis och rättsväsende vända utvecklingen själva. Infiltrationen sker inifrån, och därför måste skyddet också byggas inifrån – i bolag, kommuner, regioner och organisationer.

Ett fungerande antikorruptionsprogram är i praktiken brottsprevention. Det börjar med en ärlig riskanalys: Vilka befattningar har tillgång till information, beslut eller betalningar som är värda att köpa? Därefter handlar det om tydliga regler, kontroll av affärspartners och leverantörer, rekrytering som tar insiderrisker på allvar, utbildning, visselblåsarkanaler och en tydlig ton från toppen om att frågan är prioriterad.

Den goda nyheten är att ingen behöver börja från noll. IMM ger ut Näringslivskoden – Kod om gåvor, belöningar och andra förmåner i näringslivet – som är näringslivets självreglering på området och ger konkret vägledning om var gränsen för det tillbörliga går. Den är ett stöd när organisationer ska formulera egna riktlinjer, och en gemensam referenspunkt när medar-

in gängen?

Victoria von Uexküll är generalsekreterare för Institutet Mot Mutor och har en bakgrund som advokat, sakkunnig på Konkurrensverket och koncernansvarig för antikorruptionsarbetet på Vattenfall. Hon har lång erfarenhet av antikorruptionsfrågor och samverkan med näringslivet och andra samhällsaktörer.

FOTO: MATTIAS BARDÅ

betare, leverantörer och kunder ska förstå vad som gäller. Koden är inte en checklista att bocka av, utan en grund att bygga ett eget, riskanpassat program på.

Från god vilja till konkret rättslig betydelse

Hittills har antikorruptionsarbete ofta beskrivits som främst en fråga om varumärke och värnande av god sed, men det håller på att ändras. EU:s nya direktiv om bekämpande av korruption, direktiv (EU) 2026/1021, trädde i kraft i början av sommaren och ska vara genomfört i medlemsstaterna senast i juni 2028.

Direktivet harmoniserar korruptionsbrotten i hela unionen, inför ett fristående brott om handel med inflytande och sätter hårt mot hårt med omsättningskopplade böter för juridiska personer. Samtidigt blir det viktigare hur företaget har styrt sin verksamhet. Att ett företag har infört effektiva interna kontroller och antikorruptionsprogram ska kunna beaktas när sanktionen bestäms. Incitamenten för gott antikorruptionsarbete stärks alltså markant.

Hur detta utformas i svensk rätt avgör lagstiftaren. Men riktningen är tydlig: Frågan om ett bolag hade ett fungerande antikorruptionsprogram väntas få betydligt större vikt när företagsbot ska bestämmas, och en policy i byrålådan kommer inte att räcka. Det som räknas är det som går att visa. Var är riskanalysen, kontrollerna, utbildningen och uppföljningen?

Advokaternas roll

I arbetet med att ta fram effektiva antikorruptionsprogram har advokater en nyckelroll. Advokater sitter i styrelser, ger råd till ledningar, genomför interna utredningar och företräder bolag när något har gått fel. Klienterna kommer att behöva rådgivning kring hur deras antikorruptionsarbete ska bedrivas – och det är advokaten som i framtiden kommer att behöva visa att programmet är tillräckligt effektivt.

Advokater är också själva grindvakter och tyvärr måltavlor för organisationer som efterfrågar möjliggörare. Bolagsstrukturer, avtal, transaktioner, planerade och planterade konkurser är just de verktyg som den organiserade brottsligheten behöver. Det kräver samma vaksamhet hos rådgivarna som vi efterfrågar hos klienterna.

Antikorruption handlar om att välja hur vi vill att samhället ska fungera. Vi kan inte ta tillit, transparens och objektivitet för givna, utan måste aktivt både se vårt eget ansvar, och ge kvalificerade råd till klienter så att de kan minimera sina risker. Dessutom är min erfarenhet att de allra flesta tycker om att diskutera de här frågorna. Det handlar om etik, moral, knepiga situationer och hur vi förhåller oss till varandra och våra uppdrag. Och nästan ingen vill släppa in gängen, utan tvärtom är efterfrågan stor efter hjälp att hålla emot.

VICTORIA VON UEXKÜLL
Generalsekreterare för Institutet Mot Mutor

FOTO: ERIK G SVENSSON

• STOCKHOLM I AKTIETOPPEN •

Het marknad gynnar advokater

Stockholms aktiemarknad har en särställning i Europa. Här finns både stora börsbolag och en bred flora av mindre och medelstora företag. Men **svenska byråer utmanas av internationella kollegor** och av en snabb AI-utveckling som ändrar balansen mellan vilken juridik bolagen klarar av själva och när de behöver extern advokathjälp.

TEXT: **TORBJÖRN TENFÄLT**

redden på den svenska marknaden skapar utrymme för fler börsintroduktioner och därmed också fler rådgivningsuppdrag.

– Det speciella med Stockholm är att hela spannet finns här, från mindre tillväxtbolag till företag med börsvärden på flera hundra miljarder kronor, säger Jesper Schönbeck, advokat och delägare på Vinge med ansvar för byråns verksamhet inom kapitalmarknad och publik M&A.

På många andra europeiska marknader är noteringarna koncentrerade till ett fåtal mycket stora transaktioner. I Sverige kan även företag med ett marknadsvärde på några miljarder kronor söka sig till börsen. Antalet noterade aktiebolag i Sverige beräknas i dag vara omkring tusen.

– Kollegor i andra länder är avundsjuka på att vi har så många mindre bolag noterade i Stockholm. I till exempel Danmark är det oftast väldigt stora bolag som noteras – eller inga alls.

Under ett normalår noteras omkring 20 bolag på huvudlistan. Ytterligare ett betydande antal söker sig till svenska handelsplatser och tillväxtmarknader för mindre och växande företag, exempelvis First North, NGM och Spotlight. Beroende på hur marknaden definieras och vilket år man studerar kan det sammanlagt handla om omkring 50 nya noteringar.

Jämna steg med London

När det gäller aktiviteten på aktiemarknaden är det i Europa framför allt London som brukar kunna jämföras med Stockholm. Den svenska marknaden påverkas samtidigt tydligt av konjunkturen, ränteläget och investerarnas riskvilja.

När börsvärderingarna är höga och finansieringsklimatet gynnsamt ökar antalet företag som vill noteras. När osäkerheten tilltar skjuts många processer upp eller ersätts av andra finansieringsformer.

Just nu är marknaden mer avvaktande på noteringssidan.

– Vi har en volatil omvärld, men trots det går börsen relativt bra. Många bedömare och analytiker tycker nog att det är lite motsägelsefullt. Trots höga räntor, högt oljepris, inflationstryck och geopolitisk oro fortsätter börsen att utvecklas förhållandevis starkt. Det gör att många aktörer ser börsen som en attraktiv plats att göra en exit på. Samtidigt kan något plötsligt hända i omvärlden som får marknaden att skaka, säger Jesper Schönbeck.

> ”Kollegor i andra länder är avundsjuka på att vi har så många mindre bolag noterade i Stockholm. I till exempel Danmark är det oftast väldigt stora bolag som noteras – eller inga alls.
>
> **JESPER SCHÖNBECK**

Börsintroduktioner är bara en del av kapitalmarknaden. När antalet noterade bolag ökar växer också antalet möjliga uppköpsobjekt. Många svenska börsbolag har internationellt konkurrenskraftiga verksamheter och kan därför bli attraktiva för utländska köpare. En aktiv noteringsmarknad skapar på så sätt också underlag för uppköp, fusioner och avnoteringar.

– Det finns en relativt god balans mellan bolag som söker sig till börsen och bolag som senare lämnar den genom ett uppköp.

Rådgivning i flera skeden

För advokaterna innebär det att samma kompetens kan användas i flera led: först när bolaget förbereder en notering, därefter under erbjudandet och listningen och senare i samband med ägarförändringar eller ett offentligt uppköpserbjudande.

Varje transaktion involverar dessutom vanligtvis flera juridiska rådgivare. Vid en börsintroduktion har bolaget normalt ett eget ombud, medan de banker som arrangerar erbjudandet anlitar ett eller flera ombud för sin del av arbetet.

Vid ett uppköp har målbolaget sina rådgivare och köparen sina. I större eller mer komplicerade affärer tillkommer dessutom specialister inom exempelvis konkurrensrätt, finansiering, skatterätt, arbetsrätt och regulatoriska frågor.

Det innebär att en enskild transaktion kan ge uppdrag åt flera advokatbyråer och specialistgrupper.

– Den stora mängden affärer är därför minst lika betydelsefull som storleken på den enskilda affären, säger Jesper Schönbeck.

I Stockholm finns ett tiotal advokatbyråer med kapacitet att regelbundet arbeta med börsintroduktioner, offentliga uppköp och andra avancerade kapitalmarknadstransaktioner. Konkurrensen är betydande, men marknadens storlek gör att uppdragen inte behöver koncentreras till en eller två aktörer.

Samtidigt som noteringsmarknaden går långsammare är aktiviteten hög på förvärvssidan. En förklaring kan vara den svenska kronans försvagning mot dollarn och euron.

– Många amerikanska bolag tittar på svenska företag och ser att de kan köpa dem med en rabatt på kanske 10–15 procent. Då blir det intressant att slå till.

Samarbete före konkurrens

Utländska advokatbyråer, framför allt stora amerikanska byråer med kontor i London, är också mer aktiva på den svenska marknaden än tidigare. Jesper Schönbeck ser dem dock främst som samarbetspartner.

– Vi arbetar nära några av de stora byråerna. I vissa transaktioner är vi i praktiken helt integrerade med varandra. De ser ett värde i att vi kan den svenska lagstift-

• VAD?

Med en stark aktiemarknad och många börsnoterade företag har Stockholm blivit en av Europas hetaste städer för affärsadvokater.

• HUR?

Vi har pratat med ett antal advokater som arbetar med rådgivning i samband med bland annat börsintroduktioner och finansiering – och med några av de klienter som anlitar externa advokater. Vad behöver klienterna hjälp med, vilka svårigheter möter advokaterna i jobbet och vad de tror om framtiden?

• TUSEN NOTERADE BOLAG •

”Antalet noterade aktiebolag i Sverige har ökat på ett iögonfallande vis under de senaste decennierna: från drygt tre hundra år 2000 till fler än ett tusen vid ingången av 2024.” Det skriver Erik Lidman i den årsbok Stockholm Centre for Commercial Law gav ut i slutet av februari i år.

Han konstaterar också att spridningen har blivit större när det gäller bolagens storlek och var de är noterade. Av 456 noterade bolag vid utgången av 2006 var 60 procent (274) noterade på Nasdaqs huvudlista, och övriga på handelsplattformar. Vid utgången av 2023 var knappt 36 procent noterade på huvudlistan (361), och övriga på handelsplattformar.

”Under samma tid, säkert delvis på grund av tillväxten, har utflödet av bolag från börsen ökat i form av avnoteringar. Detta har blivit särskilt tydligt under senare år.”

Sedan 2015 har antalet avnoteringar gått från färre än tio per år, till fler än 40 innan det fjärde kvartalet inletts 2024.

ningen och den svenska marknaden. Vi finns nära klienten och kan den lokala kontexten.

Kännedom om den svenska marknaden är särskilt viktig eftersom aktiemarknaden är hårt reglerad.

– Det gäller framför allt att ha en känsla för marknaden. Sverige är på många sätt en liten krets där många känner varandra, vilket också bidrar till hög kvalitet i transaktionerna.

Det svenska regelverket för uppköpserbjudanden bygger dessutom på brittiska regler, vilket kan underlätta samarbetet med Londonbaserade byråer.

Vid börsnoteringar är prispressen däremot större, eftersom uppdragen ofta upphandlas.

– Där kan svenska advokatbyråer ha en fördel ur ett prisperspektiv jämfört med amerikanska byråer.

Samtidigt har även de svenska advokatbyråernas priser ökat.

– Om du frågar svenska klienter tycker de nog att svenska byråer har jämnat ut en del av skillnaden. Under de senaste fem åren har det varit ganska väsentliga prisökningar.

Klienternas användning av advokater har dessutom förändrats, framhåller Jesper Schönbeck. Rådgivningen har breddats, och bolagen vill i högre grad ha en advokat nära verksamheten – inte bara för att producera dokument.

– När man väl har fått smak för en advokat vill man ofta ha mer. Man ser att det kan vara både trevligt och värdefullt att ha en advokat vid sin sida.

Jesper Schönbeck.

Tätare kontakter

Han har i dag betydligt tätare direktkontakt med klienterna än när han började arbeta i branschen för drygt 20 år sedan.

– Jag har kontakt med klienterna minst en gång i veckan, ibland dagligen. Avståndet har minskat, bland annat eftersom det är så enkelt att träffas digitalt. Kontakterna blir förstås ännu intensivare i samband med en transaktion.

Tidigare hade han framför allt kontakt med vd:n eller någon i styrelsen. I dag finns det nästan alltid en bolagsjurist på insidan.

– Man skulle kunna tro att det gör att vi externa advokater får mindre arbete, men det är nästan tvärtom. Det rutinmässiga vardagsarbetet hanteras internt. Sedan kommer bolagen till oss när det gäller en transaktion, en intern konflikt eller en strategisk fråga där det finns ett värde i att ta in någon utifrån.

Förändringen har också påverkat advokatbyråernas organisation. Klienterna efterfrågar i högre grad senior rådgivning, vilket har lett till plattare organisationer och fler delägare i det löpande klientarbetet.

– För tio år sedan kunde klienterna komma till oss för att få saker producerade. Nu vill de oftare sitta ner och resonera kring spetsiga och komplexa frågor.

Nya rekryteringsvägar

Tidigare rekryterade aktiemarknadsgruppen i hög grad direkt från universitetet och de nyanställda gick igenom

FOTO: ISTOCK

byråns utvecklingssteg och kunde så småningom bli delägare.

I dag rekryteras fler även från andra byråer och verksamheter.

– Fler söker sig till oss utifrån, kanske för att de vill specialisera sig på aktiemarknadsjuridik och ser att vi på Vinge har ett starkt team inom området.

Byrån har länge haft goda möjligheter att rekrytera och utveckla unga jurister. Men en övergång från timdebitering till fler fasta priser kan förändra ekonomin i den modellen.

– Tidigare har man kunnat ta in någon direkt från universitetet, låta personen gå våra akademier och i princip ta betalt för arbetet från dag ett. Om marknaden går mot fler fasta priser blir rekryteringen i högre grad en initial investering, där man hoppas få utväxling längre fram.

Tillgången på talanger är fortfarande god, men konkurrensen har ökat.

– Det är en fördel att finnas i ett ekosystem som Stockholm. Många söker sig hit, och här finns också flera stora advokatbyråer.

Vinges verksamhet inom området har vuxit kraftigt sedan 2012. Då arbetade omkring tio personer med verksamheten. I dag är de ungefär 30 i Stockholm, med ytterligare ett tiotal medarbetare i Göteborg och Malmö.

Antalet delägare har också ökat och utvecklingen går mot en mer senior bemanning.

Verksamheten har dessutom breddats och omfattar numera fler kompetenser än juridik.

– Det behövs till exempel teknisk kompetens och programmerare. Den utvecklingen kommer att bli allt viktigare.

AI används redan för att automatisera mer rutinmässiga delar av arbetet, exempelvis för att sammanfatta mötesanteckningar och effektivisera dokumenthantering.

– Då kan man tro att det skulle minska vårt arbete, men det har snarare blivit tvärtom. Vi kan lägga mer tid på kvalificerad rådgivning och på att hjälpa klienterna att resonera kring de svårare frågorna, säger Jesper Schönbeck.

Ofta underleverantör

En stor andel av Gernandt & Danielssons uppdrag kommer från utländska advokatbyråer – antingen direkt eller som underleverantör. Det berättar Niclas Rockborn, advokat och partner på byrån.

– Vi är särskilt aktiva på obligationsmarknaden, där Sverige har en särställning. Vi ser oss som den ledande byrån på den marknaden, säger han.

Niclas Rockborn arbetar bland annat med bank- och finansrätt, finansiella tjänster och kapitalmarknadsfrågor. Han har varit partner på Gernandt & Danielsson sedan 2005 och leder byråns specialistgrupp.

Obligationsmarknaden fungerar på ett annat sätt än aktiemarknaden. Den drivs i hög grad av institutionellt kapital, och där spelar den svenska juridiken en särskild roll.

– Svensk rätt har förhållandevis flexibla och enkla obligationsvillkor. Regelverket tyngs inte av den anglosaxiska modellen, där allt måste detaljregleras i avtalet.

> EU och kommissionen driver just nu på för att skapa en mer konkurrenskraftig europeisk marknad. Om man lyckas med hälften av det man vill genomföra kommer Europa att utvecklas starkt, och Sverige är en viktig del av den utvecklingen.
>
> **NICLAS ROCKBORN**

Niclas Rockborn.

Gernandt & Danielsson har medverkat till att ta fram standardvillkor för obligationer. Enligt Niclas Rockborn har det gjort det enklare och snabbare för företag att få tillgång till marknaden.

En annan viktig del av verksamheten är marknaden för börsintroduktioner, så kallade IPO:er. Det handlar om när privatägda företag för första gången säljer aktier till allmänheten och blir noterade bolag.

– Sverige har varit mycket framgångsrikt på det området under många år. Övriga Europa tittar med viss avundsjuka på den svenska kapitalmarknaden och det vi har lyckats bygga upp här.

Det goda investeringsklimatet har samtidigt gjort Sverige intressant för utländska köpare och investerare. En viktig förklaring är den breda svenska investerarbasen. Många svenskar sparar i aktier, både direkt och genom fonder. På andra marknader är det i stället vanligt att sparandet huvudsakligen ligger på bankkonton.

Stora institutionella aktörer

Sverige har också en stark institutionell marknad, med bland annat fondförvaltare, AP-fonder och försäkringsbolag. Det underlättar när företag ska ta steget till börsen.

– Har man två eller tre stora investerare är det betydligt lättare att ta ett bolag till marknaden. De placeringar som AP-fonderna och försäkringsbolagen gör är också ett starkt stöd för den svenska marknaden.

Niclas Rockborn framhåller att de svenska marknadsplatserna gjort det möjligt för mindre bolag att växa och senare ta steget upp till de större listorna.

– Jag tror att det är en kombination av infrastruktur, investerare och en stark lokal banksektor. Sverige har lokala banker och investmentbanker som är aktiva på marknaden.

En annan faktor är möjligheten att använda aktier med olika röstvärde. Det innebär att grundare kan behålla kontrollen över ett företag även efter en börsintroduktion.

– En röst per aktie bygger på en jämlikhetstanke. Men röstvärdesskillnaden har bidragit till att grundarfamiljer och investmentbolag kan behålla kontrollen över noterade företag.

Det kan i sin tur ge företagen bättre förutsättningar att arbeta långsiktigt, menar han. Bolagen får arbetsro och kan fokusera på långsiktiga strategier.

– Andra marknader har upptäckt att modellen med olika röstvärden inte är så tokig.

En stor del av arbetet på kapitalmarknaden är koncentrerat till ett begränsat antal större transaktioner. Därutöver finns en bredare marknad för olika former av blandfinansiering.

– För oss innebär det både en möjlighet att få uppdrag och att arbeta på en internationell marknad. Det genererar arbete i förhållande till andra jurisdiktioner.

Gernandt & Danielsson har länge haft nära relationer

Med börsvärderingar som skjuter i höjden och ett gynnsamt finansieringsklimat är Stockholm en bra plats att vara på för affärsadvokater.

FOTO: HENRIK TRYGG

med banker, vilket enligt Niclas Rockborn ger möjlighet till återkommande uppdrag.

– Vi kan också ha en tidigare relation med ett företag som ska noteras och därefter biträda företaget i samband med noteringen. Men en börsintroduktion är normalt en engångshändelse för företaget. Det kan senare byta lista, men sådana uppdrag är inte lika återkommande.

Tidspress och regler

Bolagens egna juristavdelningar hanterar vanligtvis de löpande juridiska frågorna. Det kan exempelvis handla om avtal, dataskydd, bolagsstyrning och interna regelverk. När ett företag ska noteras eller gå samman med ett annat bolag krävs däremot ofta specialistkompetens som inte finns internt.

– Ska man ro en transaktion i hamn omgärdas den i allt högre utsträckning av tidspress och regulatoriska krav. Det kräver en kompetens som bolaget inte behöver ha tillgång till varje dag.

Ett område som har fått ökad betydelse är reglerna om utländska direktinvesteringar i Sverige. Den regleringen träffar väldigt många transaktioner. En annan reglering är vid förvärv av exempelvis en bank då det krävs en ägarprövning av Finansinspektionen innan köparen får tillträda aktierna.

– Det kan handla om en lång kedja av ägare. Ägarprövningar och ägarlämplighetsbedömningar är områden som växer, särskilt inom bank, fondförvaltning och försäkring.

Liknande krav har också spridit sig till andra sektorer, bland annat inom den sociala sektorn. Samtidigt finns ofta konkurrensrättsliga frågor att hantera.

– Kombinationen av att det ofta är bråttom och att frågorna är juridiskt tekniskt komplicerade gör behovet av extern juridisk kompetens stort.

AI ritar om kartan

AI-utvecklingen kommer att delvis förändra relationen mellan advokatbyråer och klienter, tror Niclas Rockborn. Klienterna kommer att vara mer pålästa, bättre förberedda och i viss mån fatta beslut utifrån egna juridiska bedömningar. Men när stora värden står på spel kvarstår behovet av erfarna rådgivare. Det gäller särskilt i komplicerade processer där myndigheter är involverade.

– Kommentarer till avtalsutkast kan vara AI-genererade. Men AI har inte samma förmåga att se flera steg framåt som erfarenhet och hantverkskunnande ger. Det här är en förtroendebransch. Man vill träffas ansikte mot ansikte – eller digitalt – och kunna diskutera frågorna med någon som har erfarenhet.

Niclas Rockborn ser positivt på klienter som använder AI för att förbereda sig, men det kan också skapa nya utmaningar.

– Vi uppskattar att klienterna redan är förberedda och har kunnat göra egna utredningar. Det som kan vara problematiskt är när klienter använder AI för att dubbelkontrollera vårt arbete. Ofta har vi redan svar på de frågor som AI:n genererar.

På några års sikt tror Niclas Rockborn att Europa kan stärka sin konkurrenskraft i förhållande till bland annat den amerikanska kapital- och finansmarknaden.

– EU och kommissionen driver just nu på för att skapa en mer konkurrenskraftig europeisk marknad. Om man lyckas med hälften av det man vill genomföra kommer Europa att utvecklas starkt, och Sverige är en viktig del av den utvecklingen.

Han pekar bland annat också på de stora investeringar som behöver göras i infrastruktur, inte minst mot bakgrund av Sveriges Natomedlemskap.

– Svensk ekonomi, kapitalmarknad och finansmarknad har en god framtid. Samtidigt vet vi att det geopolitiska läget kan skapa problem.

Fler starka finansiella centra i Europa behöver inte vara ett hot mot Sverige, anser Niclas Rockborn. Tvärtom kan de bidra till att stärka hela den europeiska marknaden.

– Ju bättre kapital- och finansmarknad vi får inom EU, desto starkare blir varje enskild medlemsstat. Det hjälper snarare än stjälper, säger han.

Internationella nätverk

Johan Lundberg är en av många svenska advokater som i början av oktober deltog i International Bar Associations årliga konferens, som denna gång hölls i Köpenhamn. Under sex dagar samlades över 6 000 jurister från mer än 170 länder för föreläsningar, erfarenhetsutbyte och nätverkande.

Konferensen fungerar också som en påminnelse för honom om hur internationellt hans arbete har blivit. Många av de deltagare han träffade i Köpenhamn är utländska kollegor som han regelbundet samarbetar med i rollen som advokat och grundare av Advokatfirman RE:FI

STHLM, en specialistfirma inriktad på finansiering och omstrukturering av lån och bolag. Firman startade han 2024, efter drygt 20 år på Advokatfirman Cederquist.

– Det vi gör är ofta gränsöverskridande. Vi har ett antal finansieringar som pågår hela tiden och är ständigt i kontakt med utländska firmor, säger han.

En kredit kan till exempel följa svensk rätt men samtidigt omfatta bolag i flera andra länder. Då kan han behöva hantera säkerheter i exempelvis Tyskland, Danmark eller USA – eller se till att till exempel ett svenskt bolag inte förbinder sig till något i ett engelskrättsligt avtal som bolaget enligt svensk rätt inte kan skriva under på.

– Det kan handla om ett låneavtal där bolag från flera länder ingår. Då måste man se till att avtalet fungerar i samtliga berörda jurisdiktioner.

Engelsk rätt vanligt

Många svenska bolag med stora lånebehov finansierar sig genom avtal som följer engelsk rätt, konstaterar Johan Lundberg.

– Därför är det viktigt för oss att ha goda kontakter med byråerna i London. Även om låneavtalet följer engelsk rätt är det ofta svenska bolag som ska skriva under. Dessutom tar man säkerheter i de svenska bolagen och deras tillgångar. Då blir det svensk rätt som gäller för säkerheterna.

Brexit har, enligt Lundberg, inte förändrat den brittiska finansmarknadens ställning i den utsträckning som många trodde.

– Storbritanniens och de brittiska bankernas betydelse har inte minskat. London är fortfarande ett mycket viktigt finanscentrum.

Hans egen bransch har däremot förändrats på flera sätt. När han började arbeta med finansiering i slutet av 1990-talet var finansieringsjuridik och obeståndsjuridik i praktiken två separata världar.

– De som arbetade med insolvensrätt hade sin verksamhet. De var konkursförvaltare och företagsrekonstruktörer. Vi som arbetade med strukturerad finansiering fokuserade på vilka säkerheter som fanns, vilka riskerna var och vad som skulle hända om något gick fel.

I dag möts de två områdena betydligt oftare.

– Jag har mycket mer att göra med företagsrekonstruktörer och konkursförvaltare än jag hade för fem eller tio år sedan. När krediter får problem kan finansieringen behöva struktureras om. Om låntagaren inte klarar sina skulder försöker man hitta lösningar som allt oftare innefattar svensk eller utländsk rekonstruktion eller konkurs.

Johan Lundberg är samtidigt lite kluven inför bilden av Stockholm som en allt hetare europeisk kapitalmarknad.

– Det är inte så svart eller vitt. Mycket fungerar bra. Vi har starka banker och en fungerande utlåning. Men om man tittar på var finansieringen kommer ifrån ser man en förändring.

Nya finansieringsformer

Under lång tid dominerade bankfinansieringen. I dag har företagen fler alternativ. Obligationsmarknaden tog fart för omkring tio år sedan och har successivt blivit en fungerande finansieringskälla.

> Bolag från andra länder kommer till Sverige för att finansiera sig på den svenska obligationsmarknaden. Det är en spännande utveckling.
>
> **JOHAN LUNDBERG**

– Bolag från andra länder kommer till Sverige för att finansiera sig på den svenska obligationsmarknaden. Det är en spännande utveckling.

Sverige har dessutom många framgångsrika riskkapitalbolag. Flera av de tidiga svenska aktörerna har vuxit sig så stora att deras finansieringstransaktioner ofta genomförs i London enligt engelsk rätt.

– Då är det nästan alltid engelska byråer som leder transaktionerna.

I nästa våg kom ett stort antal medelstora och mindre bolag. De har i större utsträckning hanterat sina finansieringar enligt svensk rätt, vilket har skapat ett jämnare flöde av uppdrag för svenska advokatbyråer.

Är svensk rätt en konkurrensfördel?

– Både ja och nej. Vi har stor avtalsfrihet och ett väl fungerande system när det gäller exempelvis Bolagsverket och fastighetsregistret. Men när bolag behöver ta riktigt stora lån och vänder sig till engelska och andra utländska banker väger svensk rätt inte lika tungt. Då känner sig parterna ofta tryggare med engelsk rätt, även om det i grunden inte är något fel på den svenska.

Regler irriterar

Johan Lundberg döljer inte att vissa svenska regler kan skapa irritation i det praktiska arbetet. Ett återkom-

Johan Lundberg och hans advokatfirma RE:FI STHLM arbetar med fler typer av finansiering i dag än för några år sedan.

mande exempel är kravet på rådighetsavskärande för att svenska panter ska bli fullbordade.

– Det är nog ingen utländsk aktör som väljer bort Sverige av just den anledningen, men frågan kommer alltid upp och går på tvärs med vad som gäller i många andra länder i Europa och definitivt på tvärs med låntagarens kommersiella intresse. I Sverige krävs panthavarens godkännande för att till exempel pantsatta aktier ska säljas.

Han ifrågasätter också om stämpelskatterna på företagsinteckningar och fastighetsinteckningar alltid är motiverade.

– Ibland undrar man om de verkligen fyller den funktion som är tänkt. Vore till exempel företagsinteckningar billigare och omfattade ytterligare tillgångsslag så skulle de sannolikt innebära bättre möjligheter till finansiering för många bolag med lånebehov.

Även fastighetsmarknaden har förändrats. Den har varit svag under de senaste åren och är nu på väg tillbaka, men återhämtningen har hittills varit försiktig.

– Vi gör fortfarande mycket fastighetsfinansiering, men då kan det handla om att refinansiera befintliga lån utan att några fastigheter köps eller säljs.

Samtidigt arbetar firman med fler typer av finansiering än tidigare. Om fastighets- och förvärvsfinansiering dominerade för 15 år sedan är projektfinansiering i dag ett växande område.

– Det gäller bland annat stora projekt i Norrland, exempelvis datacenter.

RE:FI STHLM:s verksamhet omfattar också exportfinansiering, obligationer och finansieringar kopplade till nya industriella projekt. Firman har bland annat arbetat med projektfinansiering inom den gröna omställningen.

För att hålla sig uppdaterad ser Johan Lundberg till att vara närvarande på marknaden.

– Man behöver se vad som händer och ha goda kontakter. Därför är det värdefullt att arbeta mycket med London. Då fångar man upp många nyheter och förändringar tidigt.

En annan del är att läsa på när nya frågor uppstår. Många förändringar är EU-drivna, exempelvis skärpta regler för aktörer som vill låna ut pengar eller erbjuda krediter till konsumenter i Sverige liksom kommande ändringar rörande styrelsens skyldighet att ansöka om konkurs,

– Vi får en fråga och tvingas sätta oss in i den. Sedan försöker man vara proaktiv på andra områden. Man ser något och förstår att det kommer att påverka marknaden.

Roligare med åren

De senaste åren har arbetet blivit både bredare och roligare, menar Johan Lundberg.

– Det har blivit mer mångfacetterat. Det finns fler tillfällen att fundera över juridiken, vilket är roligt.

AI har gjort information betydligt mer lättillgänglig än tidigare.

– När jag började var man ibland tvungen att gå till biblioteket. I dag finns mycket information tillgänglig på ett helt annat sätt.

Han ser dock inte framför sig att tekniken kan ta över de mer avancerade delarna av advokatens roll. En stor del av arbetet handlar om att driva processen framåt och få transaktionerna att bli verklighet.

– Det innebär bland annat att skriva avtal, men också att hantera hela processen. Jag tror att banker även i fortsättningen kommer att vilja ha vår hjälp med det.

AI väcker däremot frågor om hur yngre jurister ska få den erfarenhet som tidigare byggdes genom enklare arbetsuppgifter.

– Just det här rättsområdet har varit ganska tacksamt för yngre jurister att skolas in i. Man har fått arbeta med både enkla och mer utmanande uppgifter.

Den verkliga prövningen kommer när en kredit går snett.

– När ett bolag eller en bank får problem för att låntagaren inte kan betala, då testas allting. Då finns det inga givna mönster. Det är då man verkligen behöver erfarenhet.

En annan tydlig trend är att försvar och säkerhet tar större plats i affärsjuridiken.

– Det har definitivt blivit ett nytt tema i vår bransch. Geopolitiken påverkar i dag affärsjuridiken på ett annat sätt än tidigare. Vi ser allt fler finansieringar med en sådan dimension, säger Johan Lundberg. ●

Osäker omvärld skapar nya uppdrag – vänd! ›

656.55
-17.85
-8.55
325.98
145.21

KLIENTERNA: STYRELSEPROFFS SER ÄNDRAD SPELPLAN

Osäker omvärld skapar nya uppdrag

Teknikutveckling och geopolitisk osäkerhet ritar om spelplanen och skapar nya drivkrafter för näringslivets behov av advokathjälp. – Omvärlden blir alltmer svårnavigerad, säger styrelseproffset Per Norman.

Per Norman sitter i sju olika styrelser. Från börsnoterade företag till scale-up-bolag och Sveriges Television där han är vice ordförande. Behoven av advokathjälp skiljer sig beroende på typ av bolag, storleken och om det är noterat eller inte.

– De jag sitter i arbetar med helt olika frågor. Min roll varierar beroende på vilket bolag det handlar om och vad som händer i omvärlden och i deras verksamhet.

Per Norman beskriver sig själv som styrelseproffs. När han lyfter blicken och tittar på fler bolag än de han själv sitter i ledningen för, ser han ett mönster för vilken typ av frågor som företag inom finanssektorn och närliggande delar av näringslivet behöver hjälp med.

– Generellt handlar det om komplexa transaktioner i form av förvärv av tillgångar eller försäljning. Det kan också vara börsrelaterade eller arbetsrättsliga frågor och mycket däremellan.

Frekvensen beror i hög grad på hur stark juridisk avdelning företaget själv har. Vissa bolag har kontakt med externa advokater varje vecka, andra mer sporadiskt.

Vad utmärker bolag som har advokatkontakter varje vecka?

– Det är företag som befinner sig i någon form av transformation. Det kan både vara att det är mycket förvärv, eller kapitalanskaffning eller den typen av transaktioner som gör att det behövs en nära advokatkontakt.

Många av kontakterna är lika frekventa som tidigare, men spelplanen har börjat ritas om, framhåller Per Norman.

> Det är inte längre bara de traditionella affärerna som tar tid – i dag kan även geopolitisk osäkerhet och den accelererande teknikutvecklingen vara orsak till att olika aktörer söker advokathjälp.
>
> **PER NORMAN**

Per Norman.

Geopolitiken oroar

– I takt med att omvärlden blir alltmer svårnavigerad ökar också kraven på juridisk expertis. Det är inte längre bara de traditionella affärerna som tar tid – i dag kan även geopolitisk osäkerhet och den accelererande teknikutvecklingen vara orsak till att olika aktörer söker advokathjälp.

Med hjälp av AI klarar företagen av att utföra fler administrativa och juridiska arbetsuppgifter själva. De tjänster de behöver hjälp med av externa advokater blir mer specialiserade.

Kommer den utvecklingen fortsätta?

– Ja, det tror jag. Vi som inte är jurister lär oss använda AI-verktygen för att till exempel läsa och skriva avtal. Det stora antalet advokater och bredden på deras tjänster gör att vi alltid kommer att hitta det vi behöver.

Per Norman föredrar svensk rätt före engelsk.

– Om det är ett avtal med till exempel ett tyskt bolag och man söker en kompromiss så hamnar hanteringen många gånger i England eller annanstans. Men ambitionen från ett svenskt bolags perspektiv är att alltid använda svensk rätt, säger han. ●

Höga krav på advokaterna: Räcker inte att bara kunna juridiken – vänd! ›

FOTO: ISTOCK

KLIENTERNA: HÖGA KRAV PÅ ADVOKATERNA

Räcker inte att bara

Kunskaper om verksamheten är lika viktiga som juridiken för de advokater som samarbetar med Chalmers Ventures. – Man behöver förstå vilka intressen som står på spel, säger bolagsjuristen Helena Ribbefors.

Chalmers Ventures är en del av Chalmers entreprenörs- och innovationsmiljö och investerar i forskningsbaserade teknikbolag, ofta med inriktning på deep-tech. Verksamheten följer bolagen från idé och bolagsbildning till tillväxt och exit. Avkastningen återinvesteras i nya bolag och ny forskning.

– Vi är ägare i drygt 70 bolag som är inriktade på deep-tech – banbrytande, forskningsintensiv teknik. Vårt mål är att skapa framgångsrika tillväxtbolag med utgångspunkt i forskning, säger Helena Ribbefors, bolagsjurist.

Chalmers Ventures är ofta den första investeraren, men saminvesterar med andra aktörer. Nätverket finns i olika delar av Sverige och även internationellt.

– Vi arbetar nära våra bolag och följer de tillväxtmarknader där de verkar. När vi säljer ett bolag går de pengar vi tjänar tillbaka till Chalmers för att skapa ny forskning och så småningom nya bolag.

Helena Ribbefors beskriver sin roll som affärsnära. Den interna juridiska funktionen kopplas in när något händer i ett bolag.

– Det kan handla om kapitalanskaffningar eller investeringar. Det kan också vara när ett projekt ska utvecklas till att bli ett bolag och senare när bolaget säljs.

De omkring 70 portföljbolagen anlitar i sin tur externa jurister och advokater. Ofta rör det sig om punktinsatser i samband med att bolaget exempelvis tar in kapital, upprättar kommersiella avtal eller startar ett incitamentsprogram.

– Bolagen sitter med sina juridiska frågeställningar. Det kan handla om att lämna garantier i samband med en investering efter en due diligence. Då kan det uppstå olika effekter som man behöver förstå och analysera.

Komplexa projekt

När Chalmers Ventures självt anlitar externa advokater sker det framför allt i större och mer komplexa projekt.

– Det kan vara när vi är många säljare som ska sälja ett bolag eller i samband med större kapitalanskaffningar. Vi har ett antal byråer som vi samarbetar med, men vi är inte bundna till någon särskild.

> Man behöver förstå verksamheten och vilka intressen som står på spel. En investering kan omfatta flera olika intressenter: grundarna, investerare med särskilda krav och regelverk eller en annan företagskultur eller geografisk marknad som man behöver förhålla sig till.
>
> HELENA RIBBEFORS

Det avgörande är i stället att advokaten förstår bolaget, affären och den miljö där bolaget verkar.

– Det räcker inte att bara kunna juridiken. Man behöver förstå verksamheten och vilka intressen som står på spel. En investering kan omfatta flera olika intressenter: grundarna, investerare med särskilda krav och regelverk eller en annan företagskultur eller geografisk marknad som man behöver förhålla sig till.

Chalmers Ventures anlitar oftast svenska advokatbyråer som utgångspunkt. Vid utländska investeringar kan det däremot bli aktuellt att samarbeta med byråer i andra länder.

Helena Ribbefors har tidigare arbetat med immaterialrätt. Där blev betydelsen av lokal kunskap tydlig när företag gick in på nya geografiska marknader.

– Om man går in på en ny marknad är det viktigt att ha ett lokalt ombud. På samma sätt är det för våra bolag när de växer internationellt. Då behöver advokaten förstå den aktuella marknaden och vilka regler och ramverk som gäller.

För bolag i tidiga skeden kan regelverken vara särskilt svåra att överblicka. De är ofta små och nystartade, men växer snabbt, får större team och behöver hantera mer komplexa avtal och investeringar.

– Det är viktigt att tekniken utvecklas parallellt med affären och juridiken. Det är avgörande för att bli ett framgångsrikt bolag.

Omvärldsbevakning

Nya lagar och regler tillkommer hela tiden. Där kan externa advokater bidra genom omvärldsbevakning och genom att hjälpa bolagen att förstå hur förändringar påverkar verksamheten.

Samtidigt förändrar den tekniska utvecklingen advokatens eget arbete. Ribbefors ser stora möjligheter med AI, men betonar att användningen måste ske på ett klokt vis.

– AI är fantastiskt på många olika sätt. Det kan underlätta mycket i juristens arbete, men man måste vara säker på att källorna är korrekta och håller god kvalitet. De juridiska rådgivare vi arbetar med behöver därför kvalitetssäkra sina AI-system.

Hon minns hur arbetet såg ut när hon själv började på advokatbyrå.

– Det fanns ett stort rum där biträdande jurister satt och gjorde företagsbesiktningar. Man bläddrade i doku-

kunna juridiken

Helena Ribbefors, bolagsjurist på Chalmers Ventures, söker externa advokater som förstår bolagens affär och den miljö där de verkar.

ment i stora pärmar för att kunna analysera ett bolag inför en försäljning eller investering.

I dag har digital teknik gjort stora delar av det arbetet betydligt enklare.

– Mycket av den dokumentation som unga jurister arbetade med då kan man i dag hantera mycket effektivare med teknikens hjälp. I stället kan tiden ägnas åt mer kvalificerade arbetsuppgifter. Jag tycker att det är en bra och rolig utveckling – att juristen får en mer värdeskapande roll.

Förankrad i Göteborg

Chalmers Ventures har ett nära samarbete med andra investerare och branschkollegor i bland annat Stockholm. Samtidigt är verksamheten tydligt förankrad i Göteborg och i Chalmers forskningsmiljö.

– Vi verkar i en otroligt spännande miljö där det skapas världsledande forskning och där vi är en del av arbetet med att få ut den på marknaden.

För Chalmers Ventures är geografisk närhet inte heller det enda som avgör vilka advokater man anlitar. Rekommendationer och tidigare erfarenheter spelar stor roll.

– För vår del handlar det mycket om referenser. Man kanske träffar någon i ett sammanhang och ser att personen har just de kvaliteter man uppskattar.

Efter många år i verksamheten har Chalmers Ventures byggt upp ett nätverk av advokater och byråer.

– Vi har arbetat med många advokater genom åren och bygger successivt upp vårt nätverk. Det är ett arbete som man hela tiden behöver fortsätta med.

Arvodena är en annan faktor, även om Chalmers Ventures främst anlitar externa advokater för avgränsade insatser.

– När det gäller ett större projekt behöver vi förhålla oss till den budget vi har. Därför behöver man alltid vara noggrann och se över kostnaderna.

Samtidigt handlar kostnadskontroll inte bara om att välja den billigaste rådgivaren, understryker hon. Det viktiga är att använda advokatbyråns kompetens på ett sätt som skapar så stort värde som möjligt.

– Om man använder advokatbyrån på ett klokt sätt får vi som klienter ett gott värde för pengarna. Förhoppningsvis får advokatbyrån också möjlighet att arbeta med de mer kvalificerade och stimulerande uppgifterna, säger Helena Ribbefors. ●

”Vi arbetar dagligen med externa ombud” – vänd! ›

KLIENTERNA: KOMPLEX FINANSIERING KRÄVER ADVOKATHJÄLP

”Vi arbetar dagligen med externa ombud”

I takt med att finansieringar blir mer komplexa anlitar bankerna externa advokatbyråer för den specialistkompetens som inte alltid finns eller räcker till inom de egna juristavdelningarna.
– Vi är beroende av varandra, säger Mattias Moskowicz, som leder en grupp bankjurister på SEB.

Mattias Moskowicz leder juristavdelningen för strukturerad finansiering på SEB. Han har själv erfarenhet från advokatvärlden, bland annat som bank- och finansjurist på Cederquist och Roschier. I dag arbetar han med ett team på tretton jurister, varav merparten har en bakgrund som advokater. Samtliga jurister är särskilt inriktade på den internationella marknaden.

– Vi arbetar med finansieringar som har hög komplexitet och risk. Det handlar om transaktioner på alla de marknader där SEB är verksamt.

Arbetet omfattar framför allt finansieringar i samband med företagsförvärv och investeringar inom private equity, infrastruktur, fastigheter och sjöfart. Juristerna arbetar uteslutande med finansieringstransaktioner – och i nästan alla sådana affärer behövs också extern juridisk rådgivning.

– Vi förhandlar ofta de kommersiella villkoren internt. Men när det är dags att upprätta dokumentationen och förhandla de juridiska detaljerna behöver vi hjälp av en extern advokatbyrå. Vi arbetar dagligen med externa ombud.

Kontakterna mellan bankens jurister och advokatbyråerna är täta. Många känner varandra sedan tidigare, inte minst eftersom finansieringsgrupperna på de stora byråerna ofta återkommer i samma typer av transaktioner.

– Vi är beroende av dem och de är beroende av oss.

Varför anställer banken inte fler jurister och gör mer av advokatbyråernas arbete internt? Enligt Mattias Moskowicz handlar det både om praktiska begränsningar och om tillgången till specialiserad kunskap.

– Vi skulle inte kunna samla på oss all den kompetens som behövs. På advokatbyråerna finns ofta stora team som arbetar med varje transaktion, och de kan bidra med olika specialistkunskaper. Dessutom varierar behoven beroende på vilket land och vilken rättsordning vi arbetar med.

> Vi skulle inte kunna samla på oss all den kompetens som behövs. På advokatbyråerna finns ofta stora team som arbetar med varje transaktion, och de kan bidra med olika specialistkunskaper.
> **MATTIAS MOSKOWICZ**

Mattias Moskowicz.

– Det är därför mer effektivt att köpa in kompetensen vid behov, framhåller han.

Ökad specialisering

Behovet av extern rådgivning har inte minskat under de senaste fem eller tio åren. Snarare har det förändrats i takt med en ökande specialisering – både på banken och på advokatbyråerna.

– Även inom vårt eget team specialiserar vi oss på olika produktområden. Det gör att vi ställer ännu högre krav på våra externa rådgivare. De behöver vara mycket specialiserade inom just det område där de ska hjälpa oss. Och den trenden tror jag kommer att fortsätta.

När SEB väljer ombud är det därför framför allt specialistkompetensen som avgör.

– Om vi exempelvis arbetar med en komplicerad värdepappershantering är det endast en handfull advokater i Sverige som har tillräcklig kompetens och erfarenhet.

Banken har byråer som den arbetar med mer regelbundet än andra. Det handlar i regel om stora svenska advokatbyråer med specialiserade team.

– De håller mycket hög internationell klass och kan verkligen leverera.

Samtidigt är finansieringsmarknaden internationell. SEB arbetar även med advokatbyråer i andra länder – och i finansieringstransaktioner är engelska byråer ofta särskilt centrala.

– Vi arbetar nog mer med internationella, framför allt engelska, byråer än med svenska byråer generellt sett. Inom finansiering görs fortfarande väldigt mycket under engelsk rätt, med engelska ombud.

De svenska ombudens roll blir då ofta knuten till de delar av transaktionen som rör svenska bolag eller svensk rätt. En transaktion kan exempelvis styras av engelsk rätt, medan säkerheterna hanteras enligt lagstiftningen i de länder där tillgångarna finns.

– När man tar lokala säkerheter behöver man lokala ombud. Då kan advokatbyråer från flera olika länder vara inblandade i samma ärende.

FOTO: JOACHIM LUNDGREN

För svenska låntagare är svensk rätt fortfarande vanligt förekommande. SEB arbetar också mycket med de nordiska länderna, England och Tyskland.

AI utmanar advokaterna

Den snabba utvecklingen inom artificiell intelligens har ännu inte förändrat relationen mellan SEB och de externa advokatbyråerna i någon större utsträckning. Däremot märker Mattias Moskowicz en växande förväntan på att AI ska förändra arbetsfördelningen.

– Vi ser en försiktigt ökad efterfrågan, eller snarare förväntan, från både våra interna uppdragsgivare och våra kunder. De tänker att mer av det som i dag görs av advokatbyråerna i framtiden bör kunna göras internt med stöd av AI.

Än så länge har förväntningarna inte fått något tydligt genomslag i det praktiska arbetet.

– Vi har ännu inte sett det materialiseras. Men det finns en försiktig förväntansbild.

Han menar samtidigt att advokatbyråerna själva kan påverka utvecklingen.

– De kan vara i framkant när det gäller AI och anpassa sina erbjudanden. Det tror jag blir viktigt.

• SLUTSATS •

Stockholm är en fortsatt stark arbetsmarknad för affärsadvokater, men svenska byråer utmanas av internationella kollegor och av en snabb AI-utveckling som ändrar balansen mellan vilken juridik bolagen klarar av själva och när de behöver extern advokathjälp.

Mattias Moskowicz ser ljust på Stockholms ställning som finans- och kapitalmarknad.

– Jag tror att Stockholm kommer att fortsätta vara en stark kapital- och finansmarknad. Vi har extremt duktiga jurister här.

Han lyfter också fram samspelet mellan banker, advokatbyråer och andra aktörer på finansieringsmarknaden.

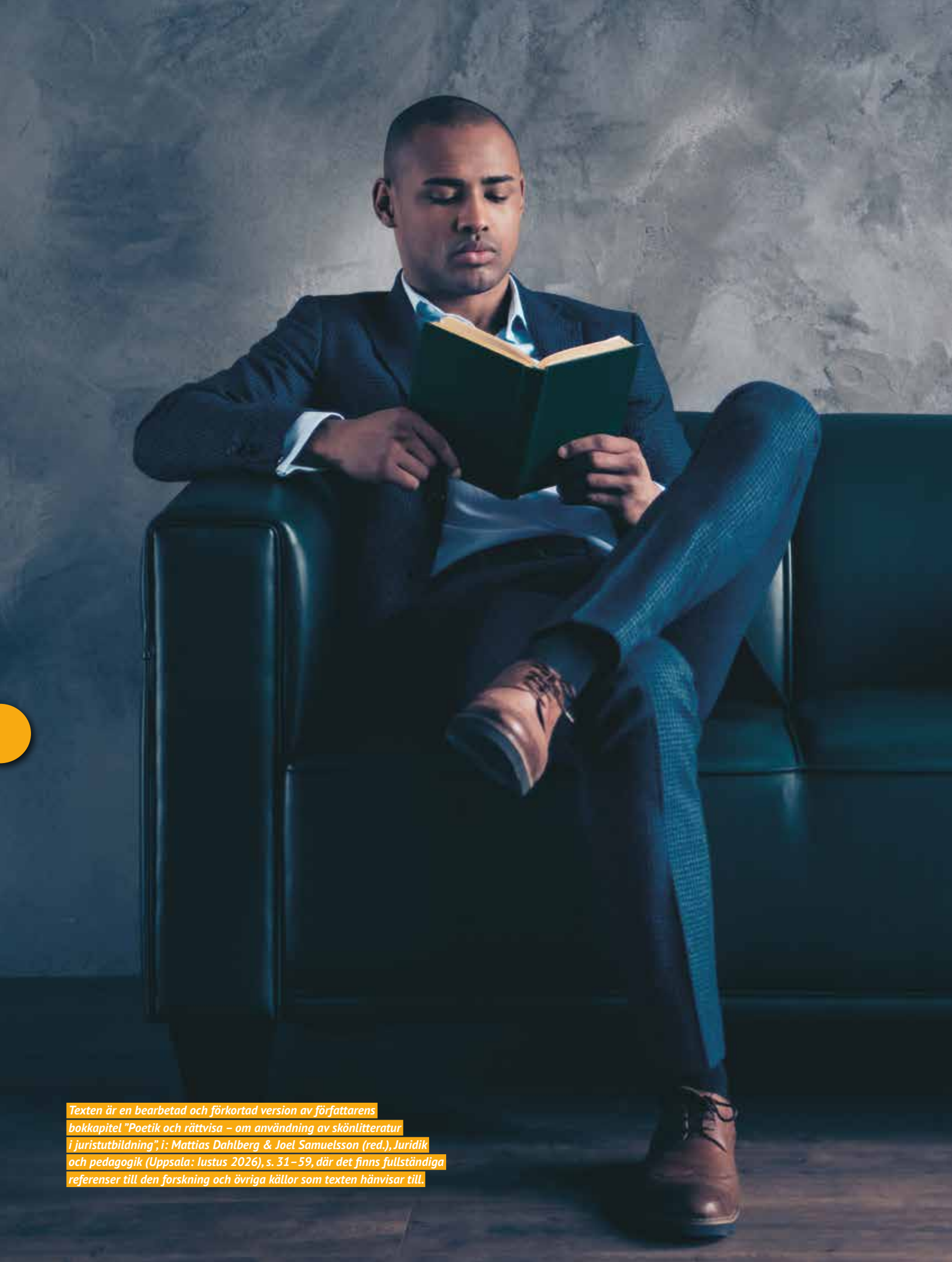
– Det finns ett nära samspel mellan många olika aktörer på marknaden, och vi är på många sätt beroende av varandra. Stockholm kan attrahera talanger, och jag ser därför positivt på stadens fortsatta utveckling som finanscentrum.

Förflyttningen från advokatbyrå till bank är vanlig, men den går oftast bara åt ett håll.

– De flesta som lämnar byråvärlden och går över till banken stannar där.

Det finns dock undantag. Under de senaste fem åren har några medarbetare lämnat teamet på SEB för andra roller – och ett fåtal har återvänt till advokatrollen.

– Bara ett par personer har gått tillbaka till advokatbyråer efter att ha arbetat här hos oss, säger Mattias Moskowicz. ●

Texten är en bearbetad och förkortad version av författarens bokkapitel ”Poetik och rättvisa – om användning av skönlitteratur i juristutbildning”, i: Mattias Dahlberg & Joel Samuelsson (red.), Juridik och pedagogik (Uppsala: Iustus 2026), s. 31–59, där det finns fullständiga referenser till den forskning och övriga källor som texten hänvisar till.

Därför blir du en bättre advokat av att läsa skönlitteratur

I sitt arbete ställs advokater ofta inför komplexa situationer där kunskap om rättskällornas innehåll inte räcker till. I Anni Carlssons essä föreslås läsning av skönlitteratur som ett sätt för advokaterna att **förbereda sig för den oförutsägbara och brokiga verklighet** som de möter i sin yrkesverksamhet.

Att förbereda sig för livet som hund

Som många andra jurister (och icke-jurister) tillbringade jag flera kvällar framför tv:n med SVT:s dramaserie *Hundarna*, som skildrar livet för en grupp brottmålsadvokater. I sitt arbete med att försvara gängmedlemmar, mordmisstänkta barn och våldtäktsåtalade ställs de fiktiva advokaterna ibland inför vad som framstår som i princip omöjliga moraliska dilemman. Som tittare får man sin dagliga dos tv-underhållning, samtidigt som man våndas över den etiska rävsax som karaktärerna har fastnat i. Hur, tänkte jag ofta under dessa TV-kvällar, förbereder man advokater för den här typen av situationer där det är tydligt att blotta paragrafkännedomen inte räcker till? Ett möjligt svar som jag vill föreslå här är läsning, och inte vilken läsning som helst, utan läsning av skönlitteratur.

Romaner, dikter och noveller skildrar samma verklighet som advokaterna hanterar i sin yrkesverksamhet. De gör dock detta ur perspektiv som ofta förblir dolda när advokaterna närmar sig denna verklighet med rättskällornas tunnelseende. Lite tillspetsat skulle det kunna sägas att juridikens uppgift är att få hela världen att rymmas i en bok – lagboken – medan skönlitteraturen har gränslösa möjligheter att omfatta världen i all dess komplexitet i ett oändligt antal böcker. Just därför att juridiken och skönlitteraturen är förankrade i samma värld kan skönlitteraturen hjälpa advokater att bli varse verklighetens nyanser och spänningar som ligger gömda bakom paragrafer och prejudikat.

Anni Carlsson är jur. dr i konstitutionell rätt och verksam som forskare och lärare på institutionen för operativ juridik och folkrätt vid Försvarshögskolan.

Varför skönlitteratur?

Forskningen har lyft fram flera positiva effekter av läsning av skönlitteratur. Vad som ofta framhävs är skönlitteraturens förmåga att framkalla empati och identifiering i förhållande till andra. Samtidigt kan skönlitteraturen hjälpa enskilda att betrakta sig själva och sin egen situation på avstånd. Romaner, berättelser och poesi öppnar helt enkelt läsarnas ögon för nya perspektiv och visar på olika sätt att tänka och vara. Genom att väcka starka känslor – både positiva och negativa – kan skönlitteraturen motivera läsare att förändra sitt beteende eller sina synsätt. Med hjälp av skönlitteratur blir det möjligt att ifrågasätta gamla och inrotade föreställningar om världen och andra. Skönlitteraturen kan också erbjuda inspirerande förebilder – både som människa och som advokat. Särskilt genom att läsa om fiktiva juristers liv och gärning kan advokater reflektera över dessa karaktärer som möjliga förebilder – eller tvärtom identifiera vilken slags advokattillvaro de helst vill undvika.

Skönlitteraturen kan således bidra till att öka advokaters förståelse för andra människor och deras världsåskådningar. Den kan också hjälpa till att introducera komplexa koncept och dilemman inom advokatyrket. Vidare kan skönlitteraturen framkalla personlig och yrkesmässig reflektion och därigenom förbättra förmågan att tänka kreativt om sin roll och sin yrkesinlärning. Överlag kan skönlitteratur främja ett mer kritiskt, kreativt och öppensinnat angreppssätt och förbereda advokater för komplexa och varie-

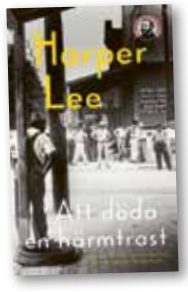
FOTO: ISTOCK

rande situationer i arbetet. Skönlitteratur kan särskilt erbjuda insikter i hur människor från andra kulturer och bakgrunder lever och förstår sina liv. Detta är särskilt relevant för advokater som i sin yrkesverksamhet kommer i kontakt med och ska biträda personer med olika bakgrunder. Skönlitteratur kan således främja förståelse för kulturella, sociala och ekonomiska skillnader och uppmuntra reflektion över ens egen position i samhället.

Skönlitteratur kan också hjälpa advokater att se bortom den ytliga förståelsen av juridiken som en samling paragrafer i lagboken och i stället uppleva rätten som en del av det bredare samhället och kulturen. Inkludering av området ”lag och rätt” i Sveriges kulturkanon vid sidan av dikter, prosa och andra konstverk visar att juridiken är tätt sammanknuten med övriga kulturyttringar. Skönlitteraturen gör det möjligt för advokater att betrakta juridiken utifrån – alltså från det perspektiv som de flesta människor har i förhållande till den. Vidare kan skönlitteraturen uppvisa olika idéer och bilder om juridik och erbjuda alternativ till juristernas visioner om världen. Vissa fiktiva rättssystem kan framställa juridiken som en negativ, och inte enbart positiv, kraft. Som vi kommer att se nedan blir juridikens destruktiva potential särskilt synlig i dystopiska skildringar av samhällen där grundläggande rättsstatliga värden har satts ur spel.

Skönlitteraturens förmåga att synliggöra rättssystemets mänskliga dimensioner är en annan viktig aspekt. Romaner, noveller och poesi kan hjälpa advokater att få en bättre förståelse för juridikens konkreta mänskliga element som annars kan hamna i de traditionella rättskällornas skugga. På detta sätt kan skönlitteraturen ”humanisera” advokater. Skönlitteraturen hjälper också advokater (och alla andra för den delen) att utveckla sin litterära fantasi, vilket utgör ett viktigt komplement till rationell argumentation.

En superklassiker i denna genre är Harper Lees *Att döda en härmtrast* där advokaten Atticus Finch, verksam i 1930-talets amerikanska söder, tar på sig uppdraget som försvarare för en svart man misstänkt för att ha våldtagit en vit kvinna.

Därtill kan läsning av skönlitteratur ha en positiv verkan på en ännu mer grundläggande nivå, nämligen på de för advokatyrket helt fundamentala läs- och skrivförmågorna. Läsning av skönlitteratur kan hjälpa läsaren att bli en bättre skribent. Genom att läsa skönlitteratur kan advokaterna således slipa förmågan att uttrycka sig stilsäkert och begripligt, vare sig det handlar om stämningsansökningar till domstol eller sms till klienter.

Från outsiders till advokater – några lästips

Vilka romaner, noveller eller diktsamlingar ska man då som advokat plocka fram för att förkovra sig? Här finns förstås inget rätt eller fel svar – eller det beror helt enkelt på, som vi jurister gillar att säga. Det finns lika många lämpliga lästips som det finns advokater. För att ändå erbjuda inledande inspiration väljer jag här att lyfta fram några skönlitterära titlar där juridiken och/eller jurister har en framträdande roll. Avsikten är just att inspirera och ge förslag, inte att upprätta någon skönlitterär kanon för advokater.

En given litterär kategori av intresse är verk som skildrar advokater både i deras yrkesutövning och utanför den. Genom att följa fiktiva advokaters arbete kan man få inblick i hur ens påhittade kollegor hanterar olika yrkesroller och de utmaningar de medför. Samtidigt reflekterar de rättsliga problem som litteraturens advokater sysselsätter sig med också ofta mer storskaliga samhällsfrågor. En superklassiker i denna genre är Harper Lees *Att döda en härmtrast* (även översatt som *Dödssynden*) (1960) där advokaten Atticus Finch, verksam i 1930-talets amerikanska söder, tar på sig uppdraget som försvarare för en svart man misstänkt för att ha våldtagit en vit kvinna. Genom att följa Finchs arbete får läsaren en inblick i det amerikanska samhällets rasistiska strukturer både inom och utanför rätten. En annan roman där en advokats värv är tätt invävt i rådande spänningar i samhället är Louise Kennedys *Över gränsen* (2022, sv. 2023), som utspelar sig i Nordirland på 1970-talet mot bakgrund av den pågående konflikten mellan katoliker och protestanter. Romanen skildrar förhållandet mellan en ung katolsk kvinna och en äldre, gift protestantisk advokat, som i sitt arbete försvarar misstänkta IRA-medlemmar. Kennedys roman vittnar om hur en advokats elementära yrkesövning kan påverkas av och bli farligt sammanflätad med laddade samhällsförhållanden. Den som vill få inblick i mer moderna advokaters vardag kan i stället ge sig i kast med Sally Rooneys roman *Intermezzo* (2024), som följer en ung advokats arbete och struliga sällskapsliv i dagens Dublin.

Med en särskilt stor behållning borde svenska advokater kunna ta del av den resa från barndom till livet som medelålders advokat som tecknas i Torbjörn Flygts trilogi om Johan Kraft. Läsaren får följa hur sonen till en ensamstående arbetarmamma (*Underdog*, 2001) tar sig genom juristutbildning och notarietjänstgöring (*Outsider*, 2011) för

att till slut bli advokat med egen verksamhet (*Slugger*, 2022). Johan Krafts resa är framför allt en klassresa och kan erbjuda både igenkänning och nya insikter för advokater med varierande bakgrunder. En annan roman där advokatyrkets klassdimensioner står i centrum är Marie NDiayes *Min är hämnden* (2020, sv. 2022), där huvudkaraktären maître Susane likt Johan Kraft har arbetarklassbakgrund, vilket också har fått henne att känna sig som en juridisk outsider. När maître Susane får uppdraget som försvarare till en kvinna som dödat sina barn tror hon sig känna igen sin klients välbärgade make från ett avgörande ögonblick i sin egen barndom. Frågor om klass och maktförhållanden genomsyrar – på ett omvänt sätt – även relationen mellan maître Susane och hennes hembiträde Sharon, en papperslös migrant vars familj Susane ansträngar sig för att hjälpa rättsligt. Skönlitteraturen kan således synliggöra klassamhällets dynamiker, som både kan spegla advokaters egna livsresor och ha bäring på deras förhållanden till sina klienter.

Samtidigt som skönlitteratur kan främja advokaters personliga och yrkesmässiga självreflektion kan den även hjälpa till att rikta blicken utåt för att bättre förstå de människor som de möter i sitt arbete. Sällan beskrivs en författares egna sammanstötningar med lagens långa arm så rättframt som i de två diktsamlingar som den dansk-palestinska poeten Yahya Hassan (1995–2020) hann publicera under sitt korta liv och ännu kortare karriär. Samtliga dikter i samlingarna *Yahya Hassan* (2013, sv. 2014) och *II* (2019, sv. 2020) är skrivna med versaler och saknar skiljetecken. Poeten skildrar sina konfrontationer med sociala och rättsvårdande myndigheter i dikter med titlar som TVÅNGSOMHÄNDERTAGEN, ANHÅLLEN, KONTAKTFÖRBUD, HÄKTNINGSFÖRHANDLING och FÄNGELSERUTIN. Dikterna provocerar – särskilt den juridiskt skolade – och erbjuder ett sällsynt inifrånperspektiv på vårdanstalter, häkten och fängelseceller i en tid där svenska anstalter fylls av unga lagförbrytare.

Ekon av egna erfarenheter finns även i Linda Boström Knausgårds *Oktoberbarn* (2019) som öppnar ett fönster in i den annars slutna världen av psykiatrisk tvångsvård. På motsvarande sätt ger Édouard Louis *Våldets historia* (2016, sv. 2017) en inblick i det komplexa känslomässiga, kroppsliga och rättsliga efterspelet av en våldtäkt och ett mordförsök. Skönlitteratur kan således göra det möjligt att betrakta rättssystemets makt över människor från såväl offrets som förvarets perspektiv. En bok där huvudpersonen lyckas glida under lagens radar, men där lagens blotta existens genomtränger hela berättelsen, är Annie Ernaux *Omständigheter* (2000, sv. 2022), som skildrar hennes illegala abort i 1960-talets Frankrike. Även om författaren slipper undan rättsliga konsekvenser för den olagliga aborten vittnar boken om det fysiska och psykiska pris som kvinnor får betala i samhällen där de saknar rättslig kontroll över sina kroppar.

Vissa verk har paralleller till verkliga brott och frammanar fiktiva världar där brutala våldsdåd belyses genom röster som annars riskerar att förbli tysta. I *Kärlekens Antarktis* (2018) skildrar Sara Stridsberg ett grymt styckmord på en kvinna – som efter sin död är romanens berättare. Romanens brott har likheter med styckmordet i det uppmärksammade da Costa-fallet och Stridsberg låter mordoffret föra fram berättelsen och ge sitt perspektiv på det som skett. En annan roman med ekon av en verklig tragedi är Majgull Axelssons *Svalors flykt* (2023) som har inspirerats av det uppmärksammade fallet med Lilla hjärtat. Även i romanen har ett litet barn hittats död hos sina biologiska föräldrar efter att domstolen beslutat att flytta barnet dit från ett fosterhem. Romanen följer efterverkningarna av dödsfallet, bland annat från offrets storasysters perspektiv. Hon drömmer om att skapa sig ett självständigt liv bortom våld och fosterfamiljer. Kammarrättsdomaren som beslutade att flytta barnet tillbaka till de biologiska föräldrarna figurerar också i romanen och konfronteras med konsekvenserna av sitt beslut.

Ekon av egna erfarenheter finns även i Linda Boström Knausgårds *Oktoberbarn* som öppnar ett fönster in i den annars slutna världen av psykiatrisk tvångsvård.

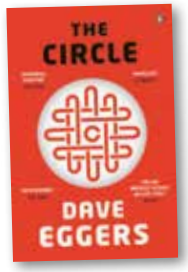
Skönlitteraturen kan också göra det möjligt att se rätten i sig ur ovanliga perspektiv. Den som vill få en chans att betrakta bekanta juridiska begrepp i nytt ljus kan vända sig till Ida Börjels diktsamling *Konsumentköplagen: juris lyrik* (2008). Precis som titeln antyder är samlingen uppbyggd av paragrafer i en konsumentköplag – som dock markant skiljer sig från sin namne i lagboken. I sina dikter skapar Börjel nya nyanserade innebörder för begrepp som ”köpare”, ”säljare”, ”vara”, ”fel”, ”risk” och ”dröjsmål”. Därigenom synliggör poeten konsumentköplagens värdsliga dimensioner som annars riskerar att förbli dolda bakom paragrafer.

Vidare kan skönlitteratur vara en värdefull tillgång när samhällen – och inte minst advokaterna – tvingas ta itu med de snabba teknologis-

ka och vetenskapliga framstegen. När juridiken har svårt att hinna ikapp verkligheten finns ofta tankeväckande perspektiv att hämta i fiktiva skildringar av samhällen där samtida teknikutvecklingar har dragits till sin spets. I fråga om sociala medier skildrar Dave Eggers roman *Circle* (2013, sv. 2014) en värld där ett kaliforniskt it-företag – ofta kusligt likt sina verkliga motsvarigheter – växer till att övervaka varenda vrå av individers liv. Andra romaner tecknar mångbottnade bilder av mer avlägsna framtidsvisioner såsom kloning och AI i form av människoliknande robotar. I Kazuo Ishiguros roman *Never let me go* (2005) utmålas på ett lågmält drabbande sätt ett samhälle där kloning av människor har blivit verklighet, men där klonerna inte kan förvänta sig samma rättigheter som sina mänskliga förlagor. De samhälleliga och moraliska implikationerna av AI blir i sin tur synliga i Ian McEwans *Maskiner som jag* (2019) där människoliknande robotar har introducerats i samhället. Precis som för klonerna i *Never let me go*, väcker romanen komplexa frågeställningar kring rättigheter för robotar som ser ut och beter sig som människor.

I en tid där demokratin och respekten för den internationella rätten rubbas runtom i världen kan blicken riktas mot fiktiva samhällen där grundläggande rättsstatliga värden satts i gungning. Här har förstås vissa kända dystopier sin obestridliga plats. I takt med demokratins pågående globala tillbakagång har verk som George Orwells *1984* (1949, sv. 1950), Ray Bradburys *Fahrenheit 451* (1953, sv. 1958) och Margareta Atwoods *Tjänarinnans berättelse* (1985, sv. 1986) fått förnyad uppmärksamhet och aktualitet. Framför allt Atwoods skildring av en totalitär stat där kvinnorna har förlorat kontrollen över sina kroppar och reproduktion har kommit att resonera kraftfullt till följd av inskränkningar av aborträtten i flera länder. Från ett svenskt perspektiv kan det vara särskilt intressant att ge sig i kast med Karin Boyes *Kallocain* (1940), där författaren målar upp en totalitär dystopi flera år innan sina internationellt mer kända manliga kollegor Orwell och Bradbury.

I fråga om sociala medier skildrar Dave Eggers roman *Circle* en värld där ett kaliforniskt it-företag – ofta kusligt likt sina verkliga motsvarigheter – växer till att övervaka varenda vrå av individers liv.

En mer sentida, men inte mindre skrämmande, dystopi finner vi i Paul Lynchs roman *Profetens sång* (2023, sv. 2024), som skildrar ett framtida Irland som fallit under ett totalitärt styre. Läsaren får följa fascismens frammarsch genom en fyrabarnsmamma och forskare vars make förs bort av en nyinrättad säkerhetstjänst. Gradvis omkullkastas hela hennes liv allteftersom rättsstaten fortsätter att krackelera. Samhällets grundläggande värderingar står på spel även i *Märket* (2021, sv. 2023) av Fríða Ísberg, där teknisk utveckling har gjort det möjligt att ”empatitesta” människor. I framtidens Island får de som klarar testet en ”märkning” som bevis på sin dugglighet som medborgare, medan de som misslyckas hamnar i samhällets utkant. Romanen utspelar sig inför en stundande folkomröstning om att göra empatitestet obligatoriskt och läsaren möter karaktärer med motsatta åsikter i frågan. När konstitutionell demokrati kapsejsar världen över utgör alltså dystopiska klassiker som *Kallocain* och *1984* samt nyare verk som *Profetens sång* och *Märket* givande utgångspunkter för en reflektion över det svenska systemets motståndskraft.

Den som dras till mer realistiska skildringar av svåra samhällsförhållanden kan i dessa orostider bekanta sig med Hans Falladas verklighetsbaserade roman *Ensam i Berlin* (1947, oavkortad 2011, sv. 1948, 2012). Romanen skildrar ett tyskt pars motstånd mot nazister under andra världskriget efter att deras son stupat på fronten. Läsaren får möta ett brokigt galleri av samtida karaktärer i denna tegelsten som belyser förhållandet mellan rätt och moral i ett samhälle där lagarnas innehåll står i strid med allmänna etiska principer.

Vidare kan det vara berikande för advokater att läsa skönlitterära verk som inte enbart behandlar rättsliga teman utan även själva har gett upphov till rättslig debatt. Ett exempel på en sådan roman är Vigdis Hjorths *Arv och miljö* (2016, sv. 2018) som inrymmer en mängd juridiska dimensioner. Romanens huvudkaraktär har brutit kontakten med sin familj, eftersom de inte har tagit hennes anklagelser om att hennes pappa begick incest mot henne på allvar. Mot denna bakgrund blossar en arvstvist upp inom familjen. Förutom att beröra rättsliga teman blev också själva romanen föremål för rättslig och etisk debatt i Norge. Familjen i romanen visade sig vara baserad på författarens egen familj och familjemedlemmarna menade att bokens påståenden om incest inte stämde. Hjorths syster skrev en egen bok som svaromål, och hennes mamma krävde ersättning för kränkning av rätten till privatliv från en teater som skulle sätta upp romanen som pjäs. Mottagandet av *Arv och miljö* väcker alltså även frågor om autofiktionens rättsliga gränser.

Ett annat sätt att belysa förhållandet mellan litteratur och verklighet är att plocka fram romaner som har förbjudits och censurerats i olika tider och delar av världen. Vilka

böcker som har bannlysts berättar om värderingar i de samhällen där de har förbjudits. Framför allt vittnar censur av böcker om skönlitteraturens kraft och kastar avslöjande ljus på frågor om rätt och moral i de samhällen som har svartlistat dem. Flera av de romaner som hittills nämnts (*Att döda en härmtrast, Tjänarinnans berättelse, 1984, Fahrenheit 451* och *Never let me go*) har faktiskt varit föremål för förbud runt om i världen.

Skönlitteratur redan på juristutbildningar

Hur ska man då få advokaterna att läsa mer skönlitteratur? Jag tror att man måste börja tidigare, redan i tiden innan de har blivit advokater, eller ens jurister. Jag vill till och med påstå att läsning av skönlitteratur borde bli ett inslag i juristutbildningen. Det som sagts om skönlitteraturens glädje och nytta för advokater gäller i samma mån redan för juridikstudenter, varav många är just blivande advokater. Det finns olika sätt att göra läsning av skönlitteratur till en del av juristutbildningen. Det kan organiseras frivilliga eller obligatoriska bokcirklar antingen inom eller vid sidan av programmets kurser. Vissa undervisningsmoment eller examinationer kan baseras på skönlitterära verk. Vidare erbjuder vissa universitet rentav hela kurser om förhållandet mellan juridik och skönlitteratur (och annan fiktion).

Inspiration i detta sammanhang kan hämtas från Handelshögskolans arbete med skönlitteratur. Där får studenter en möjlighet att läsa ett antal skönlitterära verk under ett läsår inom ramen för bokcirkeln *Literary Agenda*. Deltagarna delas upp i mindre grupper som samlas för att diskutera böcker under ledning av högskolans personal. En motsvarande bokcirkel på en frivillig basis skulle kunna införas också på juristutbildningar. De mer ambitiöst lagda kan även inspireras av bildningsprojektet som Leif Alsheimer genomförde vid Internationella handelshögskolan i Jönköping på 1990- och 2000-talet. Studenterna på det affärsrättsliga programmet gick en obligatorisk ”core curriculum-kurs” (även kallad ”bildningsworkshop”) som bestod av inte mindre än 120 verk som studenterna läste under sin fyraåriga utbildning vid sidan av övriga kurser. Detta innebar alltså läsning av i snitt 15 extra böcker eller andra texter per termin! Förutom skönlitteratur innehöll litteraturlistan även samhällsvetenskaplig och humanistisk litteratur av tänkare såsom Machiavelli och Arendt. Enligt Leif Alsheimer var kursens syfte att göra studenterna till ”hela människor”, i stället för att enbart producera specialister i affärsrätt. Målet var att ”bilda” studenterna, i stället för att ”enbart utbilda” dem. Detta är något som borde ge genklang även hos dagens advokater verksamma inom såväl affärsjuridik som andra områden.

Att införa läsning av skönlitteratur som ett frivilligt inslag i juristutbildningar borde inte vara kontroversiellt. Men risken finns då att de som främst lockas till läsecirklar är de som sedan tidigare hyser intresse för skönlitteratur. Den svårare utmaningen är att nå ut till de studenter vars läsvanor än så länge är begränsade till kurslitteratur. Kanske kan det till och med vara så att läsning av skönlitteratur borde bli ett obligatoriskt element i juristutbildningar? Man behöver såklart inte ha någon alsheimersk ambitionsnivå, men att smyga in några skönlitterära titlar i grundkursernas litteraturlistor borde gå an. Som just exemplet med *Hundarna* visar är många av de svåraste utmaningarna i advokatyrket sådana som inte kan lösas enbart genom en lusläsning av Ekelöfs *Rättegång*-serie.

Framför allt vittnar censur av böcker om skönlitteraturens kraft och kastar avslöjande ljus på frågor om rätt och moral i de samhällen som har svartlistat dem. Flera av de romaner som hittills nämnts […] har faktiskt varit föremål för förbud runt om i världen.

Avslutning

Alla som någonsin har följt en rättegång vet att verkligheten ofta överträffar dikten. Genom att läsa skönlitteratur menar jag emellertid att advokater och andra jurister kan bli bättre utrustade för att möta denna oförutsebara och brokiga verklighet. Skönlitteratur kan utveckla advokaters förståelse för världen som juridiken verkar i samt för vad juridiken (och jurister) gör med världen. Skönlitterära berättelser gör det möjligt att betrakta rättssystemets makt över människor både från perspektivet av jurister som utövar denna makt och från synvinkeln av de individer som i praktiken får bära rättskipningens faktiska följder. Det är framför allt den sistnämnda kategorin som advokater ofta möter i sitt arbete. Oavsett om det handlar om att leva sig in i den inre världen av ett våldtäktsoffer i *Våldets historia*, se verkligheten genom en tvångsvårdad fyrabarnsmammas ögon i *Oktoberbarn* eller följa brottmålsprocessen ur den unge frihetsberövades synvinkel i Yahya Hassans dikter erbjuder skönlitteraturen möjlighet att uppleva juridiken och dess kraft på ett sätt som annars skulle vara svårfångat. Det är inte heller bara juridiken som genom skönlitteraturen kan framträda i ett nytt ljus, utan hela världen och alla vi som befolkar den.

ANNI CARLSSON
Jur. dr i konstitutionell rätt

Nya uppdrag och anslag

- **Stefan Balazs** ansluter den 12 oktober 2026 som delägare till Advokatfirman Delphi i Stockholm där han kommer att vara verksam inom byråns affärsområde aktiemarknad.
- **Marie Marklund** och **Viktor Gustafsson** blir delägare på MAQS Advokatbyrå i Malmö från och med den 1 januari 2027.
- **Mirja Sikander** ansluter till KANTER Advokatbyrå som ny delägare.
- **Jacob Frank** ansluter som delägare till Setterwalls i Stockholm.
- **Karin Ljungman** blir ny delägare i Cirio från och med 1 januari 2027.
- **Anna Wendel Thoms** har utsetts till delägare i DLA Piper i Stockholm.
- **Henrik Elfving** har av regeringen utsetts till lagman vid Kalmar tingsrätt.
- **Gabriella Loman** blir ny kammarrättslagman i Kammarrätten i Stockholm.
- **Maria Hallqvist** har av regeringen utsetts till lagman vid Linköpings tingsrätt.
- **Christian Dahlman**, professor i allmän rättslära, och **Lotta Maunsbach**, docent i processrätt, båda vid Lunds universitet, har beviljats forskningsanslag om sammanlagt drygt tio miljoner kronor från Vetenskapsrådet. Forskningen rör bevisvärdering av DNA i brottmål respektive centrala frågor om rättssäkerhet inom skiljeförfarande.
- **Stina Bratt**, docent i civilrätt vid Stockholms universitet, har anslutit till Mannheimer Swartling som biträdande jurist.
- **Anna Jonsson Cornell**, professor i komparativ konstitutionell rätt och docent i konstitutionell rätt vid Uppsala universitet, har beviljats medel från Torsten Söderbergs Stiftelse för att närmare undersöka hur begreppet nationell säkerhet påverkar svensk lagstiftning och dess tillämpning.
- **Karin Åhman**, professor i statsrätt vid Stockholms universitet, har beviljats 770 000 kronor från Sven Stenbäcks Stiftelse för forskningsprojektet Egendomsskyddet i svensk rätt – några noteringar.

Anders Fernlund med utmärkelsen European Franchise Hall of Fame, tillsammans med EFF:s ordförande Matthias Lehner och vice ordförande Carolina Winterliv.

Anders Fernlund invald i Hall of Fame

Advokat Anders Fernlund valdes under september in i European Franchise Hall of Fame. Invalet presenterades under European Franchise Awards i Bryssel. Han fick det europeiska erkännandet för sitt långvariga arbete med att utveckla franchisejuridiken och bidra till en etisk och professionell franchisebransch i Sverige och Europa.

Anders Fernlund har ägnat mer än fyra decennier åt franchising som advokat, rådgivare och forskare. Han är Sveriges enda doktor i franchising och har haft en betydande roll i utvecklingen av franchising och franchisejuridik i Sverige.

Internationellt har han under mer än två decennier arbetat med de juridiska förutsättningarna för etisk franchising i Europa.

• NY ASSOCIATE PÅ MANNHEIMER SWARTLING:
STINA BRATT •

Vad var det som lockade på advokatbyrån?

– Framför allt var det rådgivarrollen som lockade. Jag har alltid varit intresserad av den kommersiella rättens praktiska tillämpning och ville få nya perspektiv på juridiken. Mina år inom forskning och undervisning har varit roliga och lärorika, akademin är utmärkt för att forska fritt och gräva djupt, men jag ville också arbeta mer tillsammans med andra jurister för att lösa klienternas problem.

FOTO: EUROPEAN FRANCHISE FEDERATION

Tiden i Seoul en höjdpunkt

•MÅNADENS ADVOKAT•

Under vinjetten Månadens advokat intervjuas en advokat som på något sätt är aktuell. Månadens advokat är inte en utmärkelse eller hedersbetygelse.

Dahae Roland
Advokat Dahae Roland lämnade nyligen Delphi för Kompass. Förutom att hennes kompetens passade med byråns inriktning uppskattar hon också att byrån har en modern syn på partnerskap.

Du arbetar med bland annat IT, tech och digitalisering. Hur kom du in på detta område?

– Vägen dit var inte helt spikrak. Jag började jobba på försäkringsbolag och fastighetsbolag efter studierna, vilket är roligt med tanke på att jag numera är verksam vid en byrå som jobbar mycket mot just försäkringsbranschen. När jag först började på byrå så jobbade jag med kommersiella avtal. En dag fick jag möjlighet att jobba med molntjänstavtal och så småningom blev det fler och fler IT-avtal. Därifrån blev det en naturlig övergång till techområdet allt eftersom tekniken utvecklades och efterfrågan från klienterna också ökade inom dessa områden.

Du har nyligen lämnat Delphi där du var ansvarig för byråns grupp för gaming och e-sport. Vad är det som bolagen på detta område behöver hjälp med?

– Bolagen behöver främst hjälp med att få till avtal som speglar hur affären och branschen ser ut. En fråga som vi ofta stöter på är vilka villkor som en spelstudio ska acceptera mot att få sitt spel utgivet. Liksom för många andra skapande bolag blir IP-rättigheterna centrala även för bolag inom gaming.

Vilka kompetenser ska en ung jurist skaffa sig om han eller hon vill jobba med gaming och e-sport som jurist?

– En nyfikenhet och intresse för branschen. Jag är övertygad om att all erfarenhet är bra erfarenhet. Har man jobbat med IP-rättsliga frågeställningar, royaltymodeller och olika typer av samarbeten, så har man bra förutsättningar för att kunna ta sig an både gaming och e-sport men även andra branscher.

> **Livet i Seoul är starkt präglat av hög konkurrens och ett otroligt högt tempo.**

Vad fick dig att ta steget till den mindre byrån Kompass?

– Det som lockade var framför allt att min erfarenhet och kompetens passade bra in i Kompass befintliga erbjudande och att leda en byrå tillsammans med en mindre och ung partnerkrets. Det kändes dessutom som en spännande möjlighet att fortsätta bygga vidare på Kompass fina varumärke och etablera tech, IT och kommersiella avtal som en ny del på byrån.

Du var under en period verksam vid en sydkoreansk advokatbyrå. Varför just Sydkorea?

– Jag har koreansk bakgrund och ville prova på hur det var att jobba på en koreansk byrå. Eftersom jag har familj i Seoul och kulturen med mig så kändes det som en bra möjlighet att knyta kontakter och samtidigt fila på min koreanska. Min tid i Seoul är en absolut höjdpunkt i min karriär som har gett mig minnen för livet och möjlighet att utveckla en Korean desk.

Vilka likheter och skillnader finns mellan advokatlivet i Stockholm och Seoul?

– Mycket är lika eftersom advokatbyråer lyder under samfundsregler. Det finns dock stora kulturella skillnader. Livet i Seoul är starkt präglat av hög konkurrens och ett otroligt högt tempo. I Sverige är vi mindre formella mot varandra och klienterna medan man i Korea har ett mer formellt förhållningssätt. I Seoul har man även fler klientaktiviteter på kvällar och helger än vad vi typiskt sett har i Stockholm.

• VÄSTRA AVDELNINGEN: BJÖRN GOLDMAN

Viktigt att ha ett starkt och relevant samfund

Advokat Björn Goldman, sekreterare i Västra avdelningen, oroas av utvecklingen där ledamöter och byråer lämnar Advokatsamfundet för att driva verksamhet med externt kapital i ryggen.

Du är sekreterare i Västra avdelningen. Varför har du valt att ta denna roll?

– Jag blev tillfrågad om jag var intresserad i samband med att jag flyttade upp till Göteborg efter att tidigare varit verksam i Malmö. Jag såg det som ett utmärkt tillfälle att lära känna fler kollegor i Göteborg och i västra Sverige, och samtidigt arbeta aktivt med frågor som jag alltid tyckt vara väsentliga. Jag finner det oerhört givande att vara sekreterare och är nu inne på mitt femtonde år. I den rollen är man involverad i samtliga frågor på avdelningen och har mycket kontakt med såväl kansliet som övriga avdelningar.

Varför är avdelningen viktig för dig?

– För mig har advokattiteln och Advokatsamfundets arbete alltid varit viktigt, särskilt mot bakgrund av dess centrala roll inom rättssamhället. Västra avdelningen drabbades under förra året av ett kännbart avhopp då ett antal kollegor valde att lämna Advokatsamfundet för att driva sin verksamhet i en annan ägarstruktur. Jag är orolig för en sådan utveckling, då det för mig är viktigt att ha ett starkt och relevant samfund som kan värna de viktiga värden som Advokatsamfundet representerar.

Hur håller ni kontakten inom avdelningen?

– Västra avdelningen arrangerar flera olika evenemang under året. De senaste åren har vi framför allt satsat på en fullödig utbildningsdag i samband med årsmötet. Vi samlar då en ganska stor andel av våra ledamöter och anordnar olika föredrag och paneldiskussioner. För att utbildningen ska vara intressant har vi delat upp det i ett affärsjuridiskt och ett humanjuridiskt spår, men vi försöker även få in inslag som riktar sig till samtliga. På kvällen är det givetvis finare middag med underhållning. Annars sker den mesta informationen per mejl. Vi håller dock som bäst på att öppna upp ett konto på Linkedin.

Vad upplever du att ledamöterna vill ha avdelningen till?

– Det är många praktiska frågor som dyker upp för ledamöter inom avdelningen, där det kan vara lättare och smidigare att kontakta lokalavdelningen i stället för att behöva kontakta kansliet eller huvudstyrelsen. Jag tror även att ledamöterna uppskattar våra lokala evenemang.

Vilka är era största frågor i avdelningen just nu?

– Arbetet i lokalavdelningarna är relativt centrerat kring handläggning av inträdesansökningar, samt att ge svar på olika frågeställningar från samfundet centralt. Vi är även aktiva i olika sammanhang med övriga aktörer inom rättssamhället i regionen (domstolar, polismyndighet med flera). Givetvis diskuterar vi i lokalstyrelsen de trender och annat som påverkar våra verksamheter. Bland annat har vi pågående diskussioner om de stora omställningar som kommer ske som följd av att AI förändrar vårt arbetssätt, samt hur denna snabba utveckling påverkar våra affärsmodeller, våra klienterbjudanden med mera. ●

Glögg och AI på Advokatsamfundet

Advokatsamfundet inbjuder till AI-glöggmingel måndagen den 14 december 2026 från kl. 17.00 till kl. 20.00 i Advokatsamfundets lokaler, Tryggerska villan, Laboratoriegatan 4 i Stockholm. Förutom glögg, tilltugg och julmusik finns alla leverantörer, som Advokatsamfundet har ingått ramavtal med, på plats för att presentera sina tjänster.

Katrin Troedsson.

MAQS flyttar och byter namn

Advokatbyrån MAQS Stockholmskontor har flyttat till nya lokaler på Sturegatan 1 i Stockholm. Vid årsskiftet tar byrån ytterligare ett steg och byter namn till Keelion Law. Den nya byrån omfattar kontoren i Stockholm, Göteborg och Sundsvall, medan Malmö-kontoret fortsätter verksamheten under namnet MAQS.

Boka in Utlandsdagarna 2027

Utlandsdagarna 2027 som arrangeras av Advokatsamfundets Utlandsavdelning äger rum i Barcelona i Spanien den 19–20 mars 2027. Inbjudan finns på Advokatsamfundets webbplats. Frågor kan riktas till Utlandsavdelningens sekreterare Karl Woschnagg, e-post karl.woschnagg@heussen-law.de.

• UNG PÅ BYRÅN: MARTA JANIAK •

Advokattiteln ett löfte om oberoende och kvalitet

Marta Janiak, biträdande jurist på internationella storbyrån Baker McKenzie i Stockholm, lockades av kombinationen av lokalt och internationellt. Variationen i arbetet är både det bästa och det svåraste, anser hon.

Vad lockade på Baker McKenzie?

– Det är definitivt den internationella aspekten som Baker McKenzie erbjuder – eller rättare sagt kombinationen av det internationella och det lokala. När man jobbar med gränsöverskridande transaktioner och projekt är det lokala teamet minst lika viktigt som det globala, och några av mina närmaste kollegor i dag sitter över hela världen.

Du arbetar bland annat med omstruktureringar och integrationer efter att bolag slagits ihop. Vad är roligt med detta?

– Det bästa med omstruktureringar är att inget ärende är det andra likt. Varje fusion, förvärv eller projekt har sina egna specifika delar och hänger ihop på olika sätt. Jag gillar verkligen att komma nära klienternas verksamhet och förstå hur just deras bolag fungerar, samt hur man kan effektivisera deras verksamhet på ett rättssäkert sätt. Arbetet är långt ifrån bara paragrafer och avtal.

Vad är det svåraste i ditt arbete?

– Det svåraste är paradoxalt nog också det som är roligast – att man aldrig gör samma sak två gånger. Det gäller att kunna ha många bollar i luften samtidigt, eftersom omstruktureringar och integrationer ofta involverar många olika funktioner, såsom skatt, HR, regulatory och IT. Det juridiska är bara en del av ett större kugghjul, där alla delar måste fungera tillsammans för att helheten ska röra sig framåt.

Har du någon mentor eller förebild som varit eller är viktig för dig i din utveckling som biträdande jurist och blivande advokat?

– Carl Svernlöv är definitivt en förebild för mig. Det han är fantastisk på är att kombinera det teoretiska med ett genuint affärstänk. Han påminner mig om att juridiken aldrig existerar i ett vakuum, utan alltid måste förstås i sitt affärsmässiga sammanhang. Det är något jag försöker ta med mig i mitt eget arbete varje dag.

Vad betyder advokattiteln för dig som verkar inom affärsjuridiken?

– Det blir lätt att affärsjuridik kan ses som något som bara handlar om att göra transaktioner så snabbt och enkelt som möjligt, men för mig representerar titeln ett löfte om oberoende och kvalitet. Klienten ska kunna lita på att de får råd som är oberoende, genomtänkta och i deras bästa intresse.

FOTO: ISTOCK, PETRA BJÖRSTAD M. FL.

Åsa Lindhagen, miljö- och klimatborgarråd, Zandra Kanakaris från Stiftelsen 1000 Möjligheter, Sanna Wolk (även stora bilden) samt Olle Burell, kommunfullmäktiges ordförande.

Sanna Wolk fick Katarina Taikon-priset 2026

Juristen och professorn i immaterialrätt Sanna Wolk har tilldelats 2026 års Katarina Taikon-pris för sitt arbete med NU: Nolla Utanförskapet och Liza Britzellis stiftelse. Priset delade hon med Stiftelsen 1000 Möjligheter, som arbetar mot våld i unga relationer. Sanna Wolk arbetar, i samarbete med bland annat flera advokatbyråer, för att stärka unga som riskerar att hamna i utanförskap, bland annat genom läxhjälp.

Katarina Taikon-priset instiftades 2015 av Stockholms stad. Prissumman är 100 000 kronor och ska uppmärksamma och belöna de människorättsförsvarare som genom sitt arbete främjar och skyddar de mänskliga rättigheterna.

FOTO: HENRIK HALVARSSON, LIESELOTTE VAN DER MEIJS

Planerad jubileumsfond ska stötta Juridicums verksamhet

Uppsala universitet och juridiska fakulteten fyller hela 550 år nästa år. Nu pågår arbetet för att skapa Advokatbyråernas jubileumsfond, som i framtiden ska bidra till forskning, undervisning och utbyte vid fakulteten.

Advokat Rolf Johansson utanför juridiska fakultetens hus vid Riddartorget, Uppsala.

Drivande i projektet med att skapa en jubileumsfond är advokaten och tidigare Uppsalastudenten Rolf Johansson. Tidigare var han delägare och även vd på först Lagerlöf & Leman och sedan Linklaters. Numera, vid 73 års ålder, driver han en enmansbyrå i Uppsala med ganska blygsam verksamhet. Han är också ordförande i Uppsalajuristernas Alumnistiftelse, som han var med och grundade för snart 25 år sedan.

– För ungefär tio år sedan började universitetsförvaltningen tycka att det där med alumner var intressant. Då hade vi kommit ganska långt, berättar Rolf Johansson.

INFÖR JUBILEET NÄSTA ÅR tog universitetet kontakt med Rolf Johansson och frågade om alumnistiftelsen kunde bidra. Rolf tog upp frågan med några vänner i advokatbranschen. Planen blev att samla ihop pengar till en jubileumsfond, där avkastningen skulle kunna användas till nytta för studenter och forskare vid fakulteten.

Samtidigt fick fakulteten veta att universitetets forskningsutbyte med University of Minnesotas juristutbildning, som pågått i över 40 år, skulle förlora sin finansiering. Det var en händelse som såg ut som en tanke, konstaterar Rolf Johansson, som genast började arbeta för både kortsiktig och mer långsiktig finansiering av utbytet. Finansieringen under två år är säkrad med bidrag från tidigare utbytesstudenter. Därefter kan den påbörjade fonden ta vid.

GRUNDEN FÖR DEN NYA fonden finns i Rolf Johanssons nätverk, som främst består av advokater. Arbetsnamnet är därför Advokatbyråernas jubileumsfond. Rolf har hittills talat med omkring 15 stora advokatbyråer om att bidra till fonden, och omkring 2,5 miljoner kronor är redan säkrade. Nu ska också medelstora och mindre byråer kontaktas och erbjudas att vara med. Förhoppningen är att nå upp till minst 3–4 miljoner kronor som kapital. Inledningsvis ska avkastningen gå till Minnesotautbytet, men på längre sikt finns tankar på att exempelvis bidra till postdoktjänster eller på andra sätt stötta forskningen.

Arbetet med fonden är tidskrävande och bygger på personliga kontakter och många möten. Vad är det som får Rolf Johansson att satsa all denna tid?

– För mig personligen så handlar det ganska mycket om att ge tillbaka till universitetet. Det tror jag gäller för ganska många som är engagerade i alumnverksamheten, säger Rolf Johansson, som är övertygad om att advokatbyråer i dag ser det som självklart att bidra till samhället på ett bredare sätt än bara genom sin rådgivning.

ADVOKATER och advokatbyråer som vill bidra till fonden kan kontakta advokat Rolf Johansson via e-post rolf.johansson@arjab.se. **UÖ**

• OM UPPSALA UNIVERSITET •

Uppsala universitet är Nordens äldsta universitet, grundat 1477 av ärkebiskop Jakob Ulfsson efter en uppmaning från påven Sixtus IV. Syftet med universitetet var främst att utbilda präster. Det ursprungliga universitetet hade tre fakulteter, den teologiska, den filosofiska och den juridiska, som inledningsvis främst fokuserade på kanonisk rätt.

• OM UPPSALAJURISTERNAS ALUMNISTIFTELSE •

Stiftelsen Uppsalajuristernas Alumnistiftelse är ett fristående organ, med syfte att ”främja verksamheten vid den juridiska fakulteten i Uppsala genom att lämna bidrag för grundutbildningen och forskarutbildningen samt genom att främja den vetenskapliga forskningen vid fakulteten”.

En rad framstående jurister från olika delar av rättsväsendet, som alla studerat i Uppsala, är engagerade i stiftelsen, liksom många studenter. Stiftelsen har ett nära samarbete med Juridicum, och dekanus och prefekten är båda ledamöter i Alumnirådet, tillsammans med alumner och studenter.

All verksamhet som bedrivs inom stiftelsen är ideell. Stiftelsen arrangerar bland annat mentorskapsprojekt och en årlig alumnidag.

FOTO: ULRIKA ÖSTER

• JURIDISKA BIBLIOTEKET •

Kontakt: Natalie Carlberg, bibliotekarie
Telefon: 08-459 03 20
E-post: biblioteket@advokatsamfundet.se

• SKATTERÄTTENS EUROPEISERING •

The common constitutional traditions in the European Union and their implications for tax law
Redaktör: Pasquale Pistone
Utgivare: IBFD
Denna volym undersöker EU-medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner och deras betydelse som källa till EU-rättens allmänna rättsprinciper, med utgångspunkt bland annat i artikel 6.3 i EU-fördraget och EU-domstolens praxis. Genom 24 kapitel från bidragsgivare i elva länder analyseras förhållandet mellan nationella och övernationella principer, skatteförfaranden i dialogen mellan nationella domstolar och EU-domstolen, sekundärrätten i skattefrågor samt europeiseringen av medlemsstaternas skatterätt. En central tes är att principerna bildar en pyramid: från grundläggande värden som likhet inför lagen, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna ner till skattespecifika principer. För praktikern erbjuder verket ett argumentationsverktyg i processer om allmänna rättsprincipers räckvidd i förhållande till EU-rättens skatteregler, en högaktuell fråga när medlemsstaternas skatteautonomi prövas mot unionsrättsliga grundvärden.

Crypto tax transparency : crypto assets and exchange of information for tax purposes
Författare: Thomas Dilen
Förlag: Kluwer Law International
Denna studie är den första som kritiskt analyserar huruvida de internationella standarderna för informationsutbyte i skattefrågor räcker till för kryptotillgångar, vars blockkedjetekniska särdrag (pseudonymitet, decentralisering och avsaknad av tydlig situs) undergräver den traditionella rapporteringsmodellen. Boken presenterar en taxonomi över kryptotillgångar och deras tjänsteleverantörer, analyserar materiell skattebehandling i Schweiz, Belgien och Förenta staterna samt behandlar vilken kryptoinformation som bör omfattas av informationsutbytet, användarnas rättigheter som skattskyldiga samt de internationella och EU-rättsliga instrumenten – från informationsutbyte på begäran till automatiskt utbyte av upplysningar enligt OECD:s regelverk och DAC-direktivets kryptobestämmelser. För praktikern erbjuder verket vägledning i gällande regler på internationell, EU- och nationell nivå, med direkt tillämpbarhet vid rådgivning om skatteefterlevnad och rapporteringsskyldighet.

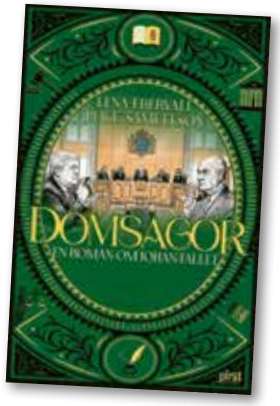
• LÄSTIPS •

Lagen om offentlig säljverksamhet : en kommentar med praktisk vägledning
Författare: Kristian Pedersen och Albin Nyrén
Förlag: Jure
Den 1 augusti 2026 trädde lagen (2026:578) om offentlig säljverksamhet i kraft och ersatte därmed de bestämmelser om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet som funnits i konkurrenslagen sedan 2010. Den nya lagen innebär ett systemskifte: i stället för ett konkurrensrättsligt regelverk är LOS utformat som ett förvaltningsrättsligt sådant, vilket bland annat gett Konkurrensverket långtgående befogenheter att utreda och ingripa mot säljverksamhet som på ett otillbörligt sätt påverkar privata företags möjligheter att bedriva verksamhet på marknaden. I boken redogör Pedersen och Nyrén, advokater vid Advokatfirman Kahn Pedersen med bakgrund vid Konkurrensverket och Nämnden för offentlig upphandling, för lagens bestämmelser och deras tillämpning, med analyser av förhållandet till närliggande lagstiftning och praktisk vägledning. Ett arbetsverk för den som rådgiver offentliga aktörer eller privata företag i frågor om offentlig säljverksamhet.

The EU Anti-Money Laundering Directive and Regulation : a commentary
Författare: Georgios Pavlidis
Förlag: Edward Elgar
EU:s regelverk mot penningtvätt förändras i grunden. Lagstiftningspaketet från 2024, med förordningen AMLR och det sjätte penningtvättsdirektivet AMLD6, samlar och skärper kraven på kundkännedom, rapportering och tillsyn. Samtidigt får den nya EU-myndigheten Amla en central roll. Georgios Pavlidis, docent i folkrätt och EU-rätt vid Neapolis University Pafos på Cypern, kommenterar båda rättsakterna artikel för artikel. Han behandlar även deras tillkomst och förhållande till bland annat dataskydd och straffrätt. En omfattande kommentar för jurister som behöver sätta sig in i de nya kraven och förstå hur regelverkets olika delar hänger samman.

• DOKUMENTÄRROMAN •

Domsagor
Författare: Lena Ebervall och Per E. Samuelson
Förlag: Piratförlaget
På morgonen den 7 november 1980 försvann elvaårige Johan Asplund från sitt hem i Sundsvall. I dokumentärromanen Domsagor skildrar advokaterna Lena Ebervall och Per E. Samuelson försvinnandet och de rättsprocesser som följde. Föräldrarna väckte med Pelle Svensson som ombud ett enskilt åtal mot en man som dömdes för bortförandet i tingsrätten men senare friades i hovrätten. Tretton år efter försvinnandet uppgav Thomas Quick att han hade dödat Johan. Boken följer händelseförloppet från den ursprungliga utredningen till Quick-processerna och Svenssons senare arbete med att ifrågasätta domarna. Det är författarnas nionde dokumentärroman med utgångspunkt i verkliga svenska rättsfall, med rättsväsendets aktörer i centrum.

•NY LITTERATUR I URVAL•

Tryckår: 2026 om inte annat anges.

Anställningsskyddspraxis / Sören Öman (13 uppl. Jure, 647 s.)
The common constitutional traditions in the European Union and their implications for tax law / red. Pasquale Pistone (IBFD, 546 s.)
Condictio indebiti : et bidrag til norsk retts ulovfestede prinsipper for oppgjørskorreksjon, restitusjon og berikelse ved ugrunnede formuesoverføringer / Thomas Rønning (Cappelen Damm Akademisk, 566 s.)
En historisk vändning i rättsvetenskapen? : En antologi / red. Agnes Hellner, Love Rönnelid, Erik Svensson (Institutet för rättshistorisk forskning, 144 s.)
EU VAT compass 2026/2027 / red. Fabiola Annacondia (IBFD, 1216 s.)
Fastighetsförmedling / Ola Jingryd (8 uppl. Studentlitteratur, 404 s.)
Foreign Subsidies Regulation : article-by-article commentary / red. Marc Bungenberg, Ulrich Soltész (C.H. Beck, 600 s.)
Fusionskontrol / Christian Bergqvist (red.), Simon Evers Haurholm Hjelmborg, Henrik Bjarke Knudsen, Christian Monberg, Sune Troels Poulsen (2 uppl. Ex Tuto, 670 s.)
Informations- og cybersikkerhedsret : regulering og compliance / red. Søren Sandfeld Jakobsen (2 uppl. Ex Tuto, 319 s.)
Internationale løsøreaftaler : CISG del II / Thomas Neumann (3 uppl. Ex Tuto, 224 s.)
Lagstiftning : från lex scripta till artificiell intelligens – en

• FYRA FRÅGOR TILL ... STEFAN LINDSKOG

Notarietiden bjöd på den största läsupplevelsen

Tidigare advokaten och justitierådet Stefan Lindskog skriver mer än han läser, men hinner ändå med en del böcker. Sitt livs största läsupplevelse, Gabriel García Márquez Hundra år av ensamhet, fick han under notarietiden.

Stefan Lindskog var ordförande i Sveriges advokatsamfund 2004–2007.

Hinner du läsa något på fritiden, och vad ligger i så fall på ditt nattduksbord?

– Jag lägger mer tid på att skriva än att läsa, men ja, jag läser en hel del också. Inget på mitt nattduksbord, jag läser inte i sängen. Men alltför mycket på mitt biblioteksbord. En blandad kompott av skönlitteratur av skilda genrer samt juridiska och allmänt samhälleliga böcker. Det senaste skönlitterära som insorterades i bokhyllan efter att ha legat alltför länge på biblioteksbordet var Mikael Niemis Koka björn, i tur ligger Martin Kraghs Historiens återkomst.

Skönlitteratur eller facklitteratur – vilket föredrar du?

– Jag läser mer facklitteratur än skönlitteratur, men det hänger samman med de uppgifter jag tar på mig. Att kunna läsa en bra bok utan att behöva göra det för att ett arbete ska utföras ger en känsla av bekvämt välbehag. Studier av facklitteratur som resulterar i en egen text som jag är nöjd med ger en annan tillfredsställelse. Det går inte att jämföra.

Vilken är din starkaste läsupplevelse i livet?

– Mina starkaste läsupplevelser ligger långt tillbaka i tiden. Joseph Hellers Moment 22 läste jag första gången i tonåren under en längre sjukhusvistelse. Det muntrade upp under en svår tid. Franz Kafkas Der Prozess läste jag under studietiden. Den bet sig fast. Gabriel García Márquez Hundra år av ensamhet läste jag när jag gjorde tinget. Den uppfyllde mig och är nog min största läsupplevelse.

Vilken bok skulle du köpa till en god vän just nu?

– Det beror på vem vännen är. Men inget skönlitterärt till någon som jag inte står mycket nära; för mig är skönlitteratur något privat. Till en vän som delar mitt trädgårdsintresse skulle det säkert bli en trädgårdsbok. ●

• MEDIERNA •

"Kriminalvården räddade mitt liv"
Advokat Stefan Olafssons brokiga förflutna har uppmärksammats i flera medier, däribland Advokaten. Nu har den tidigare fängelsekunden och sprutnarkomanen intervjuats av Kriminalvårdens webbplats.

I intervjun berättar Stefan om uppväxten, som tidigt präglades av missbruk och brottslighet. Han tackar också de människor, inom bland annat Polisen och Kriminalvården, som hjälpt honom att bryta mönstren. Även en sjuk kvinna, som Stefan ringde 112 för att rädda, som såg på honom med respekt och tacksamhet var viktig för att hitta ut ur de negativa spiralerna.

kriminalvarden.se

• PODCAST •

Brottmålsadvokaten om sitt jobb
I podden Jobba Med Podden frågar programledaren Emil Stighäll ut människor om vad de gör på jobbet. I slutet av september kom turen till en brottmålsadvokat, advokat Rebecka Lewis, på Lewis Langley & Partners. I podden får hon berätta om vad en brottmålsadvokat faktiskt gör, hur en vanlig arbetsdag kan se ut och vägen till att bli advokat. Samtalet kommer också in på den moraliska kompassen, hur det är att besöka klienter i häktet och den särskilda tyngden i att försvara någon som är anklagad för mord.

metodbok / Peter Wahlgren (Jure, 264 s.)

Mervärdesskatteundantaget för upplåtelse och överlåtelse av fastigheter : utformning, effekter och ändamål / Ulf Nilsson (Jure, 362 s.)

Offentlig makt och privat rådighet över hamninfrastruktur : framtvingade hamnanlöp som rättsligt problem / Jens Andreasson (Jure, 177 s.)

Principles of contractual interpretation / Richard Calnan, Paul S. Davies (3 uppl. Oxford University Press, 288 s.)

Processjuristens dom : och råd till andra, m.m. / Olle Flygt (2 uppl. Jure, 263 s.)

Sjørett / Thor Falkanger, Hans Jacob Bull, Amund Bjøranger Tørum, Svante O. Johansson, Eirik Wold Sund, Lars Rosenberg Overby (9 uppl. Universitetsforlaget, 818 s.)

Third-country economic operators in EU public procurement law : conditions for market participation / Marko Turudić (Edward Elgar, 222 s.)

Visser's annotated European Patent Convention : 2026 edition / Kaisa Suominen, Nina Ferara, Peter de Lange, Andrew Rudge (Kluwer Law International, 1032 s.)

Alla nyheter hittar du via qr-koden här och på webbplatsen juridiskabiblioteket.se

FOTO: TOM KNUTSON

ANSTÄLLNINGSVILLKOR FÖR BITRÄDANDE JURISTER

Skäliga villkor ett sätt att säkra oberoendet

Det är viktigt att biträdande jurister har skäliga anställningsvillkor och att advokatbyrån står för de kostnader som det innebär att ha jurister anställda. Ytterst handlar det om att säkra juristernas oberoende och kvaliteten på rådgivningen, anser advokat Sten Bauer, ledamot av disciplinnämnden.

Disciplinnämnden har under höstens möten behandlat två olika ärenden som rör biträdande juristers anställningsvillkor. I båda fallen ansåg nämnden att de ansvariga delägarna brutit mot god advokatsed.

Det ena fallet rörde ett anställningsavtal där en biträdande jurist gjordes skyldig att återbetala hela eller delar av avgiften för de obligatoriska advokatkurserna, om juristen sade upp sig inom ett år efter en genomförd kurs. Disciplinnämnden tilldelade tre delägare var sin erinran, eftersom sådana villkor strider mot god advokatsed (25/1437).

Advokat Sten Bauer är ledamot av Advokatsamfundets disciplinnämnd och specialiserad på bland annat arbetsrätt. Han hänvisar till Advokatsamfundets regler om obligatorisk advokatexamen för inträde i Sveriges advokatsamfund. I 8 § sägs där att det ”åligger ledamot av Sveriges advokatsamfund att bekosta utbildning och examination för hos ledamot anställd biträdande jurist”.

Disciplinnämndens beslut finns att läsa på disciplinnämndens webbplats, advokatsamfundet.se/disciplinnamnden.

Aktuella beslut:
25/1437
25/2614
23/0927

– Ordalydelsen i reglerna innebär att arbetsgivaren ska bekosta utbildning, inte belasta den anställde med återbetalningsansvar till arbetsgivaren om juristen slutar, säger Sten Bauer.

Att just advokatutbildningen, som advokaterna anförde, ”ger ett bestående värde för den anställde” spelar då ingen roll, enligt Sten Bauer. Inte heller är det relevant att sådana återbetalningsvillkor under vissa förutsättningar kan godtas enligt arbetsrättslig praxis.

Sten Bauer anser att advokaternas resonemang bakom återbetalningsskyldigheten bygger på en felaktig förutsättning från advokatbyråns sida.

– Byrån vet att senast efter omkring 12–18 månader på byrån kommer en anställd biträdande jurist att gå en första obligatorisk kurs. Det måste inkluderas i kostnaden för anställda jurister, och ses som något som tjänats in under arbetad anställningstid. Inte något som ska tjänas in i framtiden, säger han.

Skyldigheten för en advokatbyrå att bekosta advokatutbildningen sträcker sig dock inte hur långt som helst, påpekar Sten Bauer. I ett tidigare beslut (23/0927) fann disciplinnämnden att en advokatbyrå inte behövde bekosta samtliga advokatutbildningar som en jurist enligt samfundets rekommendationer borde ha fått gå under sin tidigare anställning på en annan advokatbyrå.

HÖSTENS DISCIPLINÄRENDE var ett så kallat initiativärende. Det väcktes sedan Advokatsamfundets tillsynsenhet granskat anställningsvillkoren för biträdande jurister hos ett antal advokatbyråer. Att tillsynsenheten fördjupat sig i just detta är, enligt Sten

• UR VÄGLEDANDE REGLER OM GOD ADVOKATSED •

7.6.3 En advokat eller ett advokatbolag får inte ha biträdande jurister, som inte är advokater, anställda under sådana betingelser att den biträdande juristens arbete inte kan övervakas på ett betryggande sätt. Biträdande jurister får inte tillåtas att bedriva juridisk verksamhet för egen räkning. Biträdande jurister får inte anställas på villkor som i konkurrensbegränsande syfte eller i något annat avseende framstår som oskäliga.

Ur kommentaren: ”Bestämmelsen i sista meningen om att biträdande jurister inte får anställas på villkor som är oskäliga innebär bland annat att lön, speciellt för nyanställda, inte får baseras på t.ex. rörlig lön eller provisionslön på sådant sätt att den biträdande juristen inte utan svårighet kan få en rimlig lön.”

Sten Bauer vid ett av disciplinnämndens sammanträden 2025.

Styrelsen vägleder om värdebaserade arvoden

Advokatsamfundets styrelse antog i oktober ett vägledande uttalande som gäller möjligheten till värdebaserad ersättning för advokatuppdrag på det affärsjuridiska området. Bakgrunden är den digitala utvecklingen på den juridiska tjänstemarknaden, som har aktualiserat frågor om arvodesmodeller. Styrelsen förtydligar att värdebaserade arvodesmodeller är förenliga med god advokatsed under de förutsättningar som beskrivs.

Styrelsen konstaterar att ”nedlagd tid endast är en av flera faktorer vid bedömningen av ett skäligt arvode”. Redan i dag finns därmed ett ”betydande utrymme för arvodesmodeller som inte enbart baseras på nedlagd tid”. Att uppdrag tar mindre tid att utföra tack vare AI-investeringar behöver därför inte betyda att arvodet ska sättas ned.

Uttalandet finns på Advokatsamfundets webbplats och här i tidningen. Läs mer på s. 51.

Nytt nummer av Samordningsfunktionens omvärldsbevakning

Samordningsfunktionen mot penningtvätt och finansiering av terrorism, som leds av Polismyndigheten och i vilken Advokatsamfundet ingår, har publicerat ett nytt nummer av sin omvärldsbevakning.

Dokumentet kan nås via tillsynsenhetens sidor på Advokatsamfundets webbplats.

Missa inte information om penningtvätt

Advokatsamfundets tillsynsenhet har publicerat del tre i sin informationsserie om penningtvätt. Temat är klientkännedom i praktiken – identifiering, verklig huvudman och PEP.

Aktuellt om penningtvätt kommer fyra gånger per år, och sänds till alla advokater och biträdande jurister.

Övriga som vill ha nyhetsbrevet kan anmäla sig på tillsynsenhetens sidor om penningtvätt, advokatsamfundet.se/aktuellt-ompenningtvatt.

Straffavgiftsnämnden upphävde straffavgift

Advokatsamfundets straffavgiftsnämnd beslutade vid sitt möte i september att upphäva ett beslut från disciplinnämnden om straffavgift på 25 000 kronor. Beslutet kom i maj i år, och rör en advokat som i rollen som konkursförvaltare bland annat uttryckt sig olämpligt till en fordringsägare. Disciplinnämnden tilldelade advokaten en varning samt straffavgift. Till skillnad från disciplinnämnden ansåg inte straffavgiftsnämnden att det fanns särskilda skäl att ålägga advokaten straffavgift. Straffavgiftsnämnden pekar i beslutet också på att disciplinnämnden inte närmare motiverat vilka dessa särskilda skäl var.

Straffavgiftsnämnden inrättades 2024 för att pröva överklaganden av beslut om straffavgift för advokater i disciplinärenden som har fattats av Advokatsamfundets disciplinnämnd.

Planera för Legal Tech & AI 2027

Redan nu kan intresserade boka in 2027 års upplaga av konferensen Legal Tech & AI, som äger rum på Hotel At Six i Stockholm den 8 april. Konferensen arrangerades för första gången i Stockholm av Advokatsamfundet, TechTorget och VQ Legal i februari i år och samlade omkring 600 deltagare verksamma inom legal tech-sfären. Legal Tech & AI 2026 omfattade mer än 40 seminarier, paneldiskussioner, workshops och demonstrationer som pågick parallellt, och förutom advokater, byråledare, bolagsjurister, branschföreträdare och experter medverkade generalsekreterarna för de nordiska advokatsamfunden för att diskutera utvecklingen.

Bauer, ett tecken på frågans betydelse.

– En anställd på en advokatbyrå ska ha skäliga anställningsvillkor. Man ska inte ”binda fast” anställda vid byrån genom hot om återbetalning av kursavgifter, det är inte skäligt, säger han.

I DET ANDRA FALLET tilldelades två delägare varning för att de anställt en biträdande jurist på provisionsbaserad lön, med villkoren att förskottslön som betalats ut skulle avräknas mot senare intjänad provision (25/2614). Disciplinnämnden konstaterar i sitt beslut att ”det ankommer på en principal att tillse att en biträdande jurist uppbär skälig lön, oavsett vad den biträdande juristen må ha uppgett i fråga om önskemål kring löneform och villkor under anställningsförfarandet”, och att de aktuella villkoren var oskäliga.

– En advokatbyrå vet vid anställningsögonblicket att det kommer att ta ett par, tre månader innan en biträdande jurist börjar generera intäkter för utfört och fakturerat arbete. Då är det inte skäligt att juristen börjar sin anställning med flera månadslöner i skuld, som måste arbetas av under fortsatt anställning, säger Sten Bauer.

I det aktuella fallet slutade den biträdande juristen efter ungefär sex månader på byrån. Hon hade då en skuld till byrån.

Även här borde advokaterna ha insett att en biträdande jurist inte kan förväntas tjäna in sin lön från första dagen, påpekar Sten Bauer. Villkor som innebär att den som slutar har ett negativt lönesaldo efter ett knappt halvår är därmed oskäliga.

REGLERNA OM SKÄLIGA anställningsvillkor för biträdande jurister fyller ett viktigt syfte, påpekar Sten Bauer: att säkra biträdande juristers oberoende och kvaliteten på deras arbete.

– Om en biträdande jurist måste ta in vilka uppdrag som helst för att kunna klara sin försörjning, då äventyrar det oberoendet, fastslår Sten Bauer.

För den biträdande juristen kan inkomsten också spela roll när han eller hon ansöker om inträde i Advokatsamfundet, påpekar Sten Bauer. Om den sökandes genomsnittliga månadslön under kvalifikationstiden inte når upp till ingångslönen för domstolsnotarier vid ansökningstillfället krävs nämligen en särskild redogörelse för den låga inkomsten, eftersom den kan tyda på att den sökande inte arbetat heltid. **UÖ**

• REGLER OM OBLIGATORISK ADVOKATEXAMEN FÖR INTRÄDE I SVERIGES ADVOKATSAMFUND •

8 § Det åligger ledamot av Sveriges advokatsamfund att bekosta utbildning och examination för hos ledamot anställd biträdande jurist före den tidigaste tidpunkt då den biträdande juristen blir behörig att söka in i samfundet. Denna skyldighet gäller dock inte sådan utbildning som avses i 5 § eller examinationer efter sådan utbildning.

Disciplinnämnden har under höstens möten behandlat två olika ärenden som rör biträdande juristers anställningsvillkor.

Aktiebolag och organisationer kan användas för penningtvätt

Samordningsfunktionen mot penningtvätt och finansiering av terrorism har i oktober publicerat två nationella riskbedömningar på området penningtvätt och terrorfinansiering. En handlar om juridiska personer och den andra om civilsamhällesorganisationer.

Enligt rapporten om juridiska personer och konstruktioner är aktiebolag den juridiska form som löper störst risk att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism på samhällsnivå. Aktiebolag bedöms spela en nödvändig roll vid storskaliga och avancerade upplägg avseende penningtvätt. Kriminella aktörers tillgång till en stor mängd aktiebolag, deras möjlighet att verka anonymt genom bulvaner, målvakter och utnyttjande av identiteter samt deras tillgång till företagskonton är viktiga faktorer för att kringgå existerande kontrollsystem. Utländska juridiska personer med fast driftställe i Sverige och ideella föreningar bedöms utgöra en betydande risk på samhällsnivå.

Rapporten om civilsamhällesorganisationer visar att det finns risk för att organisationer som samlar in eller fördelar medel i välgörenhetssyfte utnyttjas för finansiering av terrorism, men att risken är av varierande grad. Den bristande transparensen gör att det är svårt att identifiera det fåtal som riskerar att utnyttjas. Verksamhetsutövare behöver därför göra en riskbaserad helhetsbedömning i varje enskilt fall.

Vägledande uttalande angående möjligheten till värdebaserad ersättning för uppdrag på det affärsjuridiska området

I SYFTE ATT FRÄMJA utvecklingen av advokatverksamheten på en föränderlig juridisk marknad, bör advokater kunna konkurrera såväl genom tid som läggs på uppdrag som genom förtroende, oberoende och strategiskt värde för klienten.

Fråga har därför uppkommit om det är förenligt med god advokatsed att advokat som företräder klient i affärsjuridiska och andra uppdrag som inte ersätts av allmänna medel kan begära ersättning utifrån olika typer av värdebaserade arvodesmodeller.

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund har vid sitt sammanträde den 1 oktober 2026 antagit följande vägledande uttalande.

Enligt 4.1.1 VRGA ska det arvode som en advokat debiterar vara skäligt. Vid bedömningen av arvodets skälighet ska bland annat beaktas vad som avtalats med klienten, uppdragets art och omfattning, nedlagd tid, uppdragets svårighetsgrad, uppdragets betydelse för klienten, advokatens erfarenhet och skicklighet, samt resultatet av uppdraget (4.1.2 VRGA).

Det framgår alltså av nuvarande reglering att nedlagd tid endast är en av flera faktorer vid bedömningen av ett skäligt arvode. Mot bakgrund av regelns utformning finns redan i dag ett betydande utrymme för arvodesmodeller som inte enbart baseras på nedlagd tid, såsom exempelvis s.k. avrops- eller retaineravtal, fast arvode, värdebaserad ersättning och olika hybridmodeller (exempelvis fast arvode för rutinartad juridisk rådgivning och timarvode för mer komplex juridisk rådgivning, eller grundarvode kombinerat med en rörlig del av arvodet som är beroende av utfall, så kallad success fee).

Exempel på arvodesmodeller som kan vara ändamålsenliga vid uppdrag där AI-verktyg används inkluderar bland annat: graderat timarvode där skilda arvoden tillämpas för AI-understödda respektive advokatledda moment; abonnemang eller retaineravtal för löpande AI-understödd rådgivning; fast arvode eller takarvode som inte per automatik sänks till följd av AI-driven effektivisering, under förutsättning att uppdragets betydelse, advokatens skicklighet och uppnått resultat alltjämt motiverar arvodet; samt grundarvode kombinerat med en effektivitets- eller resultatbaserad tilläggskomponent.

Vidare finns det redan i dag möjlighet att, inom ramen för skäligt arvode, väga in kostnaden för verktyg och system som använts i arbetet. Advokatsamfundet vill i detta sammanhang även förtydliga att en minskad tidsåtgång till följd av användning av AI-verktyg inte i sig innebär att ett avtalat, icke-tidsbaserat, arvode blir oskäligt. Vid skälighetsbedömningen enligt 4.1.2 VRGA ska samtliga där angivna faktorer beaktas, varav flera – såsom uppdragets betydelse för klienten, advokatens skicklighet och uppdragets resultat – är oberoende av den tid som lagts ned. Den skicklighet som krävs för att använda AI-verktyg på ett ändamålsenligt och kvalitetssäkert sätt kan tvärtom vara en faktor som talar för ett bibehållet arvode, även om tidsåtgången minskat.

När det gäller bestämmelsen i 4.1.3 VRGA avseende advokatens skyldighet att på begäran lämna klienten skriftlig redogörelse för det utförda arbetet, bör följande klargöras. För det fall advokaten och klienten på förhand har kommit överens om en alternativ arvodesmodell (som inte är timbaserad), föreligger ingen skyldighet för advokaten att lämna klienten en specifikation över nedlagd tid.

Även om dagens accelererande digitala utveckling och advokatbyråers användning av AI-teknik har förändrat relationen mellan tidsåtgång och värde för klienten, ger alltså VRGA redan i dag utrymme för prissättning som inte enbart är tidsbaserad.

Mot bakgrund av den pågående digitala utvecklingen på den juridiska tjänstemarknaden vill Advokatsamfundet härmed alltså tydliggöra att värdebaserade arvodesmodeller är förenliga med god advokatsed, under förutsättning att arvodet – i enlighet med vad som stadgas i 4.1 VRGA – är skäligt, förenligt med advokatens oberoende samt att klientens intresse tillvaratas. Ett tydligare utrymme för alternativa arvodesmodeller kan också stärka klientperspektivet, genom att öka förutsägbarheten i kostnader samt att skapa en tydligare koppling mellan pris och värde. ●

• REMISSÄRENDEN •

Förteckning över remissärenden, i vilka samfundet avgivit yttranden:

R-2026/1212 Justitiedepartementets remiss av betänkandet Tillgång till passageraruppgifter i brottsbekämpningen (SOU 2026:28).
R-2026/1291 Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss av departementspromemorian Åtgärder mot illegal införsel av sällskapsdjur – ansvar, kontroll och samverkan (Ds 2026:10).
R-2026/1317 Klimat- och näringslivsdepartementets remiss av promemorian Ersättning vid upplåtelse av mark i samband med elnätsutbyggnad.
R-2026/1396 Justitiedepartementets remiss av delbetänkandet Mer flexibla regler om verkställighet av häktning och fängelsestraff (SOU 2026:30).
R-2026/1430 Finansdepartementets remiss av promemorian En skyldighet för kommuner och regioner att anmäla anställda som är misstänkta för brott.
R-2026/1464 Kulturdepartementets remiss av betänkandet Ett investeringsprogram för kultur (SOU 2026:31).
R-2026/1606 Finansdepartementets remiss av Europeiska kommissionens förslag till rådets direktiv om ändringar av direktiv 2003/49/EG, m.fl. gällande förenkling av unionens ramverk för direkt skatt och stödjande av EU:s tillväxt och konkurrenskraft.
R-2026/1617 Finansdepartementets remiss av kommissionens förslag till rådets direktiv om administrativt samarbete i fråga om beskattning (omarbetning).
R-2026/1647 Klimat- och näringslivsdepartementets remiss av promemorian Förbättrat genomförande av industriutsläppsdirektivet.

Läs remissvaren på advokatsamfundet.se.

24 nya advokater

• NYA LEDAMÖTER DEN 1 OKTOBER 2026 •

Deborah Andersson Mbenza, Elander Advokatbyrå AB, Stockholm
Elsa Antonsson, Advokatfirman Lindahl KB, Stockholm
Therése Berg, Eversheds Sutherland Advokatbyrå AB, Stockholm
Emelie Constant, MAQS Advokatbyrå AB, Stockholm
Erik Ek Randén, WERKS Advokater AB, Göteborg
Johan Ekblad Karlsson, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Stockholm
Oskar Eriksson, Lindskog Malmström Advokatbyrå KB, Stockholm
Josua Fridh, Advokatfirman Vinge KB, Göteborg
Jonas Frydenberg, Advokatfirman VICI AB, Lund
Sandro Gazzayev, Advokatfirman Axelsson & Karlsson AB, Stockholm
Sofia Gullesjö, Ek Linder & Tesch Advokatbyrå AB, Stockholm
Johan Hedlund, Advokatfirman Cederquist KB, Stockholm
Theodor Hoffert, Advokatbyrån Hallgren & Partners KB, Halmstad
Robert Karlsson, Magnusson Law Advokatbyrå AB, Stockholm
Valdemar Liungman, CMS Wistrand Advokatbyrå Stockholm KB, Stockholm
Anders Mattsson, Lok Advokater Kommanditbolag, Göteborg
Ellinor Nilsson, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Göteborg
Astrid von Otter, Advokatfirman Sweger & Boström KB, Stockholm
Beatrice Rälg, Bird & Bird Advokat KB, Stockholm
Lina Rönndahl, Advokatbolaget Helsing HB, Helsingborg
Christoffer Tolf, CMS Wistrand Advokatbyrå Göteborg KB, Göteborg
Jennifer Youssef, Advokatbyrån Massi AB, Stockholm
Jacob Öryd, CMS Wistrand Advokatbyrå Göteborg KB, Göteborg
Anton Östros, Advokatgruppen i Stockholm AB, Stockholm

• REGISTRERAD EU-ADVOKAT •

Jenni Rosenlöf *(advokat, Finland)*, Roschier Advokatbyrå AB, Stockholm

• UTTRÄDDA LEDAMÖTER •

Tove Andersson, Malmö, 1 oktober 2026
Fredrik Banke, Malmö, 1 oktober 2026
Axel Berg, Malmö, 1 oktober 2026
Magnus Berlin, Malmö, 1 oktober 2026

Besiktningsman (sakkunnig) förordad av Handelskamrar.

Expert på utredning dolda byggfel, följdskador samt orsakssamband vid skador orsakat av verksamhet på annan fastighet.

Peter Ornsater
Husexperten fastighetskonsult AB
070-9410107
info@boekonsult.se

Bolagsrätt

BOLAGSRÄTT SUNDSVALL AB
060-16 81 78
bravveckling@bolagsratt.se

• NY ADVOKAT: ANTON ÖSTROS •

”Jag har alltid lockats av processandet”

Advokatrollen har hägrat sedan studietiden för Anton Östros på brottmålsbyrån Advokatgruppen i Stockholm. Den 1 oktober nådde han målet, när styrelsen godkände hans ansökan om inträde i samfundet.

Varför ville du bli advokat?

– Jag har haft en tanke om att bli advokat sedan studietiden, även om jag hunnit med en del annat i yrkeslivet. Jag har alltid lockats av processandet och rollen som den enskildes företrädare, särskilt i brottmål.

Du arbetar på en brottmålsbyrå. Varför valde du denna inriktning?

– Straffrätten har alltid varit den juridiska inriktning som intresserat mig mest. Att arbeta på en brottmålsbyrå innebär en blandning av spännande juridiska frågor, en omväxlande vardag och att man får träffa människor från alla delar av samhället. Det är helt enkelt den roligaste arbetsplatsen man kan vara på!

Du har också arbetat på domstol och som handläggare på Advokatsamfundets kansli. Vilka lärdomar har du fått med dig på vägen?

– Att sitta ting ger en värdefull inblick i hur domstolens vardag ser ut, vilket jag tycker bidrar till en bättre förståelse för processen i sin helhet när man arbetar som advokat. Arbetet i Högsta domstolen skiljer sig givetvis från tingsrättens vardag och ger andra erfarenheter, särskilt har det förbättrat min juridiska argumentationsförmåga. Från Advokatsamfundet har jag med mig nyttiga kunskaper i advokatetik, särskilt efter arbetet som föredragande i disciplinnämnden.

Har du någon eller några förebilder som varit särskilt viktiga under vägen fram till advokattiteln?

– Mina mer seniora kollegor på Advokatgruppen i Stockholm har givetvis varit viktigast för mig genom att lära mig hur hantverket i praktiken ska utövas och stöttat mig på olika sätt. Annars är den något slitne advokaten John Stone i HBO-serien ”The night of” den givna stilförebilden! ●

Fredrik Billing, Stockholm, 11 september 2026
Ellen Bisting, Malmö, 1 oktober 2026
Jenny Blomqvist, Malmö, 1 oktober 2026
Filippa Blomstedt, Malmö, 1 oktober 2026
Lovisa Dahl Nelson, Malmö, 1 oktober 2026
Irina Dolin, Danderyd, 20 september 2026
Elsa Economou Olsson, Malmö, 1 oktober 2026
Emil Edervall, Stockholm, 30 september 2026
Aaron Eidem, Stockholm, 14 september 2026
Jakob Ekesbo, Malmö, 1 oktober 2026
Sara Eriksson, Malmö, 1 oktober 2026
Anders Frick, Malmö, 1 oktober 2026
Jonas Frii, Malmö, 1 oktober 2026
Ola Grahn, Malmö, 1 oktober 2026
Tova Hejll, Malmö, 1 oktober 2026
Niclas Hermansson, Malmö, 1 oktober 2026
Miranda Hermansson Varli, Stockholm, 18 september 2026
Elin Holm, Malmö, 1 oktober 2026
Ludwig Isell Lind af Hageby, Malmö, 1 oktober 2026
Rebecca Johnsson, Malmö, 1 oktober 2026
Mattias Jönsson, Stockholm, 1 oktober 2026
Omar Khalil, Malmö, 1 oktober 2026
Emelie Kullberg, Malmö, 1 oktober 2026
Frida Levin, Malmö, 1 oktober 2026
Martin Levinsohn, Malmö, 1 oktober 2026
Per Lidman, Malmö, 1 oktober 2026
Anders Linnerborg, Malmö, 1 oktober 2026
Jakob Losell, Malmö, 1 oktober 2026
Kristin Malmqvist, Stockholm, 1 oktober 2026
Kamyar Najmi, Stockholm, 25 september 2026
Sofia Nashed Bergendal, Stockholm, 21 september 2026
Helena Nilsson, Malmö, 1 oktober 2026
Jennie Nilsson, Stockholm, 22 september 2026
Klara Nylander, Malmö, 1 oktober 2026
Jesper Olsson, Malmö, 1 oktober 2026
Nicolas Pershaf, Malmö, 1 oktober 2026
Peter Rader, Örebro, 1 oktober 2026
Lovis Ramberg, Malmö, 1 oktober 2026
Sunniva Rosqvist, Malmö, 1 oktober 2026
Sofia Sjödahl, Stockholm, 30 september 2026
Elin Sjörén, Malmö, 1 oktober 2026
Anna Svensson, Stockholm, 14 september 2026
Jenny Söberg, Malmö, 1 oktober 2026
Vanessa Tellenmark, Helsingborg, 19 september 2026
Jessica Tressfeldt, Stockholm, 23 september 2026
Henrik Trölle, Malmö, 1 oktober 2026
Marc Tullgren, Malmö, 1 oktober 2026
Oscar Unger, Malmö, 1 oktober 2026
Petros Vardanian, Stockholm, 30 september 2026
Peter Westdahl, Lerum, 1 oktober 2026
Mattias Wiklund, Malmö, 1 oktober 2026
Claes Winberg, Stockholm, 10 september 2026
Marcus Winqvist, Malmö, 1 oktober 2026
Andreas Ödman, Malmö, 1 oktober 2026

• AVLIDEN LEDAMOT •

Erik Bergenhem, Öckerö, 27 september 2026

Mängdrabatt

En sak som diskuterats ingående den senaste tiden är frågan om ”mängdrabatt” inom den straffrättsliga rättskipningen. Med detta avses att en person som begår ett antal brott, som för enkelhetens skull antas vara av samma slag, inte skall drabbas av lika strängt straff för det tredje brottet som för det första. Ett exempel kan vara att en serievåldtäktsman, som begått tre våldtäkter, där minimistraffet för gärningen är tre års fängelse, inte skall dömas till 3 × 3 års fängelse, utan till ett sammanlagt straff, som är kortare än nio år.

SOMLIGA HÄVDAR ATT DETTA ÄR ORIMLIGT. Det påminner om erbjudanden i vissa butiker, att man kan ”köpa tre skjortor och betala för två”. Det finns två skilda läger, med olika uppfattningar i den här frågan, dels de som hävdar att en mängdrabatt vid utdömande av straff är ologiskt och stötande, dels de som menar att detta är en nödvändighet, inte minst av statsfinansiella skäl. Det går helt enkelt inte att förvara seriebrottslingar i fängelse under så lång tid som skulle ha varit fallet, om inte principen om mängdrabatt hade tillämpats.

FRÅN FILOSOFISK UTGÅNGSPUNKT torde de skilda synsätten principiellt ha sin grund i hur man betraktar en brottslig gärning. Om man har ett i grunden ”kollektivistiskt” perspektiv i frågan, anser man att den brottsliga gärningen utgör en kränkning av de regler för mänsklig samlevnad som vi i demokratisk ordning gemensamt har beslutat, alltså ett brott mot staten. Därmed är det statens uppgift att se till att den som begått brottet får ett adekvat straff, i form av ett väl anpassat fängelsestraff eller böter (som då tillfaller staten). Om man i stället anlägger ett ”individualistiskt” synsätt på frågan, menar man att det för det brottsoffer som utsatts för ett brott – möjligen ett brott som inneburit en allvarlig kränkning av offret, såsom ett personrån, en misshandel eller en våldtäkt – krävs att varje sådant brott leder till åtal, rättegång och fällande dom. Först därigenom får brottsoffret upprättelse. Om det fjärde eller femte brottet av samma gärningsman inte leder till några straffrättsliga påföljder alls, därför att påföljden ändå skulle ha blivit densamma, kan det berörda brottsoffret uppfatta situationen som att gärningen var straffri. Om detta betyder att vissa gärningar inte ens leder till åtal, blir en praktisk konsekvens av detta att brottsoffret i ett sådant fall inte får tillfälle att framföra något skadeståndsanspråk som målsägande i brottmålet, utan måste föra sin egen talan.

Något resonemang om ”mängdrabatt” förekommer inte i disciplinnämnden.

MAN KAN HA OLIKA UPPFATTNINGAR om vad som är rätt respektive fel i denna fråga. Förmodligen delar frågan hela svenska folket i olika läger, men detsamma torde även gälla landets advokater. Här är inte platsen att ta ställning i just den frågan. Dock kan det finnas anledning att något beröra hur upprepade brott mot god advokatsed hanteras av disciplinnämnden. Principen är ganska enkel. Något resonemang om ”mängdrabatt” förekommer inte i disciplinnämnden. Tvärtom, om en ledamot gör sig skyldig till upprepade förseelser av likartat slag, till exempel att inte fullgöra sina skyldigheter vad gäller redovisning och betalning av skatt, leder detta ofelbart till strängare påföljder för varje förseelse, i vart fall om förseelserna äger rum inom en kortare tidsperiod. På motsvarande sätt förhåller det sig, om en advokat underlåter att besvara föreläggande från samfundet, och detta upprepas flera gånger. För varje underlåtenhet skärps påföljden, och det kan så småningom komma att leda till ganska betydande straffavgifter.

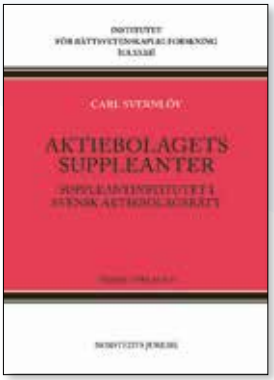
MAGNUS WALLANDER
Ordförande i disciplinnämnden

NÄR DET GÄLLER så kallade ”anmälningsärenden”, där flera personer har anmält en advokat för något brott mot god advokatsed, exempelvis underlåtenhet att besvara brev, och detta har förekommit i förhållande till flera olika berörda personer, brukar varje sådant ärende leda till en disciplinär påföljd, något som är ägnat att visa anmälaren att disciplinnämnden tar varje anmälan på allvar. En påföljd, såsom en erinran, kan ge anmälaren viss upprättelse, även om det kanske inte löser anmälarens grundläggande problem. En utdelad disciplinär påföljd kan dock vara av viss betydelse i samband med en tvist om arvode, en skadeståndstalan eller någon annan rättstvist. ●

Aktuell utgivning

Lagen om ordningsvakter, 1u
Hans-Olof Sandén
ISBN: 978-913912071-1

Aktiebolagets suppleanter, 3u
Carl Svernlöv
ISBN: 978-913911938-8

Tingsrättsinstruktionen, 1u
Johan Nordin,
Malcolm Pettersson
ISBN: 978-913912038-4

Advokaten i brottmålsprocessen, 2u
Borgström, Nilsson,
Sjölund
ISBN: 978-913902019-6

Vinstutdelning och annan värdeöverföring, 1u
Stefan Lindskog
ISBN: 978-913912091-9

Fastighetstransaktioner i praktiken, 4u
Larsson, Badur,
Jensen, Synnergren
ISBN: 978-913912093-3

Skadeståndslagen, 9u
Bertil Bengtsson,
Erland Strömbäck
ISBN: 978-913911916-6

Försäkringsavtalsrätt, 6u
Bertil Bengtsson
ISBN: 978-913912025-4

Takeover-reglerna, 8u
Erik Sjöman,
Rolf Skog
ISBN: 978-913912059-9

NORSTEDTS JURIDIK | KARNOV GROUP

Böckerna hittar du även i JUNO.

B Posttidning
Ej retur
Sveriges advokatsamfund
Box 27321, 102 54 Stockholm

JUNO® *Flow*

Samma juridiska grund. Hela arbetsflödet.

JUNO Flow tar den juridiska kunskap du redan litar på i JUNO och gör den tillgänglig genom hela arbetsprocessen – från uppdrag till färdigt dokument.

▶ nj.se/juno/flow

NORSTEDTS JURIDIK | KARNOV GROUP